

T.C.
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

DİN EĞİTİMİ SÜRECİNDE DEĞERLERİN
KAZANDIRILMASINDA BİR ARAÇ OLARAK ÇİZGİ
FİMLERİN KULLANILMASI: MUTLUGİLLER ÇİZGİ FİLM
ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MERVE BÜŞRA ÇİÇEK

TEZ DANIŞMANI

Doç. Dr. Seyyid Sancak

BOLU, ARALIK - 2023

KABUL VE ONAY SAYFASI

Merve Büşra ÇİÇEK tarafından hazırlanan “**DİN EĞİTİMİ SÜRECİNDE DEĞERLERİN KAZANDIRILMASINDA BİR ARAÇ OLARAK ÇİZGİ FİMLERİN KULLANILMASI: MUTLUGİLLER ÇİZGİ FİLM ÖRNEĞİ**” adlı tez çalışması jürimiz tarafından Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Din Eğitimi Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak oy birliğiyle kabul edilmiştir. 29/12/2023

Jüri Üyeleri

Danışman
Doç. Dr. Seyyid SANCAK
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Üye
Doç. Dr. Murat TARHAN
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Üye
Doç. Dr. Kamil COŞTU
Bartın Üniversitesi

İmza

.....

.....

.....

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Onayı

Prof. Dr. İbrahim KÜRTÜL
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
 - Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
 - Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
 - Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
 - Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir,
- aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Teze ilişkin 29.12.2023 tarihinde Turnitin adlı programında enstitü müdürlüğünce belirlenen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan benzerlik raporuna göre, tezin benzerlik oranı %30'u geçmemektedir.

MERVE BÜŞRA ÇİÇEK

ÖZET

DİN EĞİTİMİ SÜRECİNDE DEĞERLERİN KAZANDIRILMASINDA BİR ARAÇ OLARAK ÇİZGİ FİMLERİN KULLANILMASI:

MUTLUGİLLER ÇİZGİ FİLM ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MERVE BÜŞRA ÇİÇEK

BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

(TEZ DANIŞMANI: DOÇ. DR. SEYYİD SANCAK)

BOLU, KASIM - 2023

XIII + 79

Günümüz dünyasında televizyon, telefon, bilgisayar, tablet gibi teknolojik aletlerin yaygınlaştığı açıkça görülmektedir. Bununla beraber çocukların da teknoloji ve teknolojik her türlü araçla iç içe olduğu da açıktır. Yapılan araştırmalar da göstermektedir ki çocuklar, bu aletler vasıtasıyla birçok görsel ve işitsel yayına ulaşmaktadır. Değerlerin de bahsi geçen teknolojik aletler tarafından verildiği söz konusu olduğundan çocukların değerler eğitimi aldığı görsel yayınlardan olan çizgi filmler bu çalışmaya konu edilmiştir. Değerler eğitimi açısından Diyanet TV kanalı çizgi filmlerinin incelendiği çalışmada bir kukla dizisi olan Mutlugiller çizgi filmi örneklem olarak belirlenmiştir. Çalışma, Mutlugiller çizgi filminin 56 bölümü ile sınırlı tutulmuş, çalışmanın yöntemi nitel araştırma yöntemi, deseni ise durum çalışması olarak belirlenmiştir. Bununla birlikte Mutlugiller çizgi filminin 56 bölümü, işlenen değerler ve değerlerin verilme şeklinin yer aldığı tablolar vasıtasıyla analiz edilmiştir.

Değerler eğitimi açısından Diyanet TV kanalı çizgi filmlerinden olan Mutlugiller çizgi filmi incelendiğinde; sevgi, saygı, dostluk, hoşgörü, kanaatkarlık, duyarlılık, yardımseverlik, misafirperverlik, öz denetim, sorumluluk, sabır, diğerkamlık, selamlaşma ve doğruluk/dürüstlük olmak üzere toplam 14 değer işlendiği tespit edilmiştir. İşlenen değerler arasından sevgi değeri 78 defa verilmesinden ötürü en fazla işlenen değer olurken, diğerkamlık değeri 2 defa verilerek en az işlenen değer olmuştur.

ANAHTAR KELİMELE: Değer, Değerler Eğitimi, Diyanet TV, Çizgi Film.

ABSTRACT

THE USE OF CARTOON FILMS AS A TOOL IN THE ACQUISITION OF VALUES IN THE PROCESS OF RELİGİOUS EDUCATION:

MUTLUGİLLER CARTOON MOVIE EXAMPLE

MASTER THESIS

MERVE BÜŞRA ÇİÇEK

BOLU ABANT İZZET BAYSAL UNIVERSITY

INSTITUTE OF GRADUATE STUDIES

DEPARTMENT OF PHILOSOPHY AND RELIGIOUS SCIENCES

(SUPERVISOR: ASSOC. DR. SEYYİD SANCAK)

BOLU, NOVEMBER 2023

XIII + 79

In today's world, it is clear that technological devices such as televisions, phones, computers and tablets have become widespread. It is also clear that children are intertwined with technology and all kinds of technological tools. Research also shows that children access many visual and auditory broadcast through these devices. Since values are also given by the aforementioned technological devices, cartoons, which are among the visual broadcast through which children receive value education, are the subject of this study. In the study in which Diyanet TV channel cartoons were examined in terms of values education, the Mutlugiller cartoon, which is a puppet series, was determined as a sample. The study was limited to 56 episodes of the Mutlugiller cartoon. The method of the study was qualitative research and the design was determined as a case study. In addition, the 56 episodes of the Mutlugiller cartoon were analyzed by means of tables, including the values taught and the way the values were given.

When the Mutlugiller cartoon, one of the cartoons on the Diyanet TV channel, was examined in terms of values education, it was determined that a total of 14 values were covered, including love, respect, friendship, tolerance, contentment, sensitivity, helpfulness, hospitality, self-control, responsibility, patience, altruism, greetings and truthfulness or honesty. Among the values covered, love was the most frequently covered value since it was mentioned 78 times, while altruism was the least frequently covered value since it was mentioned 2 times.

KEYWORDS: Value, Values Education, Religious TV, Cartoon.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

KABUL VE ONAY SAYFASI	iii
ETİK BEYAN.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLO LİSTESİ	ix
FOTOĞRAF LİSTESİ	xi
KISALTMA VE SEMBOLLER LİSTESİ	xii
TEŞEKKÜR	xiii
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	4
1. KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE.....	4
1.1 Din Eğitimi Süreci Ve Değerler Eğitimi	4
1.1.1. Değerin Tanımı.....	4
1.1.2 Değerlerin Özellikleri.....	6
1.1.3 Değerlerin Sınıflandırılması.....	8
1.1.4 Değerler Eğitiminin Tanımı ve Önemi	9
1.1.5 Değerler Eğitimi ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programı.....	10
1.2. Değerler Eğitimi Yaklaşımları.....	12
1.2.1 Değer Gerçekleştirme.....	13
1.2.2 Karakter Eğitimi.....	13
1.2.3 Vatandaşlık Eğitimi.....	14
1.2.4 Ahlak Eğitimi.....	14
1.3. Değerler.....	15
1.3.1 Yardımseverlik.....	15
1.3.2 Doğruluk/Dürüstlük.....	16
1.3.3 Sevgi.....	16
1.3.4 Saygı.....	17
1.3.5 Hoşgörü.....	17
1.3.6 Öz denetim.....	18
1.3.7 Sabır.....	18
1.3.8 Diğerkamlık.....	19
1.3.9 Misafırperverlik.....	19
1.3.10 Sorumluluk.....	20
1.4. Çizgi Filmler.....	20
1.4.1 Çizgi Filmin Tanımı ve Önemi.....	20

1.4.2 Çizgi Filmlerin Çocuğun Kişilik Gelişimine Etkisi.....	22
İKİNCİ BÖLÜM.....	26
2. YÖNTEM.....	26
2.1 Araştırmanın Yöntemi.....	26
2.2 Çalışma Grubu.....	26
2.3 Verilerin Toplanması.....	26
2.4 Verilerin Analizi.....	27
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	28
3. BULGULAR.....	28
3.1 Mutlugiller Çizgi Filmİ İle İlgili Genel Bilgileri İçeren Bulgular.....	28
3.1.1 Mutlugiller Çizgi Filminin Karakterleri.....	29
3.1.2 Mutlugiller Çizgi Filminin Jenerik Müziğinin İncelenmesi.....	30
3.2 Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı ve Çizgi Filmlerin Kullanımına Yönelik Bulgular.....	32
3.3 Din Eğitimi Sürecinde Mutlugiller Çizgi Filmİ ve Değerlerin Kazandırılmasına Yönelik Bulgular.....	33
SONUÇ	71
KAYNAKLAR	77

TABLO LİSTESİ

Sayfa

Tablo 3.1. Birinci bölüm (Tekne Orucu) ile ilgili bulgular.....	33
Tablo 3.2. İkinci bölüm (Ailece Sahur ve İftarın Güzelliği) ile ilgili bulgular.....	34
Tablo 3.3. Üçüncü bölüm (Zekat (Yardımlaşma/Dayanışma)) ile ilgili bulgular.....	35
Tablo 3.4. Dördüncü bölüm (Eski Ramazanlar ve Ramazan Adetleri) ile ilgili bulgular.....	35
Tablo 3.5. Beşinci bölüm (Kitap Okumak/Mukabele) ile ilgili bulgular.....	36
Tablo 3.6. Altıncı bölüm (İyi Huylu Olmak) ile ilgili bulgular.....	37
Tablo 3.7. Yedinci bölüm (Yalan Söylemenin Sakıncaları) ile ilgili bulgular.....	39
Tablo 3.8. Sekizinci bölüm (Hayvanlara Karşı Merhamet) ile ilgili bulgular.....	40
Tablo 3.9. Dokuzuncu bölüm (İsraftan Kaçınmak) ile ilgili bulgular.....	41
Tablo 3.10. Onuncu bölüm (Sır Saklamak) ile ilgili bulgular.....	42
Tablo 3.11. On birinci bölüm (Çevreye ve Doğaya Karşı Sorumluluklarımız) ile ilgili bulgular.....	42
Tablo 3.12. On ikinci bölüm (Aile) ile ilgili bulgular.....	44
Tablo 3.13. On üçüncü bölüm (Sorumluluk ve Görevleri Yerine Getirme) ile ilgili bulgular.....	45
Tablo 3.14. On dördüncü bölüm (Teknolojinin Fayda ve Zararları) ile ilgili bulgular.....	45
Tablo 3.15. On beşinci bölüm (Hak Yememek) ile ilgili bulgular.....	46
Tablo 3.16. On altıncı bölüm (İbadetlerimiz) ile ilgili bulgular.....	48
Tablo 3.17. On yedinci bölüm (Küs ve Dargın Kalmamak) ile ilgili bulgular.....	49
Tablo 3.18. On sekizinci bölüm (Başkasının Kusurlarıyla Dalga Geçmemek) ile ilgili bulgular.....	49
Tablo 3.19. On dokuzuncu bölüm (Temiz Olmak) ile ilgili bulgular.....	50
Tablo 3.20. Yirminci bölüm (Eş, Dost, Akrafa Ziyaretinde Bulunmak) ile ilgili bulgular.....	51
Tablo 3.21. Yirmi birinci bölüm (Sözünü Tutmak) ile ilgili bulgular.....	51
Tablo 3.22. Yirmi ikinci bölüm (Öfkeyle Kalkan Zararla Oturur) ile ilgili bulgular.....	52
Tablo 3.23. Yirmi üçüncü bölüm (Ramazan Lezzetleri) ile ilgili bulgular.....	53
Tablo 3.24. Yirmi dördüncü bölüm (İyiliklerine Karşılık Beklememek) ile ilgili bulgular.....	53
Tablo 3.25. Yirmi beşinci bölüm (Tatlı Dilli Olmak) ile ilgili bulgular.....	54
Tablo 3.26. Yirmi Altıncı bölüm (Eski Günlerdeki Gibi/ Komşuluk) ile ilgili bulgular.....	55
Tablo 3.27. Yirmi yedinci bölüm (Kadir Gecesi) ile ilgili bulgular.....	55
Tablo 3.28. Yirmi sekizinci bölüm (Dedikodu ve Gıybet Etmemek) ile ilgili bulgular.....	56
Tablo 3.29. Yirmi dokuzuncu bölüm (Bayram Telaşı) ile ilgili bulgular.....	57
Tablo 3.30. Otuzuncu bölüm (Arife Çiçeği) ile ilgili bulgular.....	57
Tablo 3.31. Otuz birinci bölüm (İş Bölümü ve Merhamet) ile ilgili bulgular.....	58

Tablo 3.32. Otuz ikinci bölüm (Arkadaşlarla Paylaşmak) ile ilgili bulgular.....	58
Tablo 3.33. Otuz üçüncü bölüm (Sözünde Durmak) ile ilgili bulgular.....	59
Tablo 3.34. Otuz dördüncü bölüm (Vaki Olanda Hayır Vardır) ile ilgili bulgular.....	59
Tablo 3.35. Otuz beşinci bölüm (Başkalarını Rahatsız Etmemek) ile ilgili bulgular.....	60
Tablo 3.36. Otuz altıncı bölüm (Acele İle İş Yapmamak) ile ilgili bulgular.....	60
Tablo 3.37. Otuz yedinci bölüm (Trafik Kurallarına Uymak) ile ilgili bulgular.....	61
Tablo 3.38. Otuz sekizinci bölüm (Büyük Sözü Dinlemek) ile ilgili bulgular.....	61
Tablo 3.39. Otuz dokuzuncu bölüm (Allah Her Şeyi Görür) ile ilgili bulgular.....	61
Tablo 3.40. Kırk birinci bölüm (Kanaatkar Olmak) ile ilgili bulgular.....	62
Tablo 3.41. Kırk birinci bölüm (Yardımlaşmanın Önemi) ile ilgili bulgular.....	62
Tablo 3.42. Kırk ikinci bölüm (Ağaç Dikmenin Önemi) ile ilgili bulgular.....	63
Tablo 3.43. Kırk üçüncü bölüm (Hile ve Aldatmayla İş Yapmanın Sakıncaları) ile ilgili bulgular.....	63
Tablo 3.44. Kırk dördüncü bölüm (Hepimiz Misafîriz Bu Dünyada) ile ilgili bulgular.....	64
Tablo 3.45. Kırk beşinci bölüm (Allah Her Şeyi Görür, İşitir) ile ilgili bulgular.....	64
Tablo 3.46. Kırk altıncı bölüm (Anne ve Baba Sözü Dinlemenin Önemi) ile ilgili bulgular.....	65
Tablo 3.47. Kırk yedinci bölüm (Teşekkür Etmenin Önemi) ile ilgili bulgular.....	65
Tablo 3.48. Kırk sekizinci bölüm (Güzel Adetlerimiz) ile ilgili bulgular.....	66
Tablo 3.49. Kırk dokuzuncu bölüm (İnsanları Aldatmamak) ile ilgili bulgular.....	66
Tablo 3.50. Ellinci bölüm (İnsanlara Zarar Vermekten Sakınmak) ile ilgili bulgular.....	67
Tablo 3.51. Elli birinci bölüm (Yaşlılara Hürmet Göstermek) ile ilgili bulgular.....	67
Tablo 3.52. Elli ikinci bölüm (Yardımlaşmanın Önemi) ile ilgili bulgular.....	68
Tablo 3.53. Elli üçüncü bölüm (Kader) ile ilgili bulgular.....	68
Tablo 3.54. Elli dördüncü bölüm (Sabrın Sonu Selamet) ile ilgili bulgular.....	69
Tablo 3.55. Elli beşinci bölüm (Pencere Önü Çiçeği) ile ilgili bulgular.....	69
Tablo 3.56. Elli altıncı bölüm (Abdest Nasıl Alınır?) ile ilgili bulgular.....	70

FOTOĞRAF LİSTESİ

Sayfa

Fotoğraf 3.1. Mutlugiller çizgi filmi.....	28
---	-----------

KISALTMA VE SEMBOLLER LİSTESİ

akt. : Aktaran

Bkz.: Bakınız

çev. : Çeviren

ed. : Editör

Hız. : Hazreti

sav. : Sallallahu Aleyhi ve Sellem

TDK : Türk Dil Kurumu

vb. : Ve Benzeri

vs. : Vesaire

Yay. : Yayınevi

TEŞEKKÜR

Araştırmanın başından itibaren şahsıma yardımcı olan, destek ve ilgisini esirgemeyen, konunun tespiti ve gelişmesinde danışmanlık eden hocam Doç. Dr. Seyyid Sancak'a, çalışmamı geliştirmem ve bugünkü haline getirmem için yardımlarını esirgemeyen hocam Doç. Dr. Murat Tarhan'a, tüm eğitim hayatım boyunca maddi-manevi daima yanımda olan ve ellerini omzumda hissettiğim sevgili annem, kıymetli babam ve canım kardeşime, hayatıma anlam katan ve her konuda bana en büyük desteği verip beni yüreklendiren eşime teşekkürlerimi bir borç bilirim.

GİRİŞ

Kitle iletişim araçlarından televizyon, telefon ve internetin yaygınlaşmasıyla birlikte gerek televizyon kanallarının gerekse YouTube gibi sosyal paylaşım sitelerinin rağbet görmesi bu platformlarda yapılan görsel yayınların çocuklar üzerindeki etkilerini gündeme getirmektedir. Öyle ki “Kaynaklar televizyonu insanların toplumsallaşmasını sağlayan, çocuklara küçük yaşta bilgi veren, sözcük bilgisini genişleten, ana babadan sonra en önemli etken olan bir araç olarak göstermektedir.”¹ Çocukların televizyonda karşılaştıkları yayınların da genel anlamda çizgi filmler olduğunu söylemek gerekmektedir. Bu bağlamda da çizgi filmler farklı disiplinlerce araştırma konusu edilmektedir.

Bakıldığı zaman kişinin varlığını anlamlı kılan, ilişkilerini düzenleyen, toplum düzenini sağlayan unsurlardan biri olarak değerleri görmekteyiz. Bazı değerler kültürlere göre farklılık gösterebilirken bazıları evrensel değerlerdir. değerlerle ilgili iki ortak kanaat söz konusudur; birincisi, değerlerin doğru-yanlış tutumları ayırt etmede, sosyal ilişkileri ve iletişimi güçlendirmede ortak noktası olduğu, ikincisi ise değerlerin çocukluk döneminden itibaren aile, sosyal çevre ve okulda öğrenildiğidir. Çocukluk dönemi ise değerlerin kademeli olarak öğretildiği ilk basamaktır denebilir. Ancak söylenebilir ki değişen ve gelişen hayat şartları çocuğun aile, sosyal çevre ve okul dışında başka uyarıcılarla da ilişki kurması muhakkaktır. Yapılan araştırmalar da çocukların en çok ilişki kurduğu alanların başında çizgi filmler olduğunu göstermektedir.²

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada da Diyanet TV kanalında canlı bölümleri yayınlanan ve Diyanet TV Çocuk YouTube kanalında eski bölümleri yayınlanan çizgi filmlerden biri olan Mutlugiller çizgi filminin sunduğu değerleri belirlemek ve incelemek amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda araştırma üç bölümden oluşturulmaktadır.

¹ Donald F. Roberts, *Communication and Children: Developmental Approach*. ed. Ithiel De Sola Poolwilbur Schramm ve diğerleri (Chicago: Rand Mc Nally, 1973), s.174 akt. Deniz Güler, “Çocuk, Televizyon ve Çizgi Film” *Kurgu*, 1989, 166.

² Burcu, Arlı. *Milli Eğitim Bakanlığı Mevzuatında Yer Alan Kök Değerler Açısından Harfler Köyü Çizgi Filminin İncelenmesi* (İstanbul, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022) 77.

Araştırmanın birinci bölümünde “Kavramsal ve Kuramsal Çerçeve” başlığı dörde bölünerek birinci kısımda “Din Eğitimi Süreci ve Değerler Eğitimi” başlığı altında; “Değerin Tanımı”, “Değerlerin Özellikleri”, “Değerlerin Sınıflandırılması”, “Değerler Eğitiminin Tanımı ve Önemi”, “Değerler Eğitimi ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı” başlıkları açıklanmaktadır. İkinci kısımda “Değerler Eğitimi Yaklaşımları” alt başlıkları olan “Değer Gerçekleştirme”, “Karakter Eğitimi”, “Vatandaşlık Eğitimi” ve “Ahlak Eğitimi” ile birlikte açıklanmaktadır. Üçüncü kısımda “Değerler” alt başlıkları olan “Yardımseverlik”, Doğruluk/Dürüstlük”, “Sevgi”, “Saygı”, “Hoşgörü”, “Öz Denetim”, “Sabır”, “Diğerkamlık”, “Misafirperverlik”, ve “Sorumluluk” ile birlikte açıklanmaktadır. Son olarak ise dördüncü kısımda “Çizgi Filmler” başlığı altında “Çizgi Filmlerin Tanımı ve Önemi” ve “Çizgi Filmlerin Çocuğun Kişilik Gelişimine Etkisi” açıklanmaktadır.

Araştırmanın ikinci bölümünde “Yöntem” başlığı altında, “Araştırmanın Yöntemi”, “Çalışma Grubu”, “Verilerin Toplanması”, Verilerin Analizi” başlıkları açıklanmaktadır.

Araştırmanın üçüncü bölümünde “Bulgular” başlığı altında üç ana başlık oluşturularak ilk olarak “Mutlugiller Çizgi Filmi İle İlgili Genel Bilgileri İçeren Bulgular” başlığı alt başlıkları olan “Mutlugiller Çizgi Filminin Karakterleri” ve “Mutlugiller Çizgi Filminin Jenerik Müziğinin İncelenmesi” başlıkları ile birlikte açıklanmakta, ikinci olarak “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı ve Çizgi Filmlerin Kullanımına Yönelik Bulgular” başlığı açıklanmakta son olarak ise “Din Eğitimi Sürecinde Mutlugiller Çizgi Filmi ve Değerlerin Kazandırılmasına Yönelik Bulgular” başlığı açıklanmaktadır.

Araştırmanın son kısmında ise “Sonuç ve Tartışma” başlığı altında elde edilen bulgular üzerinden değerlendirme yapılmaktadır.

Araştırmanın Konusu, Yöntemi ve Sınırlılıkları

Araştırmanın konusunu değerler eğitimi açısından Diyanet TV kanalında yayınlanan çizgi filmlerin Mutlugiller çizgi filmi bağlamında incelenmesi oluşturmaktadır. Konuyla ilgili de kavramsal bir çerçeve oluşturulduktan sonra Mutlugiller çizgi filmi hakkında genel bilgi, söz konusu çizgi filmin karakterlerinin analizi ve söz konusu çizgi filmde yer alan değerlerin analizi ele alınan bölümlerin tabloları ile yapılmıştır.

Bu çalışmada yöntem olarak nitel araştırma yöntemi kullanılırken deseni de örnek olay araştırması olarak belirlenmiştir. “Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik bir sürecin izlendiği araştırma türüdür.”³ Örnek olay araştırma deseni ise bir ya da birden fazla olayı, özellikle olguları tanımlamak ve açıklamak amacıyla, sistematik bir biçimde inceleme çabasıdır. Bu çalışmada da Mutlugiller çizgi filmi doğal ortamlarında gerçekçi ve bütüncül bir bakış açısı ile incelenmiş, tüm detayları ile sistematik bir biçimde ele alınmıştır. Araştırmada verilerin toplanmasında ise doküman inceleme formu kullanılmış, amaçlı örneklem çeşitlerinden birisi olan kolay ulaşılabilir örneklem tercih edilmiştir.⁴ Tezin ikinci bölümünde yöntem ile ilgili detaylı bilgiler verilmiştir.

Araştırmanın sınırlılıklarını da Diyanet TV kanalında yer alan Mutlugiller çizgi filminin yayınlanan 56 bölümü oluşturmaktadır. Bu bağlamda söz konusu çizgi filmin 9 saat 45 dakika 22 saniyelik 56 bölümü incelenerek sunulan değerler tablolarla ortaya koyulmuş ve değerler eğitimi açısından değerlendirilmiştir.

³ Nurşen Aydın, “Nitel Araştırma Yöntemleri: Etnoloji”, *Uluslararası Beşeri ve Sosyal Bilimler İnceleme Dergisi* 2/2 (Aralık 2018),60-71.

⁴ Semanur Binnetoğlu vd., “Din Eğitiminde Girişimcilik Becerisinin Etkinliklerle Kazandırılmasına Yönelik Bir Değerlendirme”, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırma Dergisi* 12/5 (2023) 2931.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölüm, “Din Eğitimi Süreci ve Değerler Eğitimi”, “Değerler Eğitimi Yaklaşımları”, “Değerlerin Tanımı”, “Çizgi Filmler” başlıkları olmak üzere dört başlık altında ele alınmıştır.

1.1.Din Eğitimi Süreci Ve Değerler Eğitimi

Bu başlık “Değerin Tanımı”, “Değerler Eğitiminin Tanımı ve Önemi”, “Değerler Eğitimi ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı” alt başlıkları olmak üzere üç başlık olarak kategorize edilmiştir.

1.1.1.Değerin Tanımı

Değer kavramı, geçmişten bu yana sosyoloji, felsefe, psikoloji, antropoloji, din bilimleri, matematik gibi birçok alanın çalışma konusu olmuştur. Son yıllarda ise tabiri caizse eğitimin kadrajına girmiştir. Değer kavramı, günümüzde birçok sosyal bilimin alanında olduğu gibi din eğitimi alanında da üzerinde durulan önemli konulardan biri olmuştur.⁵

Değerler sosyal bilimlerce sıklıkla araştırılan bir alan olmakla beraber bireylerin tutum ve davranışlarına ışık tutması bakımından oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Değerlerin insan davranışlarını açıklamada temel bir öneme sahip olarak görülmesi ve birey açısından da grup açısından da bilgi sağlayabilen bir kavram olması, sosyal bilimcilerin değerlere yoğun ilgi göstermelerinin nedenleri olarak sayılabilir. Sosyal bilimcilerin yanı sıra değerler, toplumu meydana getiren fertlerin bir arada yaşamalarını sağlayan ilke ve kurallar bütünü olması sebebiyle de önemli bir yere sahiptir. Bu durum da değerlerin, birçok disiplinin gündemine girmesine ve dolayısıyla hakkında birçok tanım yapılmasına ortam hazırlamıştır.

Türk Dil Kurumu’na göre değer kavramı; bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, fehamet, kadir, kıymet (1), bir şeyin para ile ölçülebilen karşılığı, kıymet, paha, valör (2), üstün nitelik, meziyet, kıymet (3), üstün, yararlı nitelikleri olan kimse (4), bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü (5), uğrunda belli bir bedel ödenecek veya belli bir zahmet göze alınacak nicelik veya

⁵ İbrahim E. Özgüven, *Psikolojik Testler*, (Ankara: Psikoloji Danışma Rehberlik ve Eğitim Merkezi Yay., 1994), 349.

nitelikte olan (6), kişinin isteyen, gereksinim duyan bir varlık olarak nesne ile bağlantısında beliren şey (7), bir değişkenin veya bilinmeyenin sayı ile anlatımıdır.⁶

Değer, yapıp etmelerimizi belirleyen, yöneten, yönlendiren ve onların temelinde yatan ilkeler olarak tanımlanabileceği gibi kutsallığı olan, kendisine kutsallık atfedilen bir olgu olarak ve daha başka bir bakış açısıyla değerli olan, insanın değerini koruyan ve ona değer kazandıran şey olarak da tanımlanabilir.⁷ Bir başka tanıma göre değer, bir toplum, bir inanç, bir ideoloji içinde veya insanlar arasında kabul edilmiş, benimsenmiş ve yaşatılmakta olan toplumsal, insani, ideolojik veya ilahi kaynaklı her türlü duyuş, düşünüş, davranış, kural ya da kıymetlerdir.⁸ Değer, genel anlamda ele alındığında istendik ve davranışlar için ölçü olarak kullanılan olgulardır. İyiye kötüye, doğruyu yanlışla tercih etme gibi belirli bir durumu diğerine tercih etme eğilimi olarak da nitelendirilen değerler bireyin davranışlarına kaynaklık eden ilkeler bütünüdür.⁹

Değer kavramının tanımlanması konusunda önemli isimlerden olan M. Rokeach, değeri belirli bir davranışın karşıt bir davranışa tercih edilmesine dair kalıcı bir inanç olarak tanımlamaktadır. Bununla beraber de değer kavramının kabul gören iki farklı kullanımı olduğunu belirtmiştir. Bunlardan birincisi, insanların önemli olarak düşündüğü yani bireyde bulunan değerleri ifade eder ki bunlar inşaalarda hazır bulunmasıyla birlikte sonradan edindikleri de olabilir; ikincisi ise bir nesnenin karşılığı yani kıymetini ifade eder şeklindedir.¹⁰

Sonuç olarak da değer kavramının tanımlanmasına ilişkin farklı yaklaşımlara dayanarak değerler, bireylerin, tercihlerini, ilgilerini, güdülerini gereksinimlerini, isteklerini, amaçlarını, tutumlarını, kararlarını ve çevresindeki bireylere yansıttıkları davranışlarını etkileyen ölçüt ya da standartlar olarak tanımlanabilir.¹¹ Elbette yapılan tanımlamalar her disipline göre farklı açılardan ele alınmıştır. Bu durum de birçok değer tanımlaması yapılmasına ortam hazırlamıştır.

⁶ Türk Dil Kurumu, “Değer” (10.11.2023).

⁷ Enver Uysal, “Değerler Üzerine Bazı Düşünceler ve Bir Erdem Tasnifi Denemesi: İnsani Erdemler-İslami Erdemler”, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 12/1 (2003), 51-69.

⁸ Hasan Çelikkaya, *Fonksiyonel Eğitim Sosyolojisi* (İstanbul: Alfa Yayınları, 1996), 168 akt. Kubilay Yazıcı, “Değerler Eğitimine Genel Bir Bakış” *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi* 19 (2006), 499-522.

⁹ Erol Güngör, *Ahlak Psikolojisi ve Sosyal Ahlak*, (İstanbul: Ötüken Yayınevi, 1996), 25.

¹⁰ M. Rokeach, *The Nature of Human Values*, (New York: Free Pres., 1973), 4 akt. Mücahit Arpacı, “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni Adaylarının Değer ve Değerler Eğitimine İlişkin Görüşleri”, *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 13/2 (2013), 205-228.

¹¹ Nihal Tunca, *İlköğretim Öğretmenleri İçin Mesleki Değerler Ölçeğinin Geliştirilmesi Ve İlköğretim Öğretmenlerinin Mesleki Değerlerinin Belirlenmesi* (Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, 2012) 3.

1.1.2.Değerlerin Özellikleri

Değer kavramının ne olduğu kadar niteliklerinin ne olduğu da önemlidir. Bu bağlamda değerlerin yerinin daha net ortaya koyulması için sosyal bilimcilerin ilgilendiği değerlerin özellikleri Joseph Fishter'e göre şöyle sıralanabilir:

- a. Değerler, paylaşılırlar.
- b. Değerler, ciddiye alınırlar.
- c. Değerler, coşkularla birlikte bulunurlar.
- d. Değerler, toplumsallardır.
- e. Değerler, soyutlanırlar.
- f. Değerler, dil ve sembollerle aktarılırlar.
- g. Değerler, değişime açıklardır.
- h. Değerler, süreklidirler.
- i. Değerler, anlam veren standartlar, inançlar, ahlaki ilkelerdir.
- j. Değerler, bireylerin, olayların, insan davranışlarının ve toplumsal yapıların değişmesini sağlayan yargılardır.¹²

Bu sıralamaya göre; değerler bireyler tarafından benimsenmiş, üzerinde uzlaşmış ilkelerdir. Tek bir bireye ait olmamakla beraber çoğunluğun yargısına bağlıdırlar. Bu durum da değerleri ciddiye alınır hale getirmektedir ki bireyler tarafından ortak refahın korunması ve sosyal gereksinimlerin karşılanması bakımından önemsendiği söylenebilir. Değerler, bilinçle birlikte duygu ve coşkuları da içinde barındıran yargılardır. Yani insanlar değerleri için özveride bulunur, bağlılıkları sebebiyle duygularıyla hareket ederek onlar uğruna dövüşür, barışır hatta ölürler. Bununla beraber değerler, bireyin dışında olup toplumsal özellikler taşırlar. Öyle ki birey, içinde doğduğu toplumda hazır bulunan değerleri toplumsallaşma süreci kapsamında öğrenir, benimser, hayatına entegre eder ve bir sonraki kuşağa da aktarır. Böylece de bireyin yaşamı genellikle topluma ters düşmez ve değerlerin sürekliliği sağlanmış olur. Bu sürekliliğin sağlanması bireyin aile, okul, iş ve arkadaş çevresi, televizyon, radyo, telefon gibi kitle iletişim araçları vasıtasıyla kuşaktan kuşağa toplumun ortak dil ve sembollerinin kullanılarak aktarılmasıyla olur. Felsefede de tartışma konusu olan değerlerin değişime açık olması özelliğine karşın iki farklı görüş bulunmaktadır. Rokeach'a göre değerler değişime açık yapılara sahip olmakla beraber değişen toplumun değişen

¹² Joseph H. Fishter, *Sosyoloji Nedir*, çev. Nilgün Çelebi (Ankara: Anı Yayıncılık, 2019), 167.

ihtiyaçlarına göre ekil alabilirken kimilerine göre de hangi çağdan söz edilirse edilsin değişmeyen değerler vardır. Son olarak değerlerin özelliklerinden biri de bir değişim ortaya çıkarmalarıdır. Bireyin bilincinde yer alması hasebiyle davranışı yönlendiren güdülerdir ki bu da toplumu da değişime yönlendirmektedir.

Başka bir sıralamaya göre değerlerin özellikleri şunlardır:

- a. İnanışlarımızdır. Tamamı objektif olmamakla beraber duygu ve sezgilerle i içedirler.
- b. Bireylerin hedefleri ve hedeflerine ulaşmak için sergiledikleri davranışları ile alakalıdırlar.
- c. Değerlerin konusu kendileri ile ilgili olanlardır.
- d. Bireylerin, hareketlerin ve durumların elenmemesini veya varyasyonun seyrini belirleyen normlar olarak görevlidirler.
- e. Kendi ilerinde bir sıralamaları vardır.
- f. Farklılığa açık ve değişken bir yapıları vardır.
- g. İçinde bulundukları yapılara göre değiştikleri gibi aynı kültür içinde dahi farklılıklar olabilir.
- h. Soyutturlar.
- i. Kesin ve mutlak değillerdir.
- j. Değerler, genetik özellikler taşımazlar. Aksine bireyler, sonradan, yaparak ve yaşayarak sahip olurlar.
- k. Alanların birçoğu ile ilgilenirler.¹³

Gerek J. Fishter olsun gerek Rokeach veyahut Schwartz olsun yapılan değer sıralamalarında ortak kanaatlere rastlamak kaçınılmaz olmakla birlikte kesin bir görüş birliği de yoktur. Kişiden kişiye değişen değer sınıflandırmalarının yanı sıra eğitimciler tarafından toplumlarda bulunması gereken temel değerlere de odaklanılmaktadır ki bu da elbette kişiden kişiye, toplumdan topluma değişen tespitleri ortaya çıkarmaktadır. Örneğin Gallup eğitimde sorumluluk, sayėı, dürüstlük, ilgili olma, dikkatli olma, tolerans, ahlaklı olma, cesaret gibi değerleri öncelerken William James sevgi değerini ön plana çıkarmıştır. New Jersey de kendine sayėı, başkalarına sayėı, vatandaşlık sorumluluğu ve doğal çevreye sayėı değerlerini temel değer olarak belirlerken Erol Güngör, bir kimsenin değer

¹³ Kadir Ulusoy – Bülent Dilmaç, *Değerler Eğitimi*, (Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2020), 13.

sıralamasında birinci sırada hangi değer varsa onun temel değer olduğunu öne sürmüştür.¹⁴

1.1.3. Değerlerin Sınıflandırılması

Değerlere ilişkin sınıflamalar, insanın tüm hayatını kuşatan aile, vatan, millet, çalışma, bilim, ahlak ve din gibi olgular göz önünde bulundurularak yapılmıştır. Değerlerle ilgili hemen bütün inceleme ve araştırmalarda atıfta bulunulan Spranger, Allport ve arkadaşları, Maslow, Rokeach, Kluckhohn, Hofstede, Graves, Lindsey ve Knox ve Schwartz değerlerle ilgili sınıflamalarını değerlerin özelliklerini göz önüne alarak oluşturmuşlardır. Birden fazla değer sınıflandırılması olması değerlerin farklı bilim dallarına konu olması ve bundan dolayı da çeşitli sınıflandırmalar yapılmasına yol açmıştır.

Yapılan sınıflandırmalar arasında yaygın olarak Kabul gören Spranger'in sınıflandırmasıdır. Bu sınıflandırmaya göre değerler altı gruptur:

1. Kuramsal Değerler: Gerçeğe, bilgiye ve eleştirel düşünmeye önem verir. Bu değere sahip bireyler gerçeğe ulaşma hedeflerinden ötürü entelektüel bakış açısıyla neden ve kanıt aralar ve elde ettikleri verilere ilişkin çeşitli yargılamalarda bulunur.
2. Ekonomik Değerler: Bu değere sahip bireyler yararlı ve pratik olanı önemserler. Bu bireyler için eğitim uygulamalı olarak yapılmalıdır ve bilginin de uygulamaya geçmesi gerekmektedir.
3. Estetik Değerler: Bu değere sahip bireyler bireyseldirler. Biçim ve uyum son derece önemlidir ve her bir deneyim simetri, zarafet ve uygunluk açısından değerlendirilir.
4. Sosyal Değerler: Bu değere sahip bireylerin en önemli özellikleri, yardımseverlik, bencil olmama ve başkalarını sevmedir. Bu bireyler, kuramsal, ekonomik ve estetik tutum ve değerlerin, soğuk ve insanlık dışı olduğunu düşünürler.
5. Politik Değerler: Bu değere sahip bireyler, kişisel olarak, etkili ve güçlü olmaya önem verirler. Kişisel güç ve şöhret elde etmek için yaşamları boyunca rekabet ederler.

¹⁴ Süleyman Yiğittir, "İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Değer Yönelimlerinin Rokeach ve Schwartz Değer Sınıflandırmasına Göre Değerlendirilmesi", *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi* 19 (2012) 5.

6. Dinsel Değerler: Bu değere sahip bireyler, evreni bir bütün olarak algılar ve kendini bu bütünlüğün bir parçası olarak görürler.¹⁵

Diğer değer sınıflandırılmaları da Spranger'in bu sınıflandırılması üzerine inşa edilmiştir. Örneğin Allport, Vernon ve Lindzey, Spranger'in sınıflandırması temelinde değerleri estetik, bilimsel, ekonomik, sosyal, siyasi ve dini şeklinde sınıflandırmıştır. Buna göre estetik değerlerin temelinde şekil ve ahenk, sosyal değerlerin temelinde sevgi, bilimsel değerlerin temelinde bilgi yapılandırılması, ekonomik değerlerin temelinde yarar, siyasi değerlerin temelinde ise güç vardır. Bu bakış açısında her insanın kendine özgü Kabul ettiği biden çok değer vardır ve bu değerler insanın yaşamını belirler. Her bireyin önemseydiği ve birincil derece tuttuğu değer birbirinden farklılık gösterir.¹⁶

1.1.4. Değerler Eğitiminin Tanımı ve Önemi

Eğitim, belirlenen amaçlar doğrultusunda bireyi geliştirme sürecidir. Bu süreçte kazanılan ilgi, beceri, tutum ve değerler bireyin kalıtımla getirdiği temel gereksinim ve yetenekleri üzerine bireyin karakterini farklılaştırır. Karakteri gelişen, bilgi ve beceriler ile donatılan birey ise toplumsal yapı üzerinde olumlu değişimler meydana getirir.¹⁷

Toplumsal yapıyı temelden etkilemesi de eğitimciler tarafından eğitimin gayesinin ne olduğu tartışmasını da gündeme getirmiştir. Bu tartışmanın da üç önemli noktası vardır; insanın zihnini ve düşünme kabiliyetini geliştirmek, duyu ve irade yönünü güçlendirmek ve bedenini eğitmek. En az eğitimciler kadar eğitimin gayesini tartışan bir diğer zümre de pedagoglar olmuşlardır. Onlara göre eğitimin gayesi ahlaki karakterdir.¹⁸ Eğitimin bu gayeye ulaşması da değerler eğitiminin ne olduğu, yerinin ne olduğu ve öneminin ne olduğunun açıklanmasına bağlıdır.

¹⁵ Tunca, *İlköğretim Öğretmenleri İçin Mesleki Değerler Ölçeğinin Geliştirilmesi Ve İlköğretim Öğretmenlerinin Mesleki Değerlerinin Belirlenmesi*, 7.

¹⁶ G.W. Allport, *Personality and Social Encounter* (Boston: Beacon Press, 1960) akt. Selahattin Turan – Dilek Aktan, *Okul Hayatında Var Olan ve Olması Düşünülen Sosyal Değerler, Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 6/2 (2008), 229.

¹⁷ Oktay Akbaş, *Türk Milli Eğitim Sisteminin Dyuşsal Amaçlarının İlköğretim II. Kademedeki Gerçekleşme Derecesinin Değerlendirilmesi* (Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, 2004) 26.

¹⁸ George Kerschenstainer, *Karakter Kavramı ve Terbiyesi*, çev. H. Fikret Kanad (Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 1977), 8 akt. Hasan Meydan, “Okulda Değerler Eğitiminin Yeri ve Değerler Eğitimi Yaklaşımları Üzerine Bir Değerlendirme”, *Bülent Ecevit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1/1 (2014), 94.

Değer eğitimi bireylerin değerlere ilişkin bilgileri anlamaları, değerlerin öğretimini teşvik ederek, bireylerin beceri ve tercihlerini telkin etmek için açık ya da dolaylı bir şekilde yapılan okul temelli etkinlikler olarak kabul edilmektedir. Bir başka tanıma göre ise eğitim, bireyin yetenek ve potansiyeline uygun bir şekilde, bir amaç doğrultusunda bireyi yetiştirmek ve geliştirmek olarak tanımlanırken bireyin bilgi, inanç, duygu, tutum, alışkanlık ve becerilerinde bu amaca uygun değişiklik meydana getirme sürecidir. Değerler eğitimi ise bireyin ahlaki davranışlarında değişiklik oluşturma sürecidir.¹⁹

Değerler bireylerin davranışlarıyla dünyaya yansımaktadır. Bu bakımdan birey davranışlarının altında davranışı sergileyen bireyin benimsediği değerlerin var olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır ki değerlerin önemi de bu noktada ortaya çıkmaktadır.

Bütün toplumların benimsediği değerleri yaşatarak sonraki nesillere aktarma çabaları, toplumun benimsediği değerler eğitiminin en önemli misyonu haline gelmiştir. Değerlerin bir sonraki kuşaklara aktarımı, değerler eğitimi verilen önemle doğru orantılıdır. Çünkü değerlerini bir sonraki nesillere aktaramayan toplumlar, varlıklarını devam ettiremezler.²⁰ Bu durumda da değerler eğitiminin ciddi hayati bir öneme sahip olduğunu söylemek yerinde olacaktır.

1.1.5. Değerler Eğitimi ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı

Bütün toplumlarda yetişen nesle toplumun değerlerinin öğretilmeye çalışılması söz konusudur. Bu bakımdan da insanlıkla yaşıt olan değerler eğitiminin nasıl yapılması gerektiği konusunda farklı yaklaşımlar ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan bu değerler eğitimi yaklaşımları doğrudan toplumların tarihsel, felsefi, kültürel ve toplumsal yapılarıyla ilintilidir.²¹ Modernizmin de etkisiyle birlikte din ve manevi değerlerin hayatı anlamlı kılan etkisinden uzun süre uzak kalan genç nesillerin içine düştükleri hazzın pençeleri içinde kalan yaşam, maddi-manevi şiddet, akran zorbalığı, cinsel yozlaşma gibi hususlar başta ABD olmak üzere

¹⁹ Mehmet Zeki Aydın, *Okulda Ahlak Eğitimi ve Ahlak Öğretiminde Örnek Olay İncelemesi Yöntemi* (Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2011), 56.

²⁰ Mustafa Cabir Feyyaz el-Alvani, *Makasıdı Tefsir, Kur'an-ı Kerim'i Amaç ve Hikmet Eksenli Anlamak* (İstanbul: Kuramer Yayınları, 2018) 85 akt. Sinan Levent, *Modern Değerler Eğitimi İle İslami Değerler Eğitiminin Mukayesesi* (Van: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020) 14-15.

²¹ Ferda Aslan – Cemil Osmanoğlu, “2010 ve 2018 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programlarının Değerler Eğitimi Yaklaşımları Açısından İncelenmesi”, *Erciyes Akademi* 36/3 (2022), 1086.

birçok batılı ülkede değerlerin yeniden ve yeni bir bakış açısıyla ele alınması sonucunu doğurmuştur ki bu da ilk bilimsel incelemelerin karakter eğitimi etrafında geliştiği 1900’lü yıllara tekabül etmektedir.²² Genç nesillerin toplumla uyumlu ve iç içe bireyler olmaları, ahlaklı ve değerlerine sahip çıkan bireylerin yetiştirilmesi, yöneticilerin adil olma gibi değerlere sahip olmaları ve halka bu şekilde muamele etmelerinin sağlanması gibi sebeplerden gündeme getirilen değerler eğitimi dünya tarihinde olduğu kadar Türk tarihinde de önemli bir yere sahiptir.

Dünya tarihinde zuhur ettiği şekliyle değerler eğitimi, Türk tarihinde de ahlak eğitimi kavramı olarak karşımıza çıkmaktadır. Tarihsel süreç içerisinde başlarda İslam toplumlarında aile ortamlarında, sıbyan ve mahalle mekteplerinde, cami ve medreselerde, ahilik teşkilatı vb. yapılardaki anlayışlar etrafında ahlak eğitiminin yapıldığı bilinmektedir. Öyle ki yapılan eğitimin adab-ı muaşeret, edep ve ahlak konularıyla birlikte ahilik teşkilatının etkisiyle ticari, askeri, edebi ve sanatsal yapılarda gerekli erdem ve değerler öne çıktığı da bilinenler arasındadır. Türkiye’de Milli Eğitim sistemi içerisinde 2003 yılından itibaren bilimsel yaklaşım ile ele alınan değerler eğitimi olgusu, 2010 yılı ile birlikte başka bir boyut ve ivme kazanmıştır.²³ Bu bağlamda değerler eğitimi, 2010 yılında gerçekleştirilen 18. Milli Eğitim Şurası’nın önemli konu başlıkları arasında yerini almıştır. Söz konusu Şura’nın değerler eğitimi ile ilgili maddeleri şunlardır:

- a. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından, çocuklarımızın ve gençlerimizin sahip olduğu değerleri belirlemeye yönelik ülke çapında alan araştırması yapılmalı ve bu araştırma her 4 yılda bir güncellenmelidir.
- b. Öğretim programlarında, değerler eğitiminden değer aktarımı yerine ulusal ve evrensel değerler birlikte düşünülerek farkındalık kazandıracak yaklaşımlara öncelik verilmelidir.
- c. Değerin bir tercih olduğu ve toplumların benzer tercihlere sahip kişilerden oluştuğu vurgulanarak öğretmenlere değer eğitimi bilinci kazandırılmalıdır.
- d. Öğretmen yetiştiren tüm programlara değerler eğitimine yönelik bir ders konulmalı ve sistemdeki öğretmenlerin hizmet içi eğitim programlarında değerler eğitimine yer verilmelidir.

²² Recep Kaymakcan – Hasan Meydan, “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Programları ve Öğretmenlerine Göre Değerler Eğitimi”, *Değerler Eğitimi Dergisi* 9/21 (2011) 28.

²³ Aslan – Osmanoglu, “2010 ve 2018 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programlarının Değerler Eğitimi Yaklaşımları Açısından İncelenmesi”, 1088.

- e. Ortak değerlerin vurgulanması ve değer farklılıklarının zenginlik olduğu bilincinin kazandırılması için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.
- f. Tüm eğitim-öğretim kademelerinde değerler eğitime yönelik, STK'larla iş birliği yapılarak alan öğretmenlerinin ortak kullanabileceği program ve materyal geliştirilmelidir.
- g. Değerler eğitime, okul öncesinden başlayarak yaygın eğitim dahil olmak üzere eğitim-öğretimin her kademesinde, tüm dersler ve okul kültürü içerisinde yer verilmeli ve bu konuda öğretmen, yönetici, öğrenci, aile ve çevre iş birliğine gidilmeli, farkındalık oluşturulması için kitle iletişim araçlarından faydalanılması amacıyla gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.
- h. Ödüllendirme kriterlerinde, değerler eğitimi açısından örnek davranışlar sergileyen öğrencilere yönelik düzenlemeler yapılmalıdır.
- i. Medya ve değerler eğitimi ilişkisi konusunda farkındalık kazandırmaya yönelik araştırma ve eğitim çalışmalarına önem verilmeli; bu konuda gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır.
- j. Öğrencilerin akademik başarıları yanında değerlerin oluşumunda önemli yeri olan duygusal, sosyal ve ruhsal zeka gelişimlerine yönelik de yatırım yapılmalıdır.
- k. Değerler eğitimi konusunda önemli işlev gören “din kültürü ve ahlak bilgisi” dersi çoğulcu bir anlayışla tüm öğretim kurumlarında daha etkin olarak okutulmalıdır.²⁴

Şura'nın sonuç bildirisinde değerler eğitiminin, okulların görevlerinden olduğu vurgulanarak bu konu özelinde öğretmenlerin yeterliliklerinin geliştirilmesi, materyal geliştirmenin artırılması, değerler eğitime okul öncesinden itibaren yer verilmesi gerektiği, medya ve değerler eğitimi ilişkisi ile ilgili çalışmalar yapılması gerektiği ve çoğulcu bir anlayış olmasına yönelik öneriler sunulmuştur.

1.2. Değerler Eğitimi Yaklaşımları

Değerler eğitiminde empati eğitimi, eleştirel düşünme, yaşam becerileri, bağımlılık eğitimi, din eğitimi gibi birçok yaklaşım olmakla birlikte bu başlık altında değer gerçekleştirme, karakter eğitimi, vatandaşlık eğitimi ve ahlak eğitimi yaklaşımları açıklanmaya çalışılacaktır.

²⁴ Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), “Geçmişten Günümüze Milli Eğitim Şuraları” (Erişim 10 Ocak 2024).

1.2.1. Değer Gerçekleştirme

Bu yaklaşım bireyin kendine özgü duygu, inanç, beceri, tutum ve önceliklerinin farkına varmasını bununla beraber de kendi güçlü ve zayıf yönlerini keşfetmesini kapsamaktadır. Bireyin kendini de gerçekleştirmesini kapsamaması bakımından değer gerçekleştirme yaklaşımı önemli bir yere sahiptir. Birey süreç içerisinde öncelikle özümlediği değerlere sahip çıkarak kendi kararlarını verir, uygular ve sonuçlarını kabul eder. Bu durum da bireyin kendi tasarrufları neticesinde yaşamsal doyuma ulaşmasını sağlar.

Bu yaklaşımda önemli olan nokta bireye herhangi bir değeri empoze etmek, benimsetmek ya da uygulatmak değildir. Aksine burada hedeflenen sadece bireyin kendi değerlerini sınıflamasını nasıl yapacağına yardımcı olmaktır. Yani bu yaklaşım bireyin benimsediği değeri/değerleri dile getirmelerini, yansıtmalarını, değerlendirmelerini ve yaşamalarını kolaylaştırma yollarını ortaya koymaktır.

Bu yaklaşım 1960-1980 yılları arasında popülerite kazanmakla birlikte değişen ve gelişen dünyada bireyin yaşamı boyunca ona rehberlik edecek bilgi, beceri ve duyguları öğrenmesine de yardım etmektedir.²⁵

1.2.2. Karakter Eğitimi

Karakter kelime manası olarak ayırt edici nitelik; bir bireyin kendine özgü yapısı, onu başkalarından ayıran temel belirti ve bireyin davranış biçimlerini belirleyen, üstün ana özellik, öz yapı, ır, seciye, ruh (1), bir kimsenin veya bir insan grubunun tutumu, duygulanma ve davranış biçimi (2), kitap, gazete, bilgisayar vb.nde kullanılan harf türü (3), bir eserde duygu, tutku ve düşünce yönlerinden ele alınan kimse (4), bireyin kendi kendine egemen olmasını, kendi kendisiyle uyum içinde bulunmasını, düşünüş ve hareketlerinde tutarlı, sağlam kalabilmesini sağlayan özellikler bütünü, anlamlarına gelmektedir.²⁶

Terim olarak da karakter iyi düşünme, iyilik için çaba gösterme, iyi hissetme, iyi hissettirme ve davranma, iyi olanı isteme, iyi olanı benimseme şeklinde tanımlanabilir. Karakterin öncelendiği bir eğitim almış olan birey bu niteliklerin tamamını taşıyor hale gelir. Yani birey karakterli, nazik, erdemli, saygın, iyi bir karaktere sahiptir.

²⁵ Howard Kirschenbaum, *Enhance Values and Morality in Schools and Youth Settings* (Massachusetts: Allyn & Bacon, 1994), 16.

²⁶ Türk Dil Kurumu, “Karakter” (15.10.2023).

Geçmişte ve günümüzde birçok ülkede iyi bir karakter gelişimi okulların görevi olarak görülmektedir. İyi bir karakter sadece okullarda değil toplumun tamamında, sosyal ilişkilerin sıhhati için önemli görülmekte ve istenmektedir. Elbette karakter eğitimi de değerlerle harmanlanarak verilmelidir. Karakter eğitimiyle bireylerin yardımsever, saygılı, nazik, sabırlı, alçakgönüllü, dürüst, diğerkam sahibi, adaletli olması hedeflenirken toplumsal olarak da hırsızlığın, alkolizmin, dolandırıcılığın, şiddetin, saygısızlığın, sorumsuzluğun olmadığı bir toplum hedeflenmiştir.

1.2.3. Vatandaşlık Eğitimi

Vatandaşlık eğitimi, ülkenin kanuni ve siyasi eğitiminin verildiği eğitimidir. Kamunun iyiliği, kişisel haklar, adalet, eşitlik, doğruluk, vatanseverlik gibi değerleri kapsamaktadır. Vatandaşlık eğitimi, ülkenin siyasi ve kanuni sistemine uygun bilgi, tutum, inanç, değer ve davranışları içermektedir. Geleneksel olarak da bu tür bir eğitim okullarda sosyal bilgiler ve tarih ders kitapları içinde yer almaktadır.²⁷

Bu yaklaşımla öne çıkan milli birlik ve beraberliğin önemi olup ulusal güvenliğin ve refahın sağlanmasının vatanseverlik değeri vasıtasıyla dayanışma içinde verilebileceğidir. Ulusal olarak bir refahın sağlanması da elbette hukukun belirlediği kurallara tüm milletin uyum sağlamasıyla olacaktır ki bu da okullarda verilen vatanseverlik eğitimi eli ile olacaktır.²⁸

1.2.4. Ahlak Eğitimi

Ahlak eğitimi çok önemli bir yere sahip olmakla birlikte tarihin tüm dönemlerinde tartışılan ve önemsenen bir konu olmuştur. Kirschenbaum da ahlak eğitimini bireye, iyiliği kazandıran bir gereklilik olarak nitelendirmiştir. Ahlak eğitimi bireye, iyi, güzel, nazik kısacası ahlaklı olmayı öğretmeyi hedefleyerek insan ilişkilerini de tutarlı, kararlı, dengeli, seviyeli, ahlaklı ve güvenli hale getirir.²⁹ Öyle ki insan ilişkilerinden söz edilebilen bir yerde ahlaki değerlerden söz edilebilir. Çünkü ahlak toplumsal düzeni sağlamak ve insan ilişkilerini düzenlemek için konmuş kurallardır.

²⁷ Kirschenbaum, *Enhance Values and Morality in Schools and Youth Settings*, 23.

²⁸ İsmail Doğan, *Sosyoloji Kavramlar ve Sorunlar* (Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2010), 25 akt. Akbaş, *Türk Milli Eğitim Sisteminin Duyuşsal Amaçlarının İlköğretim II. Kademedeki Gerçekleşme Derecesinin Değerlendirilmesi*, 75.

²⁹ Kirschenbaum, *Enhance Values and Morality in Schools and Youth Settings*, 26.

Toplum içinde yaşayan birey, geçirdiği planlı ve plansız yaşantılar sonucunda bilgiler, beceriler ve duygular edinir. Bunlar sonucunda kendi hayatı ve toplumun diğer bireyleri için “doğru” ya da “yanlış”lar edinir ve bunları hayatına entegre eder.³⁰

Değerler eğitiminde yer alan yaklaşımlar birbirinden bağımsız ayrı uçlarda olgular değildir. Aynı eğitim ortamı içerisinde birden fazla yaklaşımın farklı yönlerinden istifade edilmesi değerler eğitiminin verimliliğini artıran bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Bu doğrultuda yapılan çeşitli çalışmalar değerler eğitiminde tek yönlü yöntem ve çalışmalar yer olumlu sonuçlar verse de bütüncül yaklaşımların daha etkili olduğunu göstermiştir.³¹ Bu durumda da kapsayıcı değerler eğitimi yaklaşımlarının kullanımının daha etkili sonuçlar vereceği kanaatinin oluşması doğaldır.

1.3. Değerler

Bu başlık altında Mutlugiller çizgi filminin barındırdığı yardımseverlik, doğruluk/dürüstlük, sevgi, saygı hoşgörü, öz denetim, sabır, diğerkamlik, misafirperverlik, vatanseverlik, sorumluluk, selamlaşma, kanaatkarlık ve merhamet değerlerinin tanımları yapılacaktır.

1.3.1.Yardımseverlik

Yardımseverlik terim anlamı olarak kendi güç ve imkanını başka birinin iyiliği için kullanmak, muavenet etmek, işlerin daha etkin ve verimli olabilmesi için destek sağlamak anlamlarına gelmektedir.³² Yardımlaşma ve yardımseverlik değeri toplumda çok önemli bir yere sahiptir.

İhtiyaç sahibinin ihtiyacını giderme biçiminde açığa çıkan yardımlaşma, uygula olarak toplumsal yaşamda farklı şekillerde gerçekleşmektedir. Örneğin, bilmeyene öğretmek, yol göstermek, karnı aç olanı doyurmak, hastayı tedavi etmek, maddi yardımda bulunmak vb. yardımlaşmanın en yaygın biçimidir denilebilir. Bir zorunlulukla meydana çıkmamakla beraber yardımlaşma toplumda sıkça görülen bir yardımseverlik değeri, yüksek değerlerden sayılmaktadır.³³

³⁰Akbaş, *Türk Milli Eğitim Sisteminin Duyuşsal Amaçlarının İlköğretim II. Kademedeki Gerçekleşme Derecesinin Değerlendirilmesi*, 78.

³¹ Marvin W. Berkowitz – Melinda C. Bier, “Research-Based Character Education” *Annals of the American Academy of Political and Social Science* 591 (Ocak 2004), 79 akt. Meydan, “Okulda Değerler Eğitiminin Yeri ve Değerler Eğitimi Yaklaşımları Üzerine Bir Değerlendirme”, 106.

³² İsmail Parlatur vd., *Türkçe Sözlük* (Ankara: Türk Dil Kurumu, 1998), 2535

³³ Celalettin Vatandaş, “Toplumsal Bir Değer Olarak “Yardımlaşma” ve Dilenciler”, *Sosyal Bilimler Dergisi* (2003), 150.

İster semavi ister beşeri olsun hemen her dinin üzerinde durduğu yardımseverlik, toplumda huzurun sağlanmasında önemli bir yere sahip olmakla birlikte Kur'an-ı Kerim'de yardımlaşma, bir ibadete dönüştürülmektedir. Kur'an-ı Kerim'de yardımseverlik, karşılıksız yapılan yardım olması, bollukta ve darlıkta yapılan yardım olması, gizli ve açıktan yapılan yardım olması, gönülden yapılan yardım olması, helal kazançla yapılan yardım olması vb. açılardan müminlere tavsiye edilmiştir.³⁴

1.3.2.Doğruluk/Dürüstlük

Terim anlamı olarak doğruluk/dürüstlük; doğru ve dürüst olma durumu, doğru olana yakışır davranış, dürüstlük, düşüncenin gerçekle uyuşarak yargı ve önermelerin gerçeğe uygun olması demektir.³⁵

Doğruluk kavramının birçok tanımlaması olmakla birlikte yapılan tanımlamalar bu kavramının anlamını genişletmektedir. Buna göre doğruluk; dürüstlük, hilesizlik, inanç, duygu, düşünce, hakka ve hakikate uygunluk, hatasızlık, vakiya uygunluk, göreve riayet ederek hileden kaçınma, söz, düşünce ve fiillerin gerçek olması şeklinde tanımlanmaktadır.³⁶

1.3.3.Sevgi

Sevgi kavramı sözlükte; insanı bir şeye veya bir kimseye karşı yakın ilgi ve bağlılık göstermeye yönelten duygu, muhabbet anlamına gelmektedir.³⁷ Sevgi, tüm canlıların temel ihtiyacıdır. Çocuk-yetişkin, genç-yaşlı, canlı-cansız, insan-hayvan-bitki tüm varlıkların sevgiyle yetişip büyüdüğü hatta yeşerdiği söylenebilir.

Sevgi hayatın her anında önemli bir değer olmakla birlikte eğitimde de küçümsenmeyecek derecede önemlidir. Alman eğitimci Günter Stachel, din eğitiminde sevginin temel olduğunu söyleyerek yetişkinlere bazı tavsiyelerde bulunmuştur:

- Çocuklarla birlikte yemek yenmelidir. Birlikte yemek tüm aile fertlerini bir araya getireceği gibi çocuklarla birlikte zaman geçirmeye, samimiyetin pekiştirilmesine meydan oluşturur.

³⁴ Mürşide Gültekin – Zeynep Özcan, “Kur'an Ayetleri Bağlamında Bir Değer Tahlili: Yardımseverlik”, *Mutalaa* 1/2 (Aralık 2021), 182.

³⁵ TDK, “Doğruluk” (20.11.2023).

³⁶ Süleyman Akyürek, *Din Öğretiminde Kavram Öğretimi: Doğruluk Kavramı Örneği*, (Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2003), 170.

³⁷ TDK, “Sevgi” (20.11.2023).

- Milli-dini bayramlarda birlikte zaman geçirilmelidir. Bayramlar ve törenler özel ritüeller içerir. Ziyaretler, karşılıklı hediyeleşmeler gibi davranışlar sevgiyi besler.
- Ebeveynler çocuklarla oyun oynamalıdır. Oyun oynamak ve kurmak çocuğa birçok yeterlilik kazandıracağı gibi anne-babasıyla geçirdiği vakit içerisinde sevginin en üst noktasını hisseder hale gelir.³⁸

1.3.4.Saygı

Saygı kavramı sözlükte; değeri, üstünlüğü, yaşlılığı, yararlılığı, kutsallığı dolayısıyla bir kimseye, bir şeye karşı dikkatli, özenli, ölçülü davranmaya sebep olan sevgi duygusu, hürmet, ihtiram; başkalarını rahatsız etmekten çekinme duygusu olarak tanımlanmaktadır.³⁹

Saygı değeri diğer değerler gibi sonradan kazanılabilen değerlerden olup öncelikle ailede öğrenilmektedir. Ailede kökleri oluşan bu değer toplum içerisinde yetiştiği söylenebilir. Tüm toplumlar tarafından saygı, evrensel bir değer olarak kabul edilir. Sosyal yaşam içerisinde insanlar birbirlerine saygı durmak zorundadırlar. Öyle ki saygı değeri üzerine diğer değerlerin inşası çok daha sağlıklı bir iletişim oluşturur. Saygı beraberinde sevgiyi, hoşgörüyü, doğruluk/dürüstlüğü getirir. Saygı değeri insanda bir tutum ve davranış şekli olarak ortaya çıkmaktadır. İnsanlar birbirlerine saygı duydukları gibi saygı yalnızca bir insana hatta bir canlıya karşı duyulan bir değer değildir. Hakka saygı, özel hayata saygı, düşünceye saygı, doğaya saygı, hayvana saygı, kutsal değerlere saygı gibi birçok şeye karşı saygı vardır.

1.3.5.Hoşgörü

Hoşgörü kavramı sözlükte; yapılan yanlış veya kötü davranışları anlayışla karşılayarak affetme, sert ve katı hükümlü olmama, müsamaha, tolerans şeklinde tanımlanmaktadır.⁴⁰ Hoşgörü değeri diğer değerler kadar insanı yücelten önemli bir değerdir. Her değer birbiriyle yakın temas halinde olmasına karşın hoşgörü değerinin en yakınında sevgi değeri bulunmaktadır. Sadece sevgi değeriyle iç içe olmayıp aynı zamanda saygı, güven, anlayış, duyarlılık ve sorumluluk gibi birçok değeri de içinde barındıran bir değerdir.

³⁸ Günther Stachel, *Religiöse Erziehung in Der Familie Von Hetue*, çev. Mustafa Önder (Tokat: Arı Ofset Basımevi, 2009), 36-46.

³⁹ TDK, “Saygı” (21.11.2023).

⁴⁰ TDK, “Hoşgörü” (21.11.2023).

H. Muhammed (sav.)'in hadis-i şeriflerinde ve Kur'an-ı Kerim'de de hoşgörü birçok ayette 'bağışlama' ile birlikte vurgulanan bir değerdir. Bakara/109, Nisa/4, Maide/13, Hicr/85... gibi birçok ayet örnek verilebileceği gibi müminlerin ölçülü derecede müsamahalı ve bağışlayıcı olması gerektiğini vurgulayan, müminlerin eşleri ve evlatlarından kendilerine düşmanlık edenlerine karşı dahi affedici ve hoşgörülü olmanın müminler için faziletli olduğunu vurgulayan ayetler vardır.⁴¹

1.3.6.Öz Denetim

Öz denetim kavramı, daha önemli bir amaca ulaşabilmek için kişinin tepkilerini, davranışlarını veya başka amaca yönelme eğilimini denetleyip kısıtlaması, otokontrol; bir kurum veya kuruluşun işleyişini, amacına ve standartlara göre kendisinin kontrol etmesi şeklinde tanımlanmaktadır.⁴²

Tangney, Baumeister ve Boone öz denetimi; kişinin içinden gelen tepkileri bastırma veya değiştirme becerisi, istenmeyen davranışsal eğilimlerini durdurabilmesi ve onları sergilemekten kaçınabilmesi olarak tanımlamışlardır.⁴³ Muraven ve Baumeister öz denetimi benliğin benlik tarafından kontrol edilme çabası olarak tanımlamışlardır. Aynı zamanda onlara göre öz denetim sınırlı bir güç olduğu için birey için belirli bir kapasitede kullanılabilen bir değerdir.⁴⁴

1.3.7.Sabır

Sabır kavramı sözlükte; acı, yoksulluk, haksızlık vb. üzücü durumlar karşısında ses çıkarmadan onların geçmesini bekleme erdemi, dayanç, ııdam; olacak veya gelecek bir şeyi telaş göstermeden bekleme olarak tanımlanmaktadır.⁴⁵

Bilhassa İslam alimleri sabır kavramıyla ilgili birçok tanımlama yapmıştır. Reşid Rıza'nın yaptığı tanıma göre sabır; zorluklara karşı tahammül etmek, nefsi yenmek ve acele davranmamaktır. Bu durumda da sabrın iki unsuru olduğu

⁴¹ Bkz. Kur'an-ı Kerim'de, Teğabun Suresi 14. ayette "Ey iman edenler! Eşlerinizden ve evlatlarınızdan size düşman olanlar çıkabilir; onlara karşı dikkatli olun! Bununla beraber eğer affeder, hoş görür ve kusurlarını örterseniz bu sizin için bir fazilettir. Hiç şüphesiz Allah da, çok bağışlayıcıdır, engin merhamet sahibidir." buyrulmuştur.

⁴² TDK, "Öz Denetim" (21.11.2023).

⁴³ J. Tangney vd., "High Self-Control Predicts Good Adjustment, Less Pathology, Better Grades and Interpersonal Success", *Journal of Personality* 72/2 (2004) akt. Ayşenur Eroğlu, *Ergenlerde İnternet Bağımlılığı ve Dindarlık İlişkisinde Öz Denetimin Aracılık Rolü (Karaman Örneği)* (İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022) 15.

⁴⁴ M. Muraven – Roy F. Baumeister, "Self-Regulation and Depletion of Limited Resources: Does Self-Control Resemble a Muscle?", *Psychological Bulletin* 126/2 (2000) akt. Eroğlu, *Ergenlerde İnternet Bağımlılığı ve Dindarlık İlişkisinde Öz Denetimin Aracılık Rolü (Karaman Örneği)*, 15.

⁴⁵ TDK, "Sabır" (21.11.2023)

söylenbilir: acele etmemek ve direnmek. Yani bir davranışın sabır olarak nitelendirilmesi için bu iki unsuru aynı anda barındırması gerekmektedir.⁴⁶

Sabır Kur'an-I Kerim'de sıkça vurgulanan bir değerdir. Kafirlerle karşı, eziyet edenlere karşı, kötü söz edenlere karşı, imtihanlara karşı, kötülöklere karşı vb. durumlara karşı sabır tavsiye edilmiştir.⁴⁷

1.3.8. Diğerkamlık

Diğerkam kavramı özgecilik, kişinin kendi yararını gözetmeksizin başkasına yararlı olmak, bencillikten en uzak olma durumu, kişinin önce başkasını düşünmesi gibi anlamlara gelmektedir. İslam geleneğinde bazı alimlere göre diğerkamlık; başkasının yarar ve çıkarını kişisel çıkarlarına tercih etmesi veya herhangi bir zarardan öncelikle kendisinininkini değil başkasınıninkini koruması şeklinde tanımlanmaktadır. “İsar” anlamında Batı dillerinde kullanılan “altruizm” karşılığında günümüz Arapçasında “gayriye”, Türkçede ise “özgecilik” terimleri kullanılmaktadır. Bir kimsenin cömertlikte isar derecesine ulaşabilmesi için ikram ettiği şeye kendisinin bizzat fiilen muhtaç durumda bulunması şart değildir. Aksine önemli olan muhtaç olsa dahi başkasını kendisine tercih edebilecek bir ahlak anlayışına ve irade gücüne sahip bulunmasıdır.⁴⁸ Velhasıl kendi adına istediğini başkası adına da isteyebilmektir.

Diğerkamlık Kur'an-ı Kerim'de kelime ve terim anlamlarıyla kullanılmakla birlikte terim anlamının yer aldığı Haşr suresi 9. ayette, bütün mal varlıklarını Mekke'de bırakarak Medine'ye göç etmek zorunda kalan Hz. Muhammed'i (sav.) ve diğer muhacirleri şefkatle kucaklayıp mal varlıklarını onlarla paylaşmaktan çekinmeyen Medineli Müslümanlar övgüyle anılmakta, ayette onların şahsında Müslüman toplumun bazı temel manevi ve ahlaki özelliklerine temas edilmektedir. Buna göre Müslümanlar imanı kalplerine yerleştirmiş din kardeşlerine karşı kıskançlık duymamış, şahsi menfaatleri ve zevklerinden fedakarlıktan bulunmuş kimselerdir.⁴⁹

1.3.9. Misafirperverlik

⁴⁶ Şeyh Muhammed Abduh Reşid Rıza, *Tefsir'ul-Menar* (Mısır: 1954) II/37 akt. Mehmet Demirci, “Kur'an-ı Kerim Işığında Sabır Kavramı”, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 12 (2002), 265.

⁴⁷ Bkz. Kur'an-ı Kerim'de, Bakara/45, Bakara/153, Al-i İmran/15, Nahl/126, Hac/35, Ankebut/59, Mü'min/55.

⁴⁸ Mustafa Çağrııcı, “İsar”, *TDV İslam Ansiklopedisi* (21.11.2023).

⁴⁹ Çağrııcı, “İsar”.

Misafirperverlik hem dini hem de örfi boyutta önemlidir. Dini boyutta ayet ve hadisler öne planda iken örfi boyutta geleneksel uygulamalar ön plandadır. İslamiyet’e göre misafire de ev sahibine de sorumluluklar yüklenmişse de ev sahibi misafirini hoş karşılamak, hoş ağırlamak ve hoş uğurlamak gibi değerleri önemsemek durumundadır. Geleneksel anlamda bakılacak olursa da Türk misafirperverliği oldukça önemli bir yere sahiptir. Misafire duyulan hürmet o kadar fazladır ki bu durum “Tanrı misafiri” kavramını ortaya çıkarmıştır. Bu kavram tanıdık tanımadık herkes için kullanılan, darda kaldığı anda kapıya gelen kişi/kişilere yardımcı olmayı ve onları misafir etmenin yüceliğini anlatan hatta günümüzde de kullanılan bir kavram haline gelmiştir.

1.3.10.Sorumluluk

Sorumluluk kavramı sözlükte; kişinin kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesi, sorum, mesuliyet, uhde, sorumlu olmayı gerektiren bir yükümlülüğün kendisi olarak tanımlanmaktadır.⁵⁰

Sorumluluk değeri, zamanla öğrenilen ve sonradan kazanılan bir değerdir. Çocuğun ilk eğitim ortamı olan aile, çocuğun sevgi, saygı, duyarlılık, güven, sorumluluk gibi birçok değeri kazanmasını sağlar. Çocuk, aile ortamı içerisinde öncelikle anne-babasını örnek alarak sorumluluk bilinci edinir. Daha sonra ona yüklenen sorumlulukları öğrenir ve benimseyerek yerine getirir. Bu durum da onun gelecek zaman içerisinde sorumluluk sahibi bir birey olmasına sebep olur.

1.4. Çizgi Filmler

Bu başlık altında çizgi filmin tanımına, çizgi filmlerin özelliklerine ve çizgi filmlerin çocuğun üzerindeki etkisine olumlu etkileri ve olumsuz etkileri olmak üzere iki alt başlık altında değinilmiştir.

1.4.1.Çizgi Filmin Tanımı ve Önemi

Televizyon, günümüzde yaygınlığı yadsınamayacak kitle iletişim araçlarından biri olması hasebiyle genç, yaşlı, çocuk, yetişkin her yaştan bireyin karşı karşıya kaldığı içerisinde çeşitli programların yayınlandığı önemli bir medya aracıdır. Her ne kadar günümüzde televizyon yerini bilgisayara ve telefona bırakmış olsa da televizyonda yayınlanan içeriklerin diğer kitle iletişim araçlarıyla da izlenebiliyor olması bu medya aracını önemli kılmaya devam etmektedir. Bu durum da farklı disiplinlerce araştırma konusu edilir olmuştur ki geleceğimizin güvencesi

⁵⁰ TDK, “Sorumluluk” (21.11.2023).

olan çocukların takipçisi olduğu çizgi filmler araştırmalarda çokça yer almıştır. Bu da çizgi filmin birçok tanımlamasının yapılmasına ortam hazırlamıştır.

İlk olarak çizgi film kavramının kelime anlamına bakılacak olursa çizgi film, bir konuyla ilgili olarak karakterlerinin hareketlerini belirtecek biçimde art arda çizilmiş resimlerden oluşan sinema filmidir.⁵¹ Terim anlamı olarak ise, günümüz sinemasında önemli yeri olan unsurlardan biri olan “animasyon” resim ya da nesnelerin hareketli ve canlı oldukları yanılsamasını uyandıracak biçimde düzenlenmesi işlemidir. Animasyonun yaratıcı isimlerinden olan Norman Mc Laren, animasyonu; hareket eden çizimlerin değil, çizilenlerin hareketi sanatı olarak tanımlamıştır. Burada kastedilen animasyonda kareler arasında görünmeyen aralıklar oluşturma sanatıdır.⁵² Bir başka tanımlamaya göre ise çizgi film, el ile veya dijital ortamlarda çizilerek yapılan resimlerin, canlandırma metotlarıyla hareketlendirilmesi şeklinde edilmektedir.⁵³

Çizgi filmlerin görüntüsel bir iletişim aracı amaçladıkları şey hızlı ve özlü bir öğretim sağlamasıdır. Yani çizgi filmler bir olayı, olguyu, oluşumu, konuyu hareket canlandırma yöntemi kullanarak irdeleyerek ve simgeleri yalınlaştırarak etkin bir öğretim ile birlikte din eğitimi, değer eğitimi ve karakter eğitimi gerçekleştirmektedir. Çizgi filmlerde konu gerçekçi bir yaklaşımla verilebildiği gibi esprili bir biçimde mecazlar kullanılarak da verilebilmektedir. Her çizgi filmin bu şekilde vermek istediği bir önermesi vardır ve bunu da simgesel anlatımla yapar.⁵⁴ Çocuklardan ve onlara öğretim amacıyla verilen mesaj ve önermelerden söz edildiği için çizgi filmler araştırmaya gerek duyulan önemli medya unsurları haline gelmiştir.

Çocukların televizyon, bilgisayar, tablet ve telefon gibi araçlar vasıtasıyla çizgi film içeriklerine ulaşımı kolaylaşmakla birlikte bu durum çizgi filmin çocukların kişilik gelişimine etkisini, üstlendikleri misyonu, verdikleri mesajları, işledikleri değerleri vb. gündeme getirmekte, önemini hatırlatmaktadır. Bu durum

⁵¹ TDK, “Çizgi Film” (16.11.2023).

⁵² Hasan Aydın, “Kamerasız, Senaryosuz Sinema: Norman Mc Laren”, ...*Ve Sinema*, ed. Hüseyin Sönmez vd. (İstanbul: Hil Yayınları, 1987) 27-28 akt. Filiz Şenler, “Animasyon Tarihi, Teknikleri ve Türkiye’deki Yansımaları”, *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)* 3/99 (2005), 100.

⁵³ Tolga Ulubaş vd., *Genel Kültür Ansiklopedisi* (İstanbul: Parıltı Yayınları, 2006), 1/48.

⁵⁴ Deniz Güler, “Çocuk, Televizyon ve Çizgi Film”, *Kurgu Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Uluslararası Hakemli İletişim Dergisi* 5/1 (1989), 168-169.

da tabiatıyla çizgi filmleri birçok disiplin tarafından tartışma ve araştırma konusu haline getirmektedir.

1.4.2.Çizgi Filmlerin Çocuğun Kişilik Gelişimine Etkisi

Çocukların kişilik gelişimi erken yaşlarda başlar. Bu süreçte çocukların maruz kaldığı her türlü uyarıcı oldukça önemlidir. Çocuklar, bilgi ve becerilerini model alma ve taklit etme vasıtalarıyla edinirlerken karşı karşıya kaldıkları çizgi filmler bu süreçte önemli rol oynamaktadırlar. Çocuklar, zihinlerine işlenen, gördükleri, işittikleri, iletişim kurdukları vb. her durumu hafızlarında tutabilmektedirler. Bu durumda da ya hafızalarında tuttıkları nesneleri içselleştirip uygularlar ya da gelecekte uygulama ihtimali taşırlar.⁵⁵ Burada da önemli bir nokta karşımıza çıkmaktadır ki bu da çocukların maruz kaldığı çizgi filmlerin sunduklarıdır. Çizgi filmlerde yayınlanan bilgi, değer, inanç ve görsel-işitsel öğeler çocukların bilinçaltında önemli yerlere sahip olmaktadır. Elbette bilinçaltına işlenen öğelerin olumlu ya da olumsuz etkileri de kaçınılmaz olmaktadır.

- Olumlu Etkileri

Her ne kadar çizgi filmlerin genellikle olumsuz etkileri tartışmalara konu olmuşsa da yapılan bazı araştırmalara göre olumlu etkileri de bulunmaktadır:

- Oruç ve Teymuroğlu'nun, çizgi filmlerin ilköğretim 5. Sınıf sosyal bilgiler öğretiminde öğrencilerin akademik başarılarına etkisini incelemek amacıyla yaptıkları çalışmaya göre; ders sürecinde çizgi filmlere yer verilen öğrencilerin akademik başarı ön test-son test puanları arasındaki farklılık anlamlı bulunarak çizgi film ile işlenen derslerin, öğrencilerin akademik başarılarını artırdığı tespit edilmiştir. Ancak çalışma sonucuna göre, geleneksel öğrenme yaklaşımının kullanıldığı yani çizgi film kullanılmaksızın işlenen derslerin de öğrencilerin akademik başarısını artırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Sonuç olarak bu iki grup karşılaştırıldığında ise, çizgi film ile ders işlenen deney grubu öğrencilerinin başarı puanlarının, çizgi film olmaksızın ders işlenen kontrol grubu öğrencilerinin başarı puanlarından daha fazla artış gösterdiği tespit edilmiştir. Bu

⁵⁵ Tuğgehan Namdar, *Çizgi Filmlerde Din ve Değerler Eğitimi: Diyanet TV Çizgi Film Örnekleri* (Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2023) 29.

duruma bakarak, çizgi filmlerin öğrencilerin akademik başarılarını artırmada etkili olduğunu söylemek yerinde olacaktır.⁵⁶

- Bülbül, çizgi filmlerin İngilizce eğitimine etkisini araştırdığı çalışmasında 2. Sınıf öğrencilerine ‘hayvanlar’ konusunu kontrol grubuna geleneksel yöntem kullanarak, deney grubuna da çizgi film izleterek ders işlemiştir. Deney sonucunda ise; geleneksel yaklaşımın öğrencilerin akademik başarılarını artırmada anlamlı bir artış sağladığı görülmekle beraber çizgi film izletilmesi de öğrencilerin akademik başarılarını artırmada anlamlı bir şekilde artırmıştır. Ancak tutum geliştirme açısından sonuçlar ele alındığında çizgi filmlerin ders işleme sürecini eğlenceli hale getirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumda da çizgi filmler, İngilizce öğretiminde etkili bir araçtır denilebilir.⁵⁷

- Olumsuz Etkileri

- Güloğlu, pek çok türevi bulunan Winx Club çizgi film ve yan ürünlerinin çocuklar üzerindeki etkilerini araştırdığı çalışmasında 340 lise öğrencisine uyguladığı anket çalışması sonucunda; çocukların çoğunun karakterlerin kıyafet, saç, makyaj gibi dış görünüşünden etkilenmediği tespit edilirken yüzde 40’lık bir kısmın karakterlerin dış görünüşünün kendilerinde de kusursuz görünme isteği uyandırdığı tespit edilmiştir. Bu durumdan etkilenen çocukların insanları güzel ve çirkin diye ayırarak arkadaş seçemedikleri görülmüştür ki bu da sosyalleşme bakımından olumsuz bir noktadır. Ayrıca çalışma sonucunda; çocukların büyü ve sihire özendiği, bazılarının birbirleri ile sevgili oldukları (7-12 yaş aralığında), bazılarının hayali karakterlere aşık olup onlarla duygusal bağ kurmalarının kıskançlık düzeyine ulaştığı sonuçlarına

⁵⁶ Şahin Oruç – Burcu Teymuroğlu, “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Çizgi Film Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarılarına Etkisi”, *International Journal of Field Education* 2/2 (2016), 102.

⁵⁷ Sevgi Bülbül, *Çizgi Filmlerin İlkokul 2. Sınıf Öğrencilerinin İngilizce Dersine İlişkin Akademik Başarılarına ve Tutum Geliştirmelerine Etkisi* (İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019) 62-63.

ulaşılmıştır.⁵⁸ Bu sonuçlara bakılarak bu ve benzeri çizgi filmlerin hitap ettikleri yaş gruplarının yanlış olduğu ve olumsuz etkilerinin olduğunu söylemek yerinde olacaktır.

- Yetim ve Sarıçam, çizgi filmlerin çocuklara etkisi konusunda ailelerin bilgi ve farkındalık düzeylerini inceledikleri çalışmaları sonucunda; çizgi filmlerin olumlu etkisinden çok olumsuz etkilerinin olduğu, bunun çocuğa zarar verecek duruma kadar geldiği, araştırmaya katılan aileler bağlamında ailelerin çizgi filmler hakkında fazla bilgi sahibi olmadıkları bundan dolayı da seçimleri çocuklara bıraktıkları, olumsuz davranışlara neden olan çizgi filmlere herhangi bir müdahale edilmediği tespit edilmiştir. Bununla birlikte çizgi filmlere teslim edilen çocukların karşısında aile ortamının oluşturulmaması ve çocuklarla vakit geçirme konusunda noksan olunması sonucu tespit edilmiştir. Ayrıca ailelerin çocuklarında odaklanamama, şiddet, saldırganlık gibi olumsuz etkiler gözlemledikleri sonucuna ulaşılmıştır.⁵⁹
- Yaşar ve Paksoy'un, okul öncesi beş yaş grubu çocukların izledikleri çizgi filmlerdeki saldırgan içerikli görüntülerin, çocukların serbest oyunları sırasındaki saldırganlık düzeylerine etkisini araştırdıkları çalışma sonucuna göre;
 - çocukların saldırgan içerikli çizgi filmleri izledikten sonra çizgi film unsurlarından olan silah, bomba, sopa gibi materyalleri oyunlarına yansıttıkları ve hatta ellerindeki bebek, lego, lobut gibi oyuncakları silaha dönüştürdükleri,
 - saldırgan tavırların erkeklerde saldırı amaçlı, kızlarda savunma amaçlı ortaya çıktığı,
 - çocukların çizgi filmleri izledikten sonra o karakterlere bürünerek onlar gibi davrandıkları, karakterlerin isimlerini

⁵⁸ Hatice Güloğlu, *Çizgi Film Karakterleri ve Yan Ürünlerinin Çocuklar Üzerindeki Etkileri (Winx Club Çizgi Film ve Yan Ürünleri Örneği)* (İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019) 122-123.

⁵⁹ Gamze Yetim – Hakan Sarıçam, “Çizgi Film Programlarının Çocuklara Etkisi Konusunda Ailelerin Bilgi ve Farkındalık Düzeylerinin İncelenmesi”, *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi* 6/11 (Aralık 2016), 356-357.

kullandıkları, olumlu ya da olumsuz her konuyu rollerinden çıktıktan sonra tamamen bıraktıkları,

- çizgi filmdeki saldırı efektlerinin çocuklar tarafından oyunlarında kullanıldığı, gözlemlenmiştir.⁶⁰

Genel anlamda çizgi filmlerin çocukların dil gelişimine, sosyal gelişimine, günlük yaşamlarına, akademik başarılarına vb. etkileri olduğu açıktır. Ancak çizgi filmlerin muhatap aldıkları çocukların yaş grubuna uygun olmalarının gerekliliği, içerdiği konuların anlamlılığı, karakterlerin ve olayın gerçek hayata uygunluğu, kullanılan dilin doğruluğu gibi hususlara dikkat edilmesi önemlidir.

⁶⁰ Mustafa Yaşar – İpek Paksoy, “Çizgi Filmlerdeki Saldırgan İçerikli Görüntülerin, Çocukların Serbest Oyunları Sırasındaki Saldırganlık Düzeylerine Etkisi”, *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 20/2 (2011), 288-289-290.

İKİNCİ BÖLÜM

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada doğal araştırma, yorumlayıcı araştırma ve alan araştırması gibi isimlendirmeleri olan nitel araştırma yöntemi temelinde hazırlanmıştır. Nitel araştırma yöntemi, doğal olguları inceleme arayışında olan ve probleme ilişkin araştırmanın öznel görüşlerini de içerisinde barındıran ve konuyu bu bağlam çerçevesinde belirli bir sosyal ortam içerisinde derinlemesine, bütüncül ve gerçekçi bakış açısıyla ele almaya olanak sağlayan bir yöntemdir. Desen olarak örnek olay araştırması, kuram oluşturma, olgu araştırması, etnografik araştırma, anlatı araştırması ve tarihsel araştırma gibi desenler sunan nitel araştırmanın örnek olay araştırma deseni araştırmanın deseni olarak belirlenmiştir.

Bununla birlikte veri toplama yöntemi olarak nitel araştırma veri toplama teknikleri olan görüşme (mülakat), gözlem ve doküman inceleme yöntemlerinden doküman inceleme tercih edilerek analiz için betimsel analize başvurulmuştur.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Diyanet TV kanalında 13.04.2021 – 24.03.2022 tarihleri arasında yayınlanan, dede, nine, anne, baba, iki çocuk ve bir papağandan oluşan bir ailenin Ramazan ayı boyunca yaşadıklarını konu alan Mutlugiller çizgi filminin 56 bölümü oluşturmaktadır. Belirlenen yöntem, desen, veri toplama aracı ve analiz yöntemi temelinde çizgi filmin 9 saat 45 dakika 22 saniyelik tüm bölümleri izlenmiş ve değerlendirme yapılmıştır.

2.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada nitel araştırma yönteminin veri elde etme araçlarından olan doküman inceleme aracı kullanılmıştır. Araştırmada incelenen olgu veya olaylarla ilgili olan bilgileri içeren dokümanları derinlemesine tarama ve bütünleşik bir veriye ulaşılma olarak tanımlanan bu yöntem ile sistematik verilere ulaşılmaktadır ki bu da araştırmacıya zaman tasarrufu sağlarken veri kaynaklarının tasnifini kolaylaştırmaktadır.

Bu veri elde etme aracının hazırlanmasından önce hedef konu belirlenmiş ve belirli bir standart oluşturma bakımından araştırma yönergesi

oluşturulmuştur.⁶¹ Bu form/yönerge, din eğitimi süreci ve değerler eğitimi kapsamında hazırlanan dokümanları inceleme amacıyla hazırlanan form/yönergedir.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırma süreci boyunca verilerin analiz edilmesinde, nitel araştırmanın analiz unsurlarından olan içerik ve betimsel analiz içerisinden betimsel analize başvurulmuştur. Betimsel analizde amaç, gözlem ve görüşme sonucunda elde edilen verilerin düzenlenmiş ve yorumlanmış bir bağlamda okuyucuya sunulmasıdır. Veriler daha önceden belirlenmiş temalara göre sınıflandırılır, özetlenir ve yorumlanır. Elde edilen bulgular arasında da neden-sonuç ilişkisi kurularak gerektiği takdirde karşılaştırmaya başvurulur.⁶² Bir çerçeve oluşturularak veriler işlenir ve elde edilen bulgular tanımlanarak son olarak yorumlanır. Dolayısıyla çalışma boyunca verilerin analizi noktasında böyle bir yol izlenerek neden-sonuç ilişkisi bağlamında analiz gerçekleştirilmiştir.

Çalışmamızda ele alınan kaynaklara kısaca değinilecek olursa ilk olarak çalışmada oluşturulan kavramsal ve kuramsal çerçeve bağlamında “Din Eğitimi Süreci ve Değerler Eğitimi” hususunu açıklamaya binaen kullanılan eserlere İbrahim E. ÖZGÜVEN’e ait “Psikolojik Testler” adlı eser, Erol GÜNGÖR’e ait “Ahlak Psikolojisi ve Sosyal Ahlak” adlı eser, J. H. FİŞTER’e ait “Sosyoloji Nedir?” adlı eser, K.ULUSOY – B.DİLMAÇ’a ait “Değerler Eğitimi” adlı eser ve M.Z. AYDIN’a ait “Okulda Ahlak Eğitimi ve Ahlak Öğretiminde Örnek Olay İncelemesi Yöntemi” adlı eser örnek olarak verilebilir. Aynı şekilde “Çizgi Filmler” hususunu açıklamaya binaen kullanılan eserlere Hasan AYDIN’a ait “Kamerasız, Senaryosuz Sinema: Norman Mc Laren” adlı eser ve Tolga ULUBAŞ’a ait “Genel Kültür Ansiklopedisi” adlı eser örnek olarak verilebilir. Kullanılan makale, yüksek lisans ve doktora tez çalışmasına ait detaylı bilgi “Kaynaklar” da verilmiştir.

⁶¹ Binnetoğlu vd., “Din Eğitiminde Girişimcilik Becerisinin Etkinliklerle Kazandırılmasına Yönelik Bir Değerlendirme”, 2932.

⁶² A. Yıldırım – H. Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2008), 223-230 akt. Zeki Karataş, “Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri”, *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi* 1/1 (2015), 73.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.BULGULAR

Bu bölümde, “Mutlugiller Çizgi Filmi İle İlgili Genel Bilgiler ve Bulgular” başlığı altında “Mutlugiller Çizgi Filminin Karakterleri” ile “ Mutlugiller Çizgi Filminin Jenerik Müziğinin İncelenmesi” alt başlıkları, “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı ve Çizgi Filmlerin Kullanımına Yönelik Bulgular” ve “Din Eğitimi Sürecinde Mutlugiller Çizgi Filmi ve Değerlerin Kazandırılmasına Yönelik Bulgular” başlıklarına yer verilmiştir.

3.1. Mutlugiller Çizgi Filmi İle İlgili Genel Bilgileri İçeren Bulgular

Mutlugiller çizgi filmi; Diyanet TV kanalında yayınlanan, dede, nine, anne, baba, iki çocuk, bir bebek ve bir papağandan oluşan geniş bir ailenin Ramazan’a özel hikayelerinin anlatıldığı bir kukla dizisidir. Mutlugiller, 9 saat 45 dakika 22 saniyelik 56 bölümden oluşmaktadır. Çizgi film, Diyanet TV kanalında 13.04.2021 tarihinde yayınlanmaya başlayıp, 24.03.2022 tarihinde son bölümünün yayınlanmasıyla sona ermiştir.

Fotoğraf 3.1. Mutlugiller çizgi filmi

Mutlugiller çizgi filminin yapımı Sinemedyaya ait olup, yapımcı yönetmenliği Alper Kaya’ya, senaryo Emrah Aktürk’e, jenerik müziği Emrah Aktürk ve Görkem Gürlevik’e, görüntü yönetmenliği Gökşin Dokumacı’ya, sanat yönetmenliği Zuhale Mikkırdı’ya, görüntü yönetmenliği Cihan Talay’a, editörlüğü Erdiç Ulutaş’a, kurgu yönetmenliği Güven Güngör’e, yönetmen yardımcılığı

Rayme Özgen ve Mehmetcan Özel'e, kukla oynatıcılığı/seslendirme Naime Sinem Lökbaş, Cem Sel, Erdinç Ulutaş, Emrah Aktürk, Murat Yener Yıldırım ve Güven Güngör'e aittir.

Çizgi filmin senaristi ile yapılan sesli ve yazılı görüşmede Emrah Aktürk, Mutlugiller çizgi filmini kukla çizgi filmi olmasının yanı sıra bir aile sitcom olarak nitelendirdiğini dile getirmiştir. Çizgi filmde bilinçli olarak üç kuşak üzerine bir karakterizasyon yapılmıştır. Mutlugiller'de dede ve ninenin kökleri, anne ve babanın bugünü çocukların da geleceği temsil ettiği bir dünya üzerinden kültürel mirasın kuşaklar boyu aktarıldığı bir temel inşa edilmiştir. Aktürk, bunu yaparken çizgi filmde verilen hikayenin ve buna bağlı olarak verilen değerlerin birbirleriyle dirsek teması halinde olmasına özen göstermiştir. Yani bir değer verilirken diğer değerlere sırt çevrilmemiştir. Bu durum da çizgi filmin sadece didaktik olmamasına aynı zamanda gerçek yaşamdan izlerle bir aktarımın söz konusu olmasına ortam hazırlamıştır.

Senaryoyu yazarken Aktürk'ün hedefi, Mutlugiller'in herkese hitap etmesi olup, temelde amaç, çocukların ebeveynleri ile birlikte izleyebilecekleri, zimem defteri ve dış kirası gibi kültürel değerlerin de unutturulmayarak yansıtılabileceği, hayatın içinden bir çizgi film hazırlayarak çocuklara sunmak olmuştur.

3.1.1. Mutlugiller Çizgi Filminin Karakterleri

Mutlugiller çizgi filminde ana karakterler toplam sekiz kişiden oluşmaktadır. Bunlar;

- Nine: Şükran Hanım
- Dede: Asım Bey
- Anne: Ayşe Hanım
- Baba: Ahmet Bey
- Kız Çocuğu: Elif
- Erkek Çocuğu: Emre
- Bebek: Betül
- Papağan: Cevher

Mutlugiller geniş ailesinin iki önemli karakteri olan Asım Dede ve Şükran Nine'ye bakılacak olursa; iki karakterin de evin en bilgin, tecrübeli, sakın, kültür ve geleneklerine bağlı bireyleri olduğunu söylemek gerekmektedir. Evin annesi Ayşe Hanım ve babası Ahmet Bey ise daha günümüzden insanlar olup hem

büyüklerine saygı ve hürmet gösteren hem de çocuklarıyla yakından ilgilenen, onlarla vakit geçiren, sorumluluklarını bilen, sevgi dolu bireyleridir. Bu dört önemli karakter aslında evin çocukları Elif ve Emre'nin rol model aldıkları, sevdikleri, saygı duydukları karakterlerdir. Elif ise evin akıllı, sorumluluk sahibi, uslu, çalışkan ve başarılı çocuğu olup hem kardeşi Emre'ye örnek olan hem de büyüklerini örnek alan çocuğudur. Emre ise evin haylaz, zeki, meraklı ve sevimli çocuğudur. Karakterin böyle belirgin özellikleri olduğu gibi birçok değere de sahip bireyler olduğunu söylemek gerekmektedir.

Öyle ki Aktürk, karakterleri oluştururken hepsinin ayrı çok yönlü bireyler olmasına dikkat ederek birçok değeri de barındırmasına dikkat etmiştir. Yani bir karakter yalnızca adaletli olmayıp aynı zamanda tevazu sahibi, saygılı, yardımsever, hoşgörülü, sorumluluk sahibi, kanaatkar vb. özelliklere de sahiptir. Çünkü her değer aslında birbiriyle dirsek teması halindedir. Her değer birbirini besleyen ve destekleyen konumdadır.

Genel olarak karakterlere bakılacak olursa her biri yardımlaşma ve dayanışmayı benimseyen, dostluk bağları kuvvetli, özdenetim sahibi, sabırlı, duyarlı ve diğerkam sahibi, sorumluluk sahibi, kanaatkar, merhametli, örnek bireyler olup aynı zamanda örnek bireyler yetiştirmeyi de şiar edinen kişilerdir.

3.1.2. Mutlugiller Çizgi Filminin Jenerik Müziğinin İncelenmesi

Mutlugiller çizgi filminin bölümleri ve aktardığı değerler analiz edilmeden evvel çizgi filmin 56 bölümüne eşlik eden jenerik müziğini değerlendirmek yerinde olacaktır.

Jenerik müziğin sözleri şu şekildedir:

Hoş geldin Ya Şehri Ramazan

Ramazan'da Mutlugiller

Mutlugiller Ramazan'da

Ramazan'da Mutlugiller, Ramazan'da

Davul sesiyle uyanıp sahura

Çok şükür kavuştuk Ramazan'a

Minarede mahya sofralarda hurma

Çok şükür darısı bayrama

Ailede bir telaş hazırlıklar canhıraş

*Sık dişini az kaldı iftara
Herkesle ol arkadaş kucaklaş ve de paylaş
Mutluluk yayılsın dünyaya*

*Aşımızı paylaşıp toku açı anlayıp
Bolluk bereketine çok şükür
İç huzuru arınma saygı sevgi hatırla
Herkes aynı sofrada çok şükür*

*Sağlık sıhhat nine ve oruç açtık dedemle
Bolluk bereketine çok şükür
Elleri aç semaya otur başla duaya
Rahmeti bol bu aya çok şükür*

*Ramazan'da Mutlugiller
Mutlugiller Ramazan'da
Ramazan'da Mutlugiller, Ramazan'da⁶³*

Müzik, insanların duygu ve düşüncelerini en etkili ve en kolay biçimde ifade etme araçlarından biri olup geçmişten günümüze birçok uygarlıkta erdemin, bilgeliğin ve zarafetin kaynağı olarak görülmüştür. Aynı zamanda müzik birçok toplumun ve bireyin ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilmiştir. İnsani bir ihtiyaç olarak görülen müzik, üzerinde birçok araştırma yapılan bir bilimdir. Yapılan araştırmaların yoğunlaştığı bir mesele de müziğin bir eğitim aracı ve alanı olmasıdır. Doğumundan ölümüne kadar insan-müzik ilişkisi, müziğin insan yaşamındaki önemli yeri ve işlevselliğinden kaynaklanmaktadır.⁶⁴ Müzik insanın duygu, düşünce ve davranışlarına hitap ederek etkileme ve dikkat çekme gücüne sahiptir. Bu anlamda da hangi müziğin, hangi melodi ile, hangi sözlerle ve kime hitap ettiği önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Mutlugiller çizgi filminin jenerik müziğine de bu açılardan bakılacak olursa; jenerik müziğin, çizgi filmin Ramazan ayına özel hazırlanan bir kukla dizisi olmasıyla iç içe olduğu söylenebilir. Aynı zamanda barındırdığı sözlerdeki

⁶³ Bkz. DiyanetTV, “Tekne Orucu – Mutlugiller 1. Bölüm”, *YouTube* (13.04.2021), 0.00-1.09.

⁶⁴ Ünal İmık, *Çizgi Film Müziklerinin Yapısal Olarak İncelenmesi ve Değerlendirilmesi* (Malatya: İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2011) 5-10.

Ramazan ayına ulaşmanın şükür sebebi olması, hazırlıkların yapılması, paylaşmanın ve kucaklaşmanın olduğu, herkesle arkadaşlık edilmesi, saygı ve sevginin hatırlatılması, tok ve aç anlamanın önemli olması çizgi film içerisinde yer alan değerlerle uyum sağladığı söylenebilir.

Söz-müzik uyumu ve kullanılan melodinin vurgularına bakılacak olursa; müziğin Ramazan konseptiyle uyumlu davul sesiyle başlaması, ritminin çocukların hoşuna gidebilecek şekilde hareketli ve dikkat çekici olması çizgi filmi de dikkat çekici kılmaktadır. Son olarak jenerik müzikte rap müzik tarzında bir kısmın olması günümüzün popüleritesinin de takip edilmesi ve çocukların dikkatini çekmesi açısından önemlidir.

3.2. Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı Ve Çizgi Filmlerin Kullanımına Yönelik Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretim programında çizgi filmlerin değer kazandırmadaki rolüne yönelik öğrenme alanları incelenmiş ve değerlendirilmiştir. Bu bağlamda çizgi filmlerin değer kazandırmalarına yönelik kullanılabilecek örnek öğrenme alanları aşağıda verilmiştir.

Öğrenme alanı “Güzel Ahlak” olan 4. sınıf konusuna göre bu öğrenme alanı, değer eğitimi sürecinde bireye kazandırılmak istenen sevgi, saygı, hoşgörü, yardımseverlik, doğruluk/dürüstlük vb. değerlerin çizgi filmler aracılığıyla kazandırılabilceği öğrenme alanıdır. Öğrenme Alanı “Hz. Muhammed’i Tanıyalım” olan 4. sınıf konusuna göre bu öğrenme alanı, Hz. Peygamberin sosyal hayata yönelik eylemlerinden hareketle kazandırılmak istenen değerlerin sunulabilceği öğrenme alanıdır. Öğrenme alanı “Adap ve Nezaket” olan 5. sınıf konusuna göre bu öğrenme alanı, değer eğitimi sürecinde çizgi filmler aracılığıyla saygı, hoşgörü, selamlaşma gibi değerlerin kazandırılabilceği öğrenme alanıdır. Öğrenme alanı “Hz. Muhammed’in (s.a.v) Hayatı” olan 6. sınıf konusuna göre bu öğrenme alanı, Hz. Muhammed’in sosyal hayata yönelik eylemlerinden hareketle kazandırılmak istenen değerlerin sunulabilceği öğrenme alanıdır. Öğrenme alanı “Temel Değerlerimiz” olan 6. sınıf konusuna göre bu öğrenme alanı, değer eğitimi sürecinde çizgi filmler aracılığıyla sevgi, saygı, hoşgörü, öz denetim, duyarlılık, misafirperverlik, yardımseverlik, sorumluluk, selamlaşma, dostluk, sabır, diğerkamlık gibi değerlerin sunulabilceği öğrenme alanıdır. Öğrenme alanı “Ahlaki Davranışlar” olan 7.sınıf konusuna göre bu öğrenme alanı, değer eğitimi

sürecinde sevgi, saygı, doğruluk/dürüstlük, hoşgörü, duyarlılık gibi değerlerin sunulabileceği öğrenme alanıdır. Öğrenme alanı “Zekat ve Sadaka” olan 8. sınıf konusuna göre bu öğrenme alanı, değer eğitimi sürecinde özellikle yardımseverlik değerini kazandırma hedefiyle çizgi filmler aracılığıyla kazanımın gerçekleştirilebileceği öğrenme alanıdır.

Yapılan bu açıklamalar doğrultusunda bakıldığında değer eğitimi sürecinde kazandırılmak istenen değerler, çizgi filmler aracılığıyla ilgili öğrenme alanları kullanılarak kazandırılabilir. Öyle ki güzel ahlak, adap ve nezaket, temel değerlerimiz, ahlaki davranışlar öğrenme alanlarıyla çizgi filmler aracılığıyla kazandırılmak istenen sevgi, saygı, doğruluk/dürüstlük, hoşgörü, duyarlılık değer kazanımlarını vermek mümkündür. Zekat ve sadaka öğrenme alanıyla ise yardımseverlik değeri kazandırılırken Hz. Muhammed’i tanıyalım ve Hz. Muhammed’in hayatı öğrenme alanlarıyla peygamber efendimizin sosyal yaşamında sahip olduğu hasletlerin değer eğitimi sürecinde çizgi filmlerle verilmesi mümkündür.

3.3. Din Eğitimi Sürecinde Mutlugiller Çizgi Filmi Ve Değerlerin Kazandırılmasına Yönelik Bulgular

Mutlugiller çizgi filminin değerlendirilmesi yayınlanan tüm bölümleri ile sınırlı tutulmuştur. Bu bölüm altında 56 bölümün tamamı, verilen değerlerin analizi yapılarak değerlendirilecektir.

Birinci bölüm ile ilgili değerlendirme Tablo 3.1.’de verilmiştir.

Tablo 3.1. Birinci bölüm (Tekne Orucu) ile ilgili bulgular

DAKİKA	İŞLENEN DEĞER	DEĞERİN VERİLME ŞEKLİ
03.27	Kanaatkarlık	Şükran ninenin Asım dedeye “Efendimiz, üç hurma bir bardak su ile iftar yaparmış. Biz de Allah ne verdiyse onu yeriz inşallah” demesi.
04.51	Sabır	Şükran ninenin torununa, kendisinden örnek vererek orucun şükretmeyi ve sabretmeyi öğretmesini söylemesi. Bu konuda hem ona örnek olma gayesi taşıması hem de “şükür, sabır” gibi değerlerin üzerinde durarak vurgulaması.

Tablo 3.1. (devam) Birinci bölüm (Tekne Orucu) ile ilgili bulgular

11.35	Sabır	Elif'in sahur sofrasında Şükran nine ve Asım dedeye “Biz her istediğimizi hemen elde edemeyeceğimizi anlamak, Allah’a şükretmek için oruç tutuyoruz.” demesi.
-------	-------	---

Tablo 3.1’de verilen bilgiler doğrultusunda ilgili bölümde “Kanaatkarlık, Sabır” kavramları ön plana çıkmış ve süreçte bu değerlerin kazandırılması hedeflenmiştir. Öyle ki bölümde yer alan ifadeler incelendiğinde nine-dede ilişkisi, nine-torun ilişkisi “Kanaatkarlık ve sabır kavramları çerçevesinde ele alınarak işlenmiştir. Mutlugiller çizgi filminin ikinci bölümü ile ilgili bilgiler Tablo 3.2’de verilmiştir.

Tablo 3.2. İkinci bölüm (Ailece Sahur ve İftarın Güzelliği) ile ilgili bulgular

DAKİKA	İŞLENEN DEĞER	DEĞERİN VERİLME ŞEKLİ
03.05	Sevgi	Şükran ninenin Asım dedeye “Bir Asım bir Şükran idik. Ne güzel büyüdük, genişledik. Bir oğlumuz üç kızımız oldu. Her biri evlendi, yuvasını kurdu, çok şükür.” demesi.
03.40	Sevgi	Şükran ninenin “bir lokma ekmek, bir lokma su da olsa ailecek o sofrada oturmanın güzelliği.” diyerek beraberliklerini vurgulaması.
04.02	Yardımseverlik	Elif'in dedesine, “Dede, anneme yardım etmek için bir liste yapıyorum, en sevdiğin yemek hangisi?” diyerek annesine yardım etmesi.
08.02	Yardımseverlik Sevgi Diğerkamlık	Ayşe Hanım'ın eşi Ahmet Bey'e, “Alt kattaki yaşlı komşularımıza sahur için börek götüreceğim” demesi.

Tablo 3.2’de verilen bilgiler doğrultusunda ilgili bölümde “Sevgi, Yardımseverlik, Diğerkamlık” kavramları ön plana çıkmış ve süreçte bu değerlerin nine-dede ilişkisi, anne- baba ilişkisi ve dede-torun ilişkisi çerçevesinde kazandırılması hedeflenmiştir. Bu kazanımın sağlanması için de Ramazan ayına özel olan sahur, iftar gibi kavramlara yer verilerek yalnızca değerlerin verilmesi değil, Ramazan ayı

bilincinin oluşması için de çaba gösterilmiştir. Mutlugiller çizgi filminin üçüncü bölümü ile ilgili bilgiler Tablo 3.3'te verilmiştir.

Tablo 3.3. Üçüncü bölüm (Zekat (Yardımlaşma/Dayanışma)) ile ilgili bulgular

DAKİKA	İŞLENEN DEĞER	DEĞERİN VERİLME ŞEKLİ
02.38	Yardımseverlik	Ahmet Bey'in Asım dedeye, "Baba, torpidodaki zarfı alıver sonra zahmet olmazsa zekatımızı hesap ettim onun içine koydum." demesi.
03.41	Hoşgörü	Ayşe Hanım'ın "Anne, alt komşumuz Fatma ablaları iftara çağırırsak diyorum bir akşam, ne dersin?" demesi üzerine Şükran ninenin "...kimi istersen nasıl istersen buyur et gelsinler." demesi.
04.13	Selamlaşma	Asım dedenin içeri girer girmez selam vermesi Şükran ninenin de "Aleykümselam" demesi.
08.48	Yardımseverlik	Elif'in yazdığı kompozisyonu iftar sonrasında okuması "bizler yoksulların halinden anlamalıyız ve onlara yardımcı olmalıyız." demesi.

Tablo 3.3'te verilen bilgiler doğrultusunda ilgili bölümde "Yardımseverlik, Hoşgörü, Selamlaşma" kavramları ön plana çıkmış ve bu değerler aile içi ilişkiler ve komşuluk ilişkileri çerçevesinde ele alınarak işlenmiştir. Mutlugiller çizgi filminin dördüncü bölümü ile ilgili bilgiler Tablo 3.4'te verilmiştir.

Tablo 3.4. Dördüncü bölüm (Eski Ramazanlar ve Ramazan Adetleri) ile ilgili bulgular

DAKİKA	İŞLENEN DEĞER	DEĞERİN VERİLME ŞEKLİ
01.11	Sevgi	Ayşe Hanım'ın eşi Ahmet Bey'i "Haydi selametle Allah hayırlı işler versin." diyerek uğurlaması.
04.56	Misafirperverlik Yardımseverlik	Şükran ninenin, kendi ninesinin ona "Eskiden yoksullar için verenler sonrasında onlara "diş kirası" adı altında hediyeler verirmiş." demesi.

Tablo 3.4. (devam) Dördüncü bölüm (Eski Ramazanlar ve Ramazan Adetleri) ile ilgili bulgular

07.07	Yardımseverlik	Şükran ninenin torunlarına eski bir adet olan şerbet dağıtımını anlatırken “şerbet teravih namazı çıkışında dağıtılmış, hem dayanışma ve paylaşma örneği olarak hem de tüm gün oruç tutanların ağızları tatlansın diye” demesi.
08.04	Yardımseverlik	Asım dedenin, zimem defteri için “Osmanlı Dönemi’nde zengin kişiler yoksul mahallelere gidip esnafa borcu olan kimselerin borcunu öderlermiş.” demesi.

Tablo 3.4’te verilen bilgiler doğrultusunda ilgili bölümde “Sevgi, Yardımseverlik, Misafirperverlik” kavramları öne çıkmış ve süreçte bu değerlerin kazandırılması hedeflenmiştir. Bölümün en çok öne çıkan kavramı yardımseverlik olarak bu değer, dış kirası, şerbet dağıtımı ve zimem defteri gibi unutulmaya yüz tutmuş adetler çerçevesinde ele alınmıştır. Mutlugiller çizgi filminin beşinci bölümü ile ilgili bilgiler Tablo 3.5’te verilmiştir.

Tablo 3.5. Beşinci bölüm (Kitap Okumak/Mukabele) ile ilgili bulgular

DAKİKA	İŞLENEN DEĞER	DEĞERİN VERİLME ŞEKLİ
02.39	Sevgi	Elif’in kardeşi Emre’yi kitap okuyarak uyutması ve bunu da o kendisine kitap okunmasını seviyor diye yaptığını söylemesi.
02.46	Sevgi Saygı	Ayşe Hanım’ın Elif’e, “Aferin sana, kitap okumayı sevmen çok güzel. Bu alışkanlığını kardeşine aşılayan da çok güzel.” demesi.
02.54	Sorumluluk Öz Denetim	Elif’in annesine, “Bundan sonra her öğlen kitap okuyup, Emre’yi uyutacağım.” demesi. Bu vermiş olduğu söz ile de yaptığı davranışın bölüm süresince uyum içinde olması.

Tablo 3.5. (devam) Beşinci bölüm (Kitap Okumak/Mukabele) ile ilgili bulgular

04.42	Saygı	Ayşe Hanım'ın eşini, “Hoş geldin Ahmet” diye karşılaması, onun da “Hoş bulduk Hanım” demesi.
04.50	Sorumluluk	Ahmet Bey'in önceki gün söz verdiği kitapları Elif'e getirmesi.
05.15	Sevgi Saygı	Asım dedenin, “Sadakallahu'l-azim” demesi üzerine Şükran ninenin “Ağzına sağlık Asım Bey” demesi.
05.22	Saygı	Asım dedenin kendi dedesinden bahsederken “Allah razı olsun, sen yaşıldaydım kendisi hafızdı, bana okumayı o öğretti.” demesi.
05.54	Öz Denetim	Emre'nin Asım dededen rica etmesi üzerine dedenin “Yarın ilk iş okumaya başlıyoruz.” demesi.
06.24	Sevgi Saygı	Asım dedenin Emre'ye sorduğu soruya doğru cevap vermesi üzerine dedenin, “Aferin sana, unutmamışsın.” demesi.
06.40	Sevgi Saygı	Asım dedenin eşine, “Gel Hanım gel, bak torunun neler öğrendi?” demesi ve Emre'ye soru sorup onun doğru yanıtlaması üzerine ninenin “Aferin benim güzel torunuma” demesi.

Tablo 3.5'te verilen bilgiler doğrultusunda bu bölümde “Sevgi, Saygı, Öz Denetim, Sorumluluk” kavramları öne çıkmıştır. Mutlugiller çizgi filminin altıncı bölümü ile ilgili bilgiler Tablo 3.6'da verilmiştir.

Tablo 3.6. Altıncı bölüm (İyi Huylu Olmak) ile ilgili bulgular

DAKİKA	İŞLENEN DEĞER	DEĞERİN VERİLME ŞEKLİ
01.16	Sorumluluk Öz Denetim	Ahmet Bey'in Ayşe Hanım'a, “Hanım, içerde tezgahın üzerine para bıraktım. Bugün yönetici bina aidatını toplamaya gelir, oradan verirsiniz.” demesi.

Tablo 3.6. (devam) Altıncı bölüm (İyi Huylu Olmak) ile ilgili bulgular

01.25	Diğerkamlık	Ahmet Bey'in eşi Ayşe Hanım'a, "Geçen ay biz görmeden aidatı babam ödemiş, bu ay da ona kalmasın." demesi.
01.32	Sevgi Saygı Selamlaşma	Ahmet Bey'in eşine, "Allah'a ısmarladık." demesi üzerine eşinin de "Haydi selametle, hayırlı işler" demesi.
01.39	Sevgi	Ayşe Hanım ve çocukların birbirlerine günaydın demeleri.
03.27	Misafirperverlik	Ayşe Hanım'ın, kapıya gelen yöneticiyi eve davet etmesi.
05.40	Öz Denetim Sorumluluk	Ahmet Bey'in eve geldiğinde eşine, "Bugün muhasebeci gelecekti unutmuşum, yolda aklıma geldi evrakları almam lazımdı ve geri döndüm." demesi.
05.45	Yardımsaverlik	Ahmet Bey'in eşine, "Benim turuncu kaplı dosyam neredeydi?" diye sorması üzerine eşinin de yerini söyleyerek yardımcı olması.
07.04	Sabır	Şükran ninenin "Canımızı sıkkan bir şey olduğunda 'ya sabır' deyip uzlaşma yolu aramalıyız." demesi.
07.25	Sabır	Asım dedenin "Şu'ra suresinde 'Her kim sabreder ve bağışlarsa işte bu elbette yapılmaya değer işlerdendir.' diye buyrulur." demesi.
07.37	Sevgi Hoşgörü Dostluk	Ahmet Bey'in "Kavga etmek çözüm değil çocuklar. İyi huylu olmalısınız, bağışlayıcı olmalısınız." demesi.
10.21	Sevgi Saygı Hoşgörü Dostluk	Ayşe Hanım'ın çocuklara, "O halde şimdi birbirinizden özür dileyin ve bir daha bizi de birbirinizi de üzmemeye gayret gösterin." demesi.

Tablo 3.6'da verilen bilgiler doğrultusunda bu bölümde "Sevgi, Saygı, Sabır, Diğerkamlık, Sorumluluk, Öz Denetim, Selamlaşma, Yardımsaverlik, Hoşgörü, Dostluk" kavramları öne çıkmış ve süreçte bu değerlerin kazandırılması

hedeflenmiştir. Söz konusu değerler eşler arası ilişkiler çerçevesinde ele alınmıştır. Mutlugiller çizgi filminin yedinci bölümü ile ilgili bilgiler Tablo 3.7’de verilmiştir.

Tablo 3.7. Yedinci bölüm (Yalan Söylemenin Sakıncaları) ile ilgili bulgular

DAKİKA	İŞLENEN DEĞER	DEĞERİN VERİLME ŞEKLİ
05.22	Sevgi	Asım dedenin eşine “Canın sağ olsun Hanım” demesi.
05.41	Yardımseverlik	Asım dedenin “Camiden çıkınca bir bakkala gidip borcu olan kimselerin borçlarını ödesem gücümüz yettiğince” demesi üzerine eşinin “Ne güzel düşünmüşsün, bu mübarek Ramazan ayında insancıkların duasını alırız.” demesi.
06.01	Selamlaşma	Asım dedenin bakkala girer girmez “Selamünaleyküm” demesi, bakkalın da “Aleykümselam” demesi.
06.38	Saygı	Asım dedenin “Senden bir şey rica edeceğim. Borcu kimin ödediğini kimseye söylem olur mu? Seninle ikimiz arasında kalsın.” demesi üzerine bakkalın da buna saygı duyması.
06.53	Selamlaşma	Asım dedenin eve girince eşine, “Selamünaleyküm” demesi eşinin de “Aleykümselam, hoş geldin” demesi.
10.35	Doğruluk/Dürüstlük	Emre’nin evdeki herkesi kandırıp eğlenmesi üzerine babasının onunla konuşması ve ona yalancı çoban masalını anlatarak “Masalın sonunda gerçekten sürüye kurt saldırır. Çoban bu sefer gerçekten köylülerden yardım ister ama kimse ona inanmaz, yardıma koşmaz.” demesi.

Tablo 3.7. (devam) Yedinci bölüm (Yalan Söylemenin Sakıncaları) ile ilgili bulgular

10.53	Doğruluk/Dürüstlük	Ahmet Bey'in oğlu Emre'ye, "Yalan hem ahlakımıza uymaz hem de Müslümanların yapmaması gereken bir davranıştır." der.
11.15	Öz Denetim	Emre'nin özür dilemesi.
11.44	Öz Denetim	Emre'nin "Bugün hepinizi çok üzdüm ama hatamı anladım herkesten çok özür dilerim." demesi.

Tablo 3.7’de verilen bilgiler doğrultusunda bu bölümde “Sevgi, Saygı, Selamlaşma, Yardımseverlik, Doğruluk/Dürüstlük, Öz Denetim” kavramları öne çıkmış ve süreçte bu değerlerin kazandırılması hedeflenmiştir. Bu değerler eşler arası ilişkiler ve genel anlamda ile arası ilişkiler ve çevreyle sosyal ilişkiler çerçevesinde ele alınmıştır. Mutlugiller çizgi filminin sekizinci bölümüyle ilgili bilgiler Tablo 3.8’de verilmiştir.

Tablo 3.8. Sekizinci bölüm (Hayvanlara Karşı Merhamet) ile ilgili bulgular

DAKİKA	İŞLENEN DEĞER	DEĞERİN VERİLME ŞEKLİ
01.34	Sorumluluk	Asım dedenin Emre'ye "Aferin sana, unutmamışsın." demesi.
01.45	Sabır	Emre'nin "Oruç bize sabrı öğretir, şükretmeyi öğretir." demesi.
02.37	Yardımseverlik	Kediye araba çarptığını gören Emre'nin üzülerek ona yardım etmek istemesi.
03.24	Sevgi	Ayşe Hanım'ın "Allah onlardan razı olsun." demesi.
03.27	Sevgi Saygı	Şükran ninenin hayvanlara sevgi ve saygının dinin emri olduğunu söylemesi.
05.00	Sevgi Saygı	Ahmet Bey'in "Kur'an-ı Kerim'de de hayvanlara sevgi ve saygı göstermemiz gerektiği buyrulur. Bu yüzden de onları sevip kollamalıyız." demesi.

Tablo 3.8’de verilen bilgiler doğrultusunda bu bölümde “Sevgi, Saygı, Sorumluluk, Sabır, Yardımseverlik” kavramları öne çıkmıştır. Mutlugiller çizgi filminin dokuzuncu bölümü ile ilgili bilgiler Tablo 3.9’da verilmiştir.

Tablo 3.9. Dokuzuncu bölüm (İsraftan Kaçınmak) ile ilgili bulgular

DAKİKA	İŞLENEN DEĞER	DEĞERİN VERİLME ŞEKLİ
04.04	Sevgi Kanaatkarlık	Emre’nin israf kelimenin anlamını sorması üzerine Elif’in “İsraf şu demek Emreciğim; diyelim ki beş tane saç tokam var ama ille de kırmızı renkli olsun diye bir tane daha alırsam yani ihtiyacım yokken boşuna alırsam bu israf olur.” demesi. Bu açıklamayı yaparken Elif’in kardeşine örneklemeler yaparak onun anlayacağı düzeye indirgemesi.
06.36	Sevgi	Asım dedenin “Aferin sana Elif, bak bunu çok iyi düşündün.” demesi.
08.26	Kanaatkarlık	Asım dedenin yemek masasında “Çok şükür, bin şükür. Bugün de iftarımızı yaptık.” demesi.
08.40	Sevgi Diğerkamlık	Ev alma konusunda Şükran ninenin “Allah isteyen herkese nasip etsin.” demesi.
09.28	Öz Denetim	Asım dedenin “Biz bu evi israftan kaçındığımız için alabildik. Çok şükür, vaktinde tutumlu davranıp, dişimizden tırnağımızdan artırdığımız birikimler bizi ev sahibi yaptı.” demesi.
09.42	Öz Denetim	Ahmet Bey’in “Paramızı dikkatsizce harcasaydık gereksiz alışveriş yapsaydık birikim yapamaz, evi alamazdık.” demesi.
06.29	Sevgi Dostluk	Asım dedenin evi alma konusunda “Eğer güçlerimizi birleştirecek o zaman olabilir.” demesi.

Tablo 3.9’da verilen bilgiler doğrultusunda bu bölümde “Sevgi, Kanaatkarlık, Dostluk, Öz Denetim, Diğerkamlık” kavramları öne çıkmış, söz konusu değerlerin kardeşler arası ilişkiler, aile içi ilişkiler çerçevesinde kazandırılması hedeflenmiştir. Bunun sağlanması adına da israf, şükür, tutumlu olmak gibi kavramlar üzerinde

durularak söz konusu değerlerin kazandırılması desteklenmiş, dirsek teması oluşturulmuştur. Mutlugiller çizgi filminin onuncu bölümü ile ilgili bilgiler Tablo 3.10’da verilmiştir.

Tablo 3.10. Onuncu bölüm (Sır Saklamak) ile ilgili bulgular

DAKİKA	İŞLENEN DEĞER	DEĞERİN VERİLME ŞEKLİ
02.27	Kanaatkârlık	Asım dedenin komşusuna nasıl olduğunu sorması üzerine komşusunun, “Rabbim ’in bugününe çok şükür, sizler nasılsınız?” demesi ve Asım dedenin de “İyiyiz, hamd olsun.” demesi. Bu cevabıyla hamd etmeye vurgu yapması.
04.13	Sevgi Selamlaşma	Komşusunun Asım dedeye, “Çok teşekkürler, Allah razı olsun” demesi üzerine Asım dedenin “cümlemizden Allah razı olsun yavrum, selam söyle hanendekilere.” demesi.
04.45	Sevgi	Ahmet Bey’in Emre’ye “Aferin benim oğlum” demesi.

Tablo 3.10’da verilen bilgiler doğrultusunda bu bölümde “Sevgi, Selamlaşma, Kanaatkârlık” kavramları öne çıkmış ve süreçte bu değerlerin kazandırılması hedeflenmiştir. Söz konusu değerler komşuluk ilişkilerinin vurgulanmasıyla ele alınmıştır. Mutlugiller çizgi filminin on birinci bölümü ile ilgili bilgilere Tablo 3.11’de verilmiştir.

Tablo 3.11. On birinci bölüm (Çevreye ve Doğaya Karşı Sorumluluklarımız) ile ilgili bulgular

DAKİKA	İŞLENEN DEĞER	DEĞERİN VERİLME ŞEKLİ
04.55	Sorumluluk	Elif’in ödevinin konusunu “çevreye karşı sorumluluklarımız” olarak belirlemesi.
05.15	Yardıms severlik	Elif’in “Konu başlıklarını çıkarmada bana yardımcı olmalısınız.” demesi üzerine Asım dedenin yardımcı olması.

Tablo 3.11. (devam) On birinci bölüm (Çevreye ve Doğaya Karşı Sorumluluklarımız) ile ilgili bulgular

05.30	Sorumluluk Duyarlılık	Elif'in "Çevreye karşı sorumluluklarımız nelerdir?" sorusu üzerine dedesinin "Öncelikli olarak temiz tutmaktır kızım. Gereksiz alışverişten kaçınarak çevreyi koruyabileceğimizi biliyor musunuz mesela?" demesi.
06.17	Sorumluluk Duyarlılık	Elif'in aynı soruyu ninesine sorması ile ninenin "Rabbim 'in yarattığı her türlü mahlukata karşı saygılı ve duyarlı olmalıyız." demesi.
07.09	Sevgi	Şükran ninenin Elif'i aferin diyerek tebrik etmesi.
07.15	Sorumluluk Duyarlılık	Asım dedenin Elif'e "Kızım çevreye karşı sorumluluklarımız arasında tabiatı korumak yatar" demesi.
08.23	Sevgi	Ayşe Hanım'ın eşini "hoş geldin" diyerek karşılaması.
08.31	Hoşgörü	Elif'in babasına soru sorması üzerine Ayşe Hanım'ın Elif'e, "Dur kızım Baban bir soluklansaydı" demesi üzerine Ahmet Bey'in "Sorun değil" demesi.
08.36	Sorumluluk Duyarlılık	Ahmet Bey'in Elif'e "Kızım, enerji tasarrufu sağlamak çevreye karşı sorumluluğumuzdur bizim, suyu dikkatli harcamak, elektriği, doğalgazı..."demesi.
09.35	Sevgi	Asım dedenin "Ellerinize sağlık" demesi, Ayşe Hanım'ın da "Afiyet olsun" demesi.
09.48	Sorumluluk Duyarlılık Öz Denetim	Emre'nin çöplerimizi çöpe atmalıyız, odamızı temiz tutmalıyız." demesi.
10.04	Sevgi	Elif'in tüm ailesine teşekkür etmesi.

Tablo 3.11'de verilen bilgiler doğrultusunda ilgili bölümde "Sevgi, Sorumluluk, Öz Denetim, Duyarlılık, Hoşgörü, Yardımseverlik" kavramları öne çıkmış ve süreçte

bu değerlerin kazandırılması hedeflenmiştir. Öyle ki söz konusu bölüm incelendiğinde kazandırılması hedeflenen değerlerin aile içinde iş birliğine vurgu yapılarak işlendiği kanaatine varılmıştır. Bu bölümle birlikte aynı zamanda eşlerin birbirine karşı anlayışlı olmaları ve ebeveynlerin çocuklarına zaman ayırma konusunda dikkatli olmaları dikkat çekmiştir. Mutlugiller çizgi filminin on ikinci bölümü ile ilgili bilgiler Tablo 3.12’de verilmiştir.

Tablo 3.12. On ikinci bölüm (Aile) ile ilgili bulgular

DAKİKA	İŞLENEN DEĞER	DEĞERİN VERİLME ŞEKLİ
01.17	Sevgi	Asım dedenin Ayşe Hanım’a “Evet gelin kızım, eline koluna sağlık. Ne güzel ağırladın misafirlerimizi” demesi.
01.22	Misafirperverlik	Şükran ninenin “Fatma Hanım tekrar teşekkür etti. İftara davet ettiğinizde çok sevinmiştik, iftarda gösterdiğiniz misafirperverliğe de ayrıca çok sevindik” demesi.
08.40	Sevgi Saygı Hoşgörü Sabır	Asım dedenin Ahmet Bey’e, “Anaya, babaya, evlada, eşe ‘öf’ bile demememiz gerek. Bunu dinimiz de kabul etmez ahlakımız da hoş karşılamaz” diyerek onu uyarması.
08.55	Saygı Hoşgörü Sabır	Asım dedenin “Aile mühimdir oğlum. Onlara karşı her zaman saygılı, anlayışlı, sabırlı, güler yüzlü olmak zorundasın.” demesi.
09.55	Öz Denetim	Ahmet Bey’in Asım dedenin nasihatine karşılık hak vermesi ve çocuklarının kalbini durduk yere kırdığını, eşinin de kalbini kırıp sözleriyle üzdüğünü fark ettiğini söylemesi.
10.29	Sevgi	Ahmet Bey’in Ayşe Hanım’dan helallik istemesi.

Tablo 3.12’de verilen bilgiler doğrultusunda ilgili bölümde “Sevgi, Saygı, Sabır, Hoşgörü, Sabır, Öz Denetim, Misafirperverlik” kavramları öne çıkmış ve süreçte bu değerlerin kazandırılması hedeflenmiştir. Söz konusu değerler aile içi ilişkiler

bağlamında ele alınırken özelde eşler arası ilişkinin öneminin vurgulanması ile ele alınmıştır. Bu bölümle çocuklara, herkesin hata yapabilmesinin mümkün olduğu, önemli olanın hataların farkına varılmasının olduğu vurgulanan hasletler arasında olmuştur. Mutlugiller çizgi filminin on üçüncü bölümü ile ilgili bilgiler Tablo 3.13'te verilmiştir.

Tablo 3.13. On üçüncü bölüm (Sorumluluk ve Görevleri Yerine Getirme) ile ilgili bulgular

DAKİKA	İŞLENEN DEĞER	DEĞERİN VERİLME ŞEKLİ
01.39	Sorumluluk	Emre'nin kıyafetlerini yere atması üzerine Ayşe Hanım'ın "Bu doğru bir davranış değil Emreciğim. Bize verilen görev ve sorumluluklarımızı yerine getirmeliyiz." demesi.
06.12	Sorumluluk	Ayşe Hanım'ın oğluna sorumluluklarımızın mutlaka yerine getirilmesi gerektiği konusunda nasihat etmesi.
09.43	Sevgi	Emre'nin dikkat edeceğini söylemesi üzerine Ayşe Hanım'ın aferin diyerek başını okşaması.
10.33	Sevgi	Ayşe Hanım ve Emre'nin sarılması.

Tablo 3.13'te verilen bilgiler doğrultusunda ilgili bölümde "Sevgi, Sorumluluk" kavramları öne çıkmış ve süreçte bu değerlerin kazandırılması hedeflenmiştir. Söz konusu değerler anne-çocuk ilişkisi çerçevesinde ele alınarak bir annenin oğluna nasihat etmesi bağlamında ele alınmıştır. Mutlugiller çizgi filminin on dördüncü bölümü ile ilgili bilgiler Tablo 3.14'te verilmiştir.

Tablo 3.14. On dördüncü bölüm (Teknolojinin Fayda ve Zararları) ile ilgili bulgular

DAKİKA	İŞLENEN DEĞER	DEĞERİN VERİLME ŞEKLİ
03.30	Saygı	Ahmet Bey'in Emre'ye "Günde bir saatten fazla tabletle oynamak yok tamam mı?" demesi.

Tablo 3.14. (devam) On dördüncü bölüm (Teknolojinin Fayda ve Zararları) ile ilgili bulgular

03.44	Hoşgörü Duyarlılık	Emre'nin, ödevini yapmak için tableti isteyen ablasına oyun oynamasına rağmen tableti vermesi.
04.50	Sorumluluk Öz Denetim	Ayşe Hanım'ın Emre'ye babasıyla yaptığı bir saatle tabletle oynama anlaşması yaptıklarını hatırlatması üzerine Emre'nin, ablasının alarm kurduğunu söyleyerek alarm çalınca tableti bırakacağını söylemesi.
05.24	Yardımseverlik	Ayşe Hanım'ın “Yarın randevuyu kaçta alalım anne?” diye sorması ve Şükran nineye hastane randevusu almak konusunda yardım etmesi.
09.56	Sevgi	Ahmet Bey'in Emre'ye, “Emreciğim ablan bugün bir saatlik alarm kurmuş. Bu kurala kendi kendine uyduğun için seni tebrik ederim.” demesi.
10.06	Sorumluluk	Ahmet Bey'in Emre'ye “Bugünkü hakkın dolmuşken oynaman hoş değil. Ver bakalım onu” diyerek Emre'den tableti istemesi ve Emre'nin de vermesi.

Tablo 3.14'te verilen bilgiler doğrultusunda ilgili bölümde “Sevgi, Saygı, Sorumluluk, Yardımseverlik, Sorumluluk, Hoşgörü, Öz Denetim, Duyarlılık” kavramları öne çıkmış, bu değerlerin kazandırılması hedeflenmiştir. Söz konusu değerler anne-çocuk ilişkisi ve baba-çocuk ilişkisi çerçevesinde ele alınmıştır. Mutlugiller çizgi filminin on beşinci bölümü ile ilgili bilgiler Tablo 3.15'te verilmiştir.

Tablo 3.15. On beşinci bölüm (Hak Yememek) ile ilgili bulgular

DAKİKA	İŞLENEN DEĞER	DEĞERİN VERİLME ŞEKLİ
01.17	Sevgi	Asım dedenin Ayşe Hanım'a, “kolay gelsin Ayşe kızım” demesi.

Tablo 3.15. (devam) On beşinci bölüm (Hak Yememek) ile ilgili bulgular

01.48	Sevgi	Şükran ninenin torununa Kur'an öğretirken "Aferin kızım. Ne kadar hızlı öğreniyorsun" diyerek sevgisini dile getirmesi.
02.54	Sevgi Dostluk	Elif'in tokasını kaybettiğini ninesine anlatırken "Bence kesinlikle Merve aldı. O çok beğenmişti tokamı. Sürekli ne güzel ne güzel diyordu." demesi üzerine Şükran ninenin ona "Elif 'çiğim onun aldığına dair bir kanıtın var mı? Yoksa böyle söylemen çok büyük hata" diyerek bunun dostluklarına zarar verebilecek kadar kötü bir davranış olduğunu söylemesi.
05.50	Sorumluluk Öz Denetim Hoşgörü	Ahmet Bey'in eve gelmesi üzerine iş yerinde bir müşterisinin hakkına girdiğini düşünmesine karşın Emre'nin merak edip sorması. Ayşe Hanım'ın da Baban istemeden de olsa başkasının hakkına girdiğini düşünüyor. O yüzden üzülüyor." demesi. Asım dedenin de bunun kul hakkı olduğunu ve çok kötü bir şey olduğunu söylemesi.
07.23	Yardımseverlik Sorumluluk	Ahmet Bey'in kul hakkı karşılığında eşine, bir ihtiyaç sahibi birini bularak ona yardım edelim diye söylemesi.
08.12	Öz Denetim	Elif'in ninesine, "Nine bugün iftar yaparken söylediklerini düşündüm. Babamın kazara yaptığı bir şeye ne kadar üzüldüğünü gördüğümde hatamı anladım" demesi.
09.04	Öz Denetim	Elif'in, arkadaşı Merve'ye iftira ettiğini düşünerek çok üzülüp pişman olması.
09.51	Öz Denetim	Ahmet Bey'in yaptığı hata karşılığında camiye bağış yapması ve Allah'tan af dilemesi.

Tablo 3.15'te verilen bilgiler doğrultusunda ilgili bölümde "Sevgi, Dostluk, Sorumluluk, Öz Denetim, Yardımseverlik, Hoşgörü" kavramları öne çıkmış, söz konusu değerlerin kazandırılması hedeflenmiştir. Söz konusu bölüm incelendiğinde

bu değerlerin kul hakkı bağlamında ele alındığı sonucuna varılmıştır. Mutlugiller çizgi filminin on altıncı bölümü ile ilgili bilgilere Tablo 3.16’da verilmiştir.

Tablo 3.16. On altıncı bölüm (İbadetlerimiz) ile ilgili bulgular

DAKİKA	İŞLENEN DEĞER	DEĞERİN VERİLME ŞEKLİ
05.25	Sevgi	Camiye giden Emre’ye cemaatten birinin, İslam’ın şartlarını sorması üzerine Emre’nin cevap vererek hepsini sayması ve dedesinin “aferin” diyerek onu tebrik etmesi.
07.37	Sorumluluk	Emre’nin sahur sofrasında namazın ne olduğunu sormasına karşılık Asım dedenin “Hani bugün hoca sana İslam’ın şartlarını öğretmişti ya işte namaz, İslam’ın şartlarından birisidir. Müslümanlar bu ibadeti Allah’a olan yakınlıklarını göstermek için yerine getirirler.” diyerek cevap vermesi.
08.41	Sevgi Saygı Duyarlılık Sorumluluk	Emre’nin “ibadet nedir?” sorusuna Asım dedenin “Baban sana yeni bir oyuncak alınca n’aparsın?” diye sorması Emre’nin de teşekkür etmesi üzerine Asım dedenin “İşte bize tüm güzellikleri sunan, sınırsız nimet veren, akıl veren Rabbimize karşı sevgi ve saygımızı göstermek için yaptığımız eylemlere ibadet denir.” diye cevap vermesi.

Tablo 3.16’da verilen bilgiler doğrultusunda ilgili bölümde “Sevgi, Saygı, Sorumluluk, Duyarlılık” kavramları öne çıkmış, süreçte bu değerlerin kazandırılması hedeflenmiştir. Bu bölüm incelendiğinde kazandırılması hedeflenen değerlerin çoğunlukla dede-torun ilişkisi bağlamında ele alındığı ancak sosyal ilişkilerin de bölüm süresince devam ettiği sonucuna varılmıştır. Aynı zamanda çeşitli tanımlamalar da yapılmıştır ki bu tanımlamalar bölüm başlığı ve kazandırılmak istenen değer ve anlatılmak istenen konu olan “ibadetlerimiz” ile uyumludur. Mutlugiller çizgi filminin on yedinci bölümü ile ilgili bilgiler Tablo 3.17’de verilmiştir.

Tablo 3.17. On yedinci bölüm (Küs ve Dargın Kalmamak) ile ilgili bulgular

DAKİKA	İŞLENEN DEĞER	DEĞERİN VERİLME ŞEKLİ
03.23	Selamlaşma	Ayşe Hanım'ın, Asım dedeye “Hacı amcalar nasıllar baba?” diye sorması üzerine Asım dedenin “İyiler kızım, selamları var” demesi ve Ayşe Hanım'ın da “aleykümselam” demesi.
05.27	Sevgi	Asım dedenin Emre'den tuz istemesi ve Emre'nin dedesine küs olduğunu söylemesi üzerine Ahmet Bey'in küslüğün kötü bir şey olduğunu, sevginin kıymetini anlatması.
11.20	Sevgi Öz Denetim	Asım dedenin öğütleri üzerine Emre'nin “Kötü olanı örnek alıp size küstüğüm için özür dilerim.” demesi.

Tablo 3.17’de verilen bilgiler doğrultusunda ilgili bölümde “Sevgi, Selamlaşma, Öz Denetim” kavramları öne çıkmış, süreçte bu değerlerin kazandırılması hedeflenmiştir. Öyle ki söz konusu bölüm incelendiğinde değerler, dede-torun ilişkisi çerçevesinde ele alınmıştır. Mutluluklar çizgi filminin on sekizinci bölümü ile ilgili bilgiler Tablo 3.18’de verilmiştir.

Tablo 3.18. On sekizinci bölüm (Başkasının Kusurlarıyla Dalga Geçmemek) ile ilgili bulgular

DAKİKA	İŞLENEN DEĞER	DEĞERİN VERİLME ŞEKLİ
01.16	Sevgi	Ayşe Hanım'ın Ahmet Bey'i “Haydi hayırlı işler Ahmet” diyerek uğurlaması
03.35	Yardımseverlik	Emre ve Elif'in nineleriyle beraber markete giderek ona yardım etmeleri.
04.19	Duyarlılık	Emre ve Elif'in, hem ninelerinin yürüyüşü ile hem de bakkalda gördükleri teyzenin görünüşündeki farklılık ile dalga geçmeleri üzerine Şükran ninenin onları uyarması ve başkalarının dış görünüşüne gülmenin çok ayıp olduğunu söylemesi.

Tablo 3.18. (devam) On sekizinci bölüm (Başkasının Kusurlarıyla Dalga Geçmemek) ile ilgili bulgular

06.32	Sevgi Dostluk	Şükran ninenin “Baskın güzel torunlarım bizim dinimiz kardeşliği öğütler.” demesi.
07.11	Öz Denetim	Elif’in, arkadaşı Kerem’le gözlük yaktığı için dalga geçtiğini söyleyerek, ondan özür dileyeceğini söylemesi.
07.35	Öz Denetim	Asım dedenin bugün de iftar yapabildikleri için şükretmesi.

Tablo 3.18’de verilen bilgiler doğrultusunda, ilgili bölümde “Sevgi, Yardımseverlik, Dostluk, Duyarlılık, Öz Denetim” kavramları öne çıkmış, süreçte bu değerlerin kazandırılması hedeflenmiştir. Öyle ki bu bölüm incelendiğinde görülmüştür ki nine-torun ilişkisi söz konusu değerler çerçevesinde işlenmiştir. Mutlugiller çizgi filminin on dokuzuncu bölümü ile ilgili bilgiler Tablo 3.19’da verilmiştir.

Tablo 3.19. On dokuzuncu bölüm (Temiz Olmak) ile ilgili bulgular

DAKİKA	İŞLENEN DEĞER	DEĞERİN VERİLME ŞEKLİ
03.41	Öz Denetim	Ahmet Bey’in, Emre’ye “Temizlik ve hijyene dikkat etmezsen sağlığın bozulur. Hemen elini yüzünü yıka gel.” demesi.
06.23	Sevgi	Davulcu Murat Bey’in, Emre’ye davul hediye etmesi üzerine Emre’nin ona teşekkür etmesi.

Tablo 3.19’da elde edilen veriler doğrultusunda, ilgili bölümde “Sevgi, Öz Denetim” kavramları öne çıkmış, süreçte bu değerlerin kazandırılması hedeflenmiştir. Öyle ki bölüm incelendiğinde görülmüştür ki söz konusu değerler baba-çocuk ilişkisi, esnaf-müşteri ilişkisi çerçevesinde işlenmiştir. Bu ilişkiler çerçevesinde ele alınan “temizlik, hijyen, öz bakım” hususları da değerler dışında ele alınan diğer hasletlerdendir. Mutlugiller çizgi filminin yirminci bölümü ile ilgili bilgiler Tablo 3.20’de verilmiştir.

Tablo 3.20. Yirminci bölüm (Eş, Dost, Akraba Ziyaretinde Bulunmak) ile ilgili bulgular

DAKİKA	İŞLENEN DEĞER	DEĞERİN VERİLME ŞEKLİ
01.56	Sevgi Dostluk	Ayşe Hanım'ın, çocuklara “Bizi biri bir yere davet ettiyse o davete katılmak sünnettir.” demesi üzerine Asım dedenin efendimizin Müslümanın Müslüman üzerindeki 6 hakkından birinin davete icabet etmek olduğunu söylemesi.
02.40	Sevgi Dostluk Sorumluluk	Emre'nin köye neden sabah erkenden gittiklerini sorması üzerine Ahmet Bey'in , gitmişken akraba, eş, dost, kabristan ziyareti yapacaklarını söylemesine karşın Asım dedenin de bunun dinin bir emri olduğunu dile getirmesi.
05.46	Selamlaşma	Komşularının Asım dedelerin yanına gelerek selam vermesi.

Tablo 3.20’de verilen bilgiler doğrultusunda, ilgili bölümde “Sevgi, Dostluk, Sorumluluk, Selamlaşma” kavramları öne çıkmış, süreçte bu değerlerin kazandırılması hedeflenmiştir. Söz konusu değerler, aile içi ilişkiler bağlamında ele alındığı, değerlerin kazandırılmasında İslami ölçülere vurgu yapıldığı akraba, eş, dost, kabristan ziyareti gibi hasletlerin öne çıkarıldığı ve bunların dinin emri olduğunun ifade edildiği tespit edilmiştir. Mutlugiller çizgi filminin yirmi birinci bölümü ile ilgili bilgiler Tablo 3.21’de verilmiştir.

Tablo 3.21. Yirmi birinci bölüm (Sözünü Tutmak) ile ilgili bulgular

DAKİKA	İŞLENEN DEĞER	DEĞERİN VERİLME ŞEKLİ
01.27	Sorumluluk	Şükran ninenin, Emre’ye “Oyun vakti oyun, iş vakti iş. Canımız sıkıldı diye sorumluluklarımızdan vazgeçemeyiz.” demesi.

Tablo 3.21. (devam) Yirmi birinci bölüm (Sözünü Tutmak) ile ilgili bulgular

01.44	Sorumluluk Öz Denetim	Şükran ninenin “Bir söz verdiğinde karşıdaki sana kızar ya da kızmaz diye bakmadan o sözü yerine getirmen gerekir.” demesi.
03.38	Sorumluluk	Emre’nin annesine yemek yapma sözü verip vermediğini sorması üzerine Ayşe Hanım’ın “Aslında bir nevi söz verdim sayılır. Yani aslında kimseye yemek yapacağım diye söz vermedim ama bu ailede bir iş bölümü var. herkes kendi üzerine düşeni yerine getiriyor. Bu bir nevi söz vermektir.” demesi.

Tablo 3.21’de verilen bilgiler doğrultusunda, ilgili bölümde “Sorumluluk, Öz Denetim” kavramları öne çıkmış, süreçte bu değerlerin kazandırılması hedeflenmiştir. Öyle ki bölüm incelendiğinde bu değerlerin nine-torun ilişkisi, anne-çocuk ilişkisi çerçevesinde işlendiği görülmüştür. Mutlugiller çizgi filminin yirmi ikinci bölümü ile ilgili bilgiler Tablo 3.22’de verilmiştir.

Tablo 3.22. Yirmi ikinci bölüm (Öfkeyle Kalkan Zararla Oturur) ile ilgili bulgular

DAKİKA	İŞLENEN DEĞER	DEĞERİN VERİLME ŞEKLİ
05.00	Sevgi	Elif’in, babasını hoş geldin diyerek karşılaması.
10.30	Öz Denetim	Şükran ninenin “Öfkeyle kalkan zararlar oturur. Bak öfkelendin, kaldırdın yere çaldın yepyeni oyuncağı. Hem ayıp hem israf. Ne kötü bir şey.” demesine karşılık Emre’nin hatasını anlaması ve üzülmesi.

Tablo 3.22’de verilen bilgiler doğrultusunda, ilgili bölümde “Sevgi, Öz Denetim” kavramları öne çıkmış, süreçte bu değerlerin kazandırılması hedeflenmiştir. Öyle ki bu bölüm incelendiğinde görülmüştür ki söz konusu değerler baba-çocuk ilişkisi

ve ninenin evlatları ve torunlarına nasihatleri çerçevesinde işlenmiştir. Mutlugiller çizgi filminin yirmi üçüncü bölümü ile ilgili bilgiler Tablo 3.23’te verilmiştir.

Tablo 3.23. Yirmi üçüncü bölüm (Ramazan Lezzetleri) ile ilgili bulgular

DAKİKA	İŞLENEN DEĞER	DEĞERİN VERİLME ŞEKLİ
02.00	Sevgi	Asım dedenin Ramazan macunu satan esnafa “Hayırlı işler macuncu” diye yaklaşması.
03.12	Sevgi	Macuncunun Emre’ye macun ikram etmesi üzerine Asım dedenin “Allah hayırlı işler versin.” demesi.
03.23	Sevgi	Okuldan gelen Elif’i “hoş geldin güzel kızım” diye karşılaması.
06.50	Duyarlılık	Emre’nin, iftar sofrasında bugün Ramazan macunu yediğini anlatarak, bunu söylemek için onların oruçlarını açmasını beklediğini söylemesi.
08.30	Sorumluluk	Asım dedenin kültürümüzün parçası olan şeyleri anlatırken bunları yaşatmanın görevimiz olduğunu söylemesi.

Tablo 3.23’te verilen bilgiler doğrultusunda, ilgili bölümde “Sevgi, Duyarlılık, Sorumluluk” kavramları öne çıkmış, süreçte bu değerlerin kazandırılması hedeflenmiştir. Söz konusu değerlerin bölüm süresince dede- torun ilişkisi, esnaf-müşteri ilişkisi çerçevesinde işlendiği tespit edilmiştir. Mutlugiller çizgi filminin yirmi dördüncü bölümü ile ilgili bilgiler Tablo 3.24’te verilmiştir.

Tablo 3.24. Yirmi dördüncü bölüm (İyiliklerine Karşılık Beklememek) ile ilgili bulgular

DAKİKA	İŞLENEN DEĞER	DEĞERİN VERİLME ŞEKLİ
02.04	Sevgi Yardımseverlik	Ahmet Bey’in işi olmasına rağmen onu erteleyip yardıma ihtiyacı olan yaşlı birine yardım edeceğini söylemesi.

Tablo 3.24. (devam) Yirmi dördüncü bölüm (İyiliklerine Karşılık Beklememek) ile ilgili bulgular

02.35	Yardımseverlik	Elif'in sorusu üzerine Ayşe Hanım'ın komşularına yaşlı oldukları için iftar ve sahurda yemek götürmek, onlara yardım etmek gerektiğini söylemesi.
03.26	Sevgi	Ahmet Bey'in yaşlı amcaya yardım ettikten sonra amcanın "Allah razı olsun" demesi.
05.15	Duyarlılık	Ayşe Hanım'ın Emre'ye arka bahçede oynamalarını gerektiğini söyleyerek yaşlı komşularını rahatsız etmemek gerektiğini söylemesi.

Tablo 3.24'te verilen bilgiler doğrultusunda ilgili bölümde "Sevgi, Yardımseverlik, Duyarlılık" kavramları öne çıkmış, süreçte bu değerlerin kazandırılması hedeflenmiştir. Öyle ki söz konusu değerler verilirken daha çok sosyal ilişkiler üzerinde durulmuş ve bölüm boyunca "yardımseverlik" değeri vurgulanmıştır. Mutlugiller çizgi filminin yirmi beşinci bölümü ile ilgili bilgiler Tablo 3.25'te verilmiştir.

Tablo 3.25. Yirmi beşinci bölüm (Tatlı Dilli Olmak) ile ilgili bulgular

DAKİKA	İŞLENEN DEĞER	DEĞERİN VERİLME ŞEKLİ
01.11	Selamlaşma	Ayşe Hanım'ın, komşusu Esra Hanım'la selamlaşması.
01.16	Yardımseverlik	Ayşe Hanım'ın Esra Hanım'dan çocuklara bakması konusunda yardım istemesi üzerine Esra Hanım'ın memnuniyetle kabul etmesi.
05.39	Sevgi	Ayşe Hanım'ın Ahmet Bey'i "hoş geldin" diyerek karşılaması.
06.49	Sevgi Sorumluluk	Ahmet Bey ve Ayşe Hanım'ın, Elif'in derslerinin çok iyi olması ve de sorumluluklarını yerine getiren biri olmasından dolayı teşekkür ederek onu hediye ile ödüllendirmeleri.

Tablo 3.25. (devam) Yirmi beşinci bölüm (Tatlı Dilli Olmak) ile ilgili bulgular

08.07	Yardımseverlik	İftar hazırlığına başlayacak olan Ayşe Hanım’a, Emre’nin “Yardım edebileceğim bir şey var mı anne?” diye sorması.
--------------	----------------	---

Tablo 3.25’te verilen bilgiler doğrultusunda ilgili bölümde “Sevgi, Selamlaşma, Sorumluluk, Yardımseverlik” kavramları öne çıkmış, süreçte bu değerlerin kazandırılması hedeflenmiştir. Söz konusu bölüm incelendiğinde bu değerlerin komşuluk ilişkileri temelinde, anne-çocuk ilişkisi, baba-çocuk ilişkisi ve eşler arası ilişki çerçevesinde ele alındığı görülmüştür. Mutlugiller çizgi filminin yirmi altıncı bölümü ile ilgili bilgiler Tablo 3.26’da verilmiştir.

Tablo 3.26. Yirmi altıncı bölüm (Eski Günlerdeki Gibi/Komşuluk) ile ilgili bulgular

DAKİKA	İŞLENEN DEĞER	DEĞERİN VERİLME ŞEKLİ
01.17	Sevgi	Ahmet’in, kapılarını çalan kişiyi “hoş geldin” diyerek çağırması.
02.12	Sevgi Yardımseverlik Dostluk	Ramazan eğlencesi düzenlemek isteyen yönetici Mehmet Bey’den, Ahmet’in yardım edilebilecek bir şey olursa haber vermesini istemesi.

Tablo 3.26’da verilen bilgiler doğrultusunda ilgili bölümde “Sevgi, Dostluk, Yardımseverlik” kavramları öne çıkmış, süreç içerisinde bu değerlerin kazandırılması hedeflenmiştir. Bölümün adı ile kazandırılmak istenen değerler uygunluk içerisinde olurken aynı zamanda bu değerler komşuluk ilişkileri çerçevesinde ele alınmış ve işlenmiştir. Mutlugiller çizgi filminin yirmi yedinci bölümü ile ilgili bilgiler Tablo 3.27’de verilmiştir.

Tablo 3.27. Yirmi yedinci bölüm (Kadir Gecesi) ile ilgili bulgular

DAKİKA	İŞLENEN DEĞER	DEĞERİN VERİLME ŞEKLİ
01.50	Sevgi	Elif’in, Esra Hanım’a “hayırlı kandiller” demesi.

Tablo 3.27. (devam) Yirmi yedinci bölüm (Kadir Gecesi) ile ilgili bulgular

02.30	Selamlaşma	Asım dedenin, Ahmet Bey’le selamlaşması.
02.48	Sevgi Dostluk Duyarlılık Yardımseverlik	Asım dedenin, bütün komşularına kandil simidi hediye etmek istediğini söyleyerek hem de hal hatır sorup, bir ihtiyaçları olup olmadığını öğrenmek istediğini dile getirmesi.
03.10	Selamlaşma	Asım dedenin, Ahmet Bey ile birlikte komşu esnaflara selam iletmesi.
03.20	Dostluk Duyarlılık Yardımseverlik	Ayşe Hanım’ın, yaşlı komşularının yanına giderek bir ihtiyaçları olup olmadığını sorması.

Tablo 3.27’de verilen bilgiler doğrultusunda ilgili bölümde “Sevgi, Dostluk, Selamlaşma, Duyarlılık, Yardımseverlik” kavramları öne çıkmış, süreçte bu değerlerin kazandırılması hedeflenmiştir. Söz konusu değerler anne-çocuk ilişkisi, baba-çocuk ilişkisi, komşuluk ilişkisi bağlamında işlenmiştir. Mutluguiller çizgi filminin yirmi sekizinci bölümü ile ilgili bilgiler Tablo 3.28’de verilmiştir.

Tablo 3.28. Yirmi sekizinci bölüm (Dedikodu ve Gıybet Etmemek) ile ilgili bulgular

DAKİKA	İŞLENEN DEĞER	DEĞERİN VERİLME ŞEKLİ
03.50	Öz Denetim	Asım dedenin, gıybet eden arkadaşına bu sohbetlerin doğru olmadığını söyleyerek hoşlanmadığını dile getirmesi ve onun da hatasını fark etmesi.
04.22	Öz Denetim	Ahmet Bey’in de az evvel dedikodu yaptığı için kınadığı Haşim Bey’in arkasından konuşması üzerine Asım dedenin Ahmet Bey’i uyarması ve onun da hatasını fark etmesi.
09.12	Yardımseverlik	Esra Hanım’ın komşusuna yardım etmesi.

Tablo 3.28’de verilen bilgiler doğrultusunda ilgili bölümde “Öz Denetim, Yardımseverlik” kavramları öne çıkmış, süreçte bu değerlerin kazandırılması hedeflenmiştir. Bu hedef bağlamında söz konusu değerler baba-çocuk ilişkisi ve komşuluk ilişkisi çerçevesinde işlenmiştir. Mutlugiller çizgi filminin yirmi dokuzuncu bölümü ile ilgili bilgiler Tablo 3.29’da verilmiştir.

Tablo 3.29. Yirmi dokuzuncu bölüm (Bayram Telaşı) ile ilgili bulgular

DAKİKA	İŞLENEN DEĞER	DEĞERİN VERİLME ŞEKLİ
01.27	Duyarlılık	Ahmet Bey’in Elif’e ihtiyaç sahibi bir arkadaşı olup olmadığını sorması.
03.59	Selamlaşma	Davulcu Murat Bey’in Asım dedeyle selamlaşması.

Tablo 3.29’da verilen bilgiler doğrultusunda ilgili bölümde “Duyarlılık, Selamlaşma” kavramları öne çıkmış, süreçte bu değerlerin kazandırılması hedeflenmiştir. Bu hedef bağlamında söz konusu değerler baba-çocuk ilişkisi ve komşuluk ilişkisi çerçevesinde işlenmiştir. Aynı zamanda bölüm boyunca “bayram” kavramına vurgu yapılmıştır. Mutlugiller çizgi filminin otuzuncu bölümü ile ilgili bilgiler Tablo 3.30’da verilmiştir.

Tablo 3.30. Otuzuncu bölüm (Arife Çiçeği) ile ilgili bulgular

DAKİKA	İŞLENEN DEĞER	DEĞERİN VERİLME ŞEKLİ
07.38	Yardımseverlik	Ayşe Hanım’ın eşyaları arabaya indirmesi için Ahmet Bey’den yardım istemesi.
08.22	Sevgi Dostluk	Esra Hanım’ın yola çıkacak olan Mutlugiller ailesine iyi yolculuklar dilemesi.

Tablo 3.30’da verilen bilgiler doğrultusunda ilgili bölümde “Sevgi, Dostluk, Yardımseverlik” kavramları öne çıkmış, süreçte bu değerlerin kazandırılması hedeflenmiştir. Söz konusu değerler eşler arası ilişki, komşuluk ilişkisi bağlamında işlenmiştir. Bununla birlikte “arife çiçeği” gibi unutulmaya yüz tutmuş kültürel değerlere de vurgu yapılmıştır. Bu kültürel değerlerin dile getirilmesi durumu çizgi

film süresince dikkat edilen hususlar olarak dikkat çekmiştir ki bu durum senaristin elde etmek istediği sonuca hizmet eder niteliktedir. Mutlugiller çizgi filminin otuz birinci bölümü ile ilgili bilgiler Tablo 3.31’de verilmiştir.

Tablo 3.31. Otuz birinci bölüm (İş Bölümü ve Merhamet) ile ilgili bulgular

DAKİKA	İŞLENEN DEĞER	DEĞERİN VERİLME ŞEKLİ
08.26	Sevgi	Emre ve Ömer’in buldukları yavru kedinin annesini Elif ve Zeynep ile arayıp bulmaları.
08.57	Sevgi Duyarlılık	Asım dedenin çocuklara “Yüce Allah bize merhameti emreder. Bizler de bütün yaratılmışları yaratandan ötürü sevmeliyiz. Onlara merhamet etmeli, korumalıyız.” diyerek nasihat etmesi.

Tablo 3.31’de verilen bilgiler doğrultusunda ilgili bölümde “Sevgi, Duyarlılık” kavramları öne çıkmış, süreçte bu değerlerin kazandırılması hedeflenmiştir. Söz konusu değerler arkadaş ilişkisi bağlamında ele alınırken dedenin torunu ve torununun arkadaşına yaptığı nasihat ile sonuca bağlanarak işlenmiştir. Mutlugiller çizgi filminin otuz ikinci bölümü ile ilgili bilgiler Tablo 3.32’de verilmiştir.

Tablo 3.32. Otuz ikinci bölüm (Arkadaşlarla Paylaşmak) ile ilgili bulgular

DAKİKA	İŞLENEN DEĞER	DEĞERİN VERİLME ŞEKLİ
09.37	Öz Denetim	Emre’nin bilyelerini arkadaşlarıyla paylaşmaması arkadaşlarının da ona ders vermesi ve Emre’nin hatasını fark ederek özür dilemesi.

Tablo 3.32’de verilen bilgiler doğrultusunda ilgili bölümde “Öz Denetim” kavramı tek verilen değer olarak öne çıkmış, süreçte yalnızca bu değer kazandırılması hedeflenmiştir. Elbette tek verilen değer olması bölüm boyunca bu değer üzerine olaylar yaşanmasına ve “Öz Denetim” hususunun öneminin daha fazla dile getirilerek toplumsal yaşam, aile içi yaşam ve arkadaşlık ilişkilerinde değerli bir yeri olduğunun vurgulanmasına sebep olmuştur. Mutlugiller çizgi filminin otuz üçüncü bölümüyle ilgili bilgiler Tablo 3.33’te verilmiştir.

Tablo 3.33. Otuz üçüncü bölüm (Sözünde Durmak) ile ilgili bulgular

DAKİKA	İŞLENEN DEĞER	DEĞERİN VERİLME ŞEKLİ
09.50	Öz Denetim	Emre ve Ömer’in verdikleri sözleri tutmamaları sonucunda hatalarını anlamaları ve gidip ailelerinden özür dilemeleri.
10.58	Sorumluluk	Ömer’in babasının çocuklara “Çocuklar! Sorumluluklarınızın yerine getirmemenizin çok ağır sonuçları olabilir. Hatanızı anlayıp bir daha yapmayacağınızı söylediğiniz için size teşekkür ederiz.” demesi.

Tablo 3.33’te verilen bilgiler doğrultusunda ilgili bölümde “Öz Denetim, Sorumluluk” kavramları öne çıkmıştır. Mutlugiller çizgi filminin otuz dördüncü bölümü ile ilgili bilgiler Tablo 3.34’te verilmiştir.

Tablo 3.34. Otuz dördüncü bölüm (Vaki Olanda Hayır Vardır) ile ilgili bulgular

DAKİKA	İŞLENEN DEĞER	DEĞERİN VERİLME ŞEKLİ
02.45	Yardımseverlik	Ayşe Hanım’ın Ahmet Bey’den fırın saatini tamir etmesi için yardım istemesi.
10.22	Sabır	Emre’nin elektrik kesintisine, arabasının pillerinin şarj olmamasına, pil bulamamasına... karşı sinirlenip sabırsızlanarak hayıflanması karşısında babasının ve annesinin nasihat etmesi ve Emre’ye başına gelen sıkıntının daha büyük belalardan korumak için gelebileceğini bunlara sabretmek gerektiğini söylemeleri.

Tablo 3.34’te verilen bilgiler doğrultusunda ilgili bölümde “Sabır, Yardımseverlik” kavramları öne çıkmış, süreçte bu değerlerin kazandırılması hedeflenmiştir. Söz konusu değerlerden “yardımseverlik” değeri eşler arası ilişkiler üzerinden işlenirken, “sabır” değeri baba-çocuk ilişkisi üzerinden işlenmiştir. Mutlugiller çizgi filminin otuz beşinci bölümü ile ilgili bilgiler Tablo 3.35’te verilmiştir.

Tablo 3.35. Otuz beşinci bölüm (Başkalarını Rahatsız Etmemek) ile ilgili bulgular

DAKİKA	İŞLENEN DEĞER	DEĞERİN VERİLME ŞEKLİ
05.50	Duyarlılık	Ayşe Hanım'ın zillere basıp kaçan çocuklar yüzünden Betül bebeğin uyumaması ve rahatsız olmaları sonucunda bunu yapmanın çok ayıp olduğunu ve hasta ile yaşlıları da düşünmek gerektiğini söylemesi.
07.10	Duyarlılık	Emre, babası, annesi ve Elif'in söyledikleri sonucunda hatasını anladığını söylemesi.

Tablo 3.35'te verilen bilgiler doğrultusunda ilgili bölümde “Duyarlılık” kavramı öne çıkan tek değer olmuş, süreçte bu değer kazandırılması hedeflenmiştir. Söz konusu değer çocuk-aile ilişkisi bağlamında ele alınarak işlenmiştir. Çocuk-aile ilişkisi ön plana alınarak kazandırılmak istenen söz konusu değer aynı zamanda komşuluk ilişkileri, sosyal yaşam kuralları ve toplum içerisinde uyulması gereken kurallar çerçevesinde de ele alınmıştır. Mutlugiller çizgi filminin otuz altıncı bölümü ile ilgili bilgiler Tablo 3.36'da verilmiştir.

Tablo 3.36. Otuz altıncı bölüm (Acele ile İş Yapmak) ile ilgili bulgular

DAKİKA	İŞLENEN DEĞER	DEĞERİN VERİLME ŞEKLİ
08.00	Öz Denetim	Emre'nin, ailesinin ondan istediği şeyleri yerine getirmede arkadaşlarıyla oyun oynamak için acele etmesi ve onların aksaklıklar yaşamalarına sebep olduğunu fark etmesi.

Tablo 3.36'da verilen bilgiler doğrultusunda ilgili bölümde “Öz Denetim” kavramı öne çıkan tek değer olmuş ve süreçte bu değer kazandırılması hedeflenmiştir. Söz konusu değer, çocuğun öz denetimli olmasına vurgu yapılması ile işlenmiştir. Bu işleniş ise daha çok aile-çocuk ilişkisi kapsamında ele alınarak ailevi ilişkiler öncelenmiştir. Mutlugiller çizgi filminin otuz yedinci bölümü ile ilgili bilgiler Tablo 3.37'de verilmiştir.

Tablo 3.37. Otuz yedinci bölüm (Trafik Kurallarına Uymak) ile ilgili bulgular

DAKİKA	İŞLENEN DEĞER	DEĞERİN VERİLME ŞEKLİ
03.06	Selamlaşma	Asım dedenin görüntülü konuştuğu Ahmet Bey’e “herkese selam söyle” demesi.

Tablo 3.37’de verilen bilgiler doğrultusunda ilgili bölümde “Selamlaşma” kavramı öne çıkan tek değer olmuş, süreçte bu değerın kazandırılması hedeflenmiştir. “Selamlaşma” değeri baba-çocuk ilişkisi bağlamında ele alınarak aile içi ilişkiler vurgulanarak işlenmiştir. Mutlugiller çizgi filminin otuz sekizinci bölümü ile ilgili bilgiler Tablo 3.38’de verilmiştir.

Tablo 3.38. Otuz sekizinci bölüm (Büyük Sözü Dinlemek) ile ilgili bulgular

DAKİKA	İŞLENEN DEĞER	DEĞERİN VERİLME ŞEKLİ
01.37	Duyarlılık	Şükran ninenin Asım dedeye “unutmayım da bir kap ayarlayayım her gün bir kap su götür sokaktaki canlara.” demesi.

Tablo 3.38’de verilen bilgiler doğrultusunda ilgili bölümde “Duyarlılık” kavramı öne çıkan tek değer olmuş, süreçte bu değerın kazandırılması hedeflenmiştir. Söz konusu değer bölüm boyunca vurgulanan tek değer olup eşler arası ilişkiler ele alınarak işlenmiştir. Mutlugiller çizgi filminin otuz dokuzuncu bölümü ile ilgili bilgilere Tablo 3.39’da verilmiştir.

Tablo 3.39. Otuz dokuzuncu bölüm (Allah Her Şeyi Görür) ile ilgili bulgular

DAKİKA	İŞLENEN DEĞER	DEĞERİN VERİLME ŞEKLİ
11.00	Doğruluk/Dürüstlük Öz Denetim	Çocukların bakkaldan özür dilemesi. Bakkalın da hakkımız olmayan şeyin günah olduğunu anlatması.

Tablo 3.39’da verilen bilgiler doğrultusunda ilgili bölümde “Doğruluk/Dürüstlük, Öz Denetim” kavramı öne çıkmış, süreçte bu değerın kazandırılması hedeflenmiştir. Söz konusu değer, müşteri-esnaf ilişkisi bağlamında ele alınarak

çocuklar üzerinden işlenmiştir. Mutlugiller çizgi filminin kırkıncı bölümü ile ilgili bilgiler Tablo 3.40’da verilmiştir.

Tablo 3.40. Kırkıncı bölüm (Kanaatkar Olmak) ile ilgili bulgular,

DAKİKA	İŞLENEN DEĞER	DEĞERİN VERİLME ŞEKLİ
00.42	Sevgi	Ayşe Hanım’ın Ahmet Bey ve Elif’i hayırlı işler, iyi dersler diyerek uğurlaması.
07.44	Duyarlılık	Asım dedenin Emre’ye “elimizdekiyle yetinmeliyiz. Bizden daha iyi değil daha kötü durumda olanlara bakmalıyız.” demesi.

Tablo 3.40’ta verilen bilgiler doğrultusunda ilgili bölümde “Sevgi, Duyarlılık” kavramları öne çıkmış, süreçte bu değerlerin kazandırılması hedeflenmiştir. Söz konusu değerler bölüm boyunca eşler arası ilişkiler, anne-çocuk ilişkisi, dede-torun ilişkisi bağlamında işlenmiştir. Sevgi değeri ve duyarlılık değeri birbiriyle ilişkileri olmaksızın verilen iki değer olarak bu bölümde vurgulanmış, duyarlılık değeri daha ziyade dedenin torununa nasihat etmesi ve bazı hasletleri kazandırmak istemesi üzerine kurulmuştur. Bu durum da söz konusu bölümün kazandırmak istediği değerler ile uyum göstermektedir. Mutlugiller çizgi filminin kırk birinci bölümü ile ilgili bilgiler Tablo 3.41’de verilmiştir.

Tablo 3.41. Kırk birinci bölüm (Yardımlaşmanın Önemi) ile ilgili bulgular

DAKİKA	İŞLENEN DEĞER	DEĞERİN VERİLME ŞEKLİ
04.54	Selamlaşma	Ahmet Bey’in bakkala girerken selam vermesi.
05.48	Sevgi	Ahmet Bey ve esnaf arkadaşları yardıma ihtiyacı
	Dostluk	olan aile için topladıkları para ile bakkaldan
	Duyarlılık	alışveriş yapmak isterken bakkalın da masrafın bir
	Yardımseverlik	kısmını üstlenerek yardım etmesi.

Tablo 3.41’de verilen bilgiler doğrultusunda ilgili bölümde “Sevgi, Selamlaşma, Dostluk, Duyarlılık, Yardımseverlik” kavramları öne çıkmış, süreçte bu değerlerin kazandırılması hedeflenmiştir. Söz konusu değerler esnaf-müşteri ilişkisi

bağlamında ele alınarak işlenmiştir. Mutlugiller çizgi filminin kırk ikinci bölümü ile ilgili bilgiler Tablo 3.42’de verilmiştir.

Tablo 3.42. Kırk ikinci bölüm (Ağaç Dikmenin Önemi) ile ilgili bulgular

DAKİKA	İŞLENEN DEĞER	DEĞERİN VERİLME ŞEKLİ
01.52	Selamlaşma	Asım dedenin yönetici ile selamlaşması
04.30	Selamlaşma	Asım dedenin arkadaşlarıyla selamlaşması
05.21	Yardımseverlik	Evlerinin arka bahçesine Fidan dikmeye giden Asım dedeye Emre ve Beyza’nın yardım etmek istemesi.

Tablo 3.42’de verilen bilgiler doğrultusunda ilgili bölümde “Selamlaşma, Yardımseverlik” kavramları öne çıkmıştır. Mutlugiller çizgi filminin kırk üçüncü bölümü ile ilgili bilgiler Tablo 3.43’te verilmiştir.

Tablo 3.43. Kırk üçüncü bölüm (Hile ve Aldatmayla İş Yapmanın Sakıncaları) ile ilgili bulgular

DAKİKA	İŞLENEN DEĞER	DEĞERİN VERİLME ŞEKLİ
03.57	Doğruluk/Dürüstlük	Ahmet Bey’in emniyet şeridi kullanmanın hile ve kul hakkı olduğunu söylemesi.
07.09	Doğruluk/Dürüstlük	Esra Hanım, Asım dedenin ve Ahmet Bey’in Peygamber efendimizin pazarcı ile sohbeti sonrasında da ‘kim bizi aldatırsa bizden değildir.’ buyurduğu kıssayı anlatmaları.
10.25	Öz Denetim	Hile yaptığı için Emre’nin, arkadaşı Beyza ve Ömer’den özür dilemesi.

Tablo 3.43’te verilen bilgiler doğrultusunda ilgili bölümde “Doğruluk/dürüstlük, “Öz Denetim” kavramları öne çıkmış, süreçte bu değerlerin kazandırılması hedeflenmiştir. Söz konusu değerler peygamber efendimizin kıssalarının örnek gösterilmesi, arkadaşlık ilişkileri bağlamında işlenmiştir. Mutlugiller çizgi filminin kırk dördüncü bölümü ile ilgili bilgiler Tablo 3.44’te verilmiştir.

Tablo 3.44. Kırk dördüncü bölüm (Hepimiz Misafiriz Bu Dünyada) ile ilgili bulgular

DAKİKA	İŞLENEN DEĞER	DEĞERİN VERİLME ŞEKLİ
00.41	Selamlaşma	Ahmet Bey'in telefonda kayınçosu ile konuşurken önce selam vermesi.
01.00	Misafirperverlik	Ahmet Bey'in kayınçosunu iş için yakın bir yere geleceğini söylemesi üzerine eve davet etmesi.
02.52	Sevgi	Ayşe Hanım'ın, Elif'i okula uğurlarken iyi dersler dilemesi.
04.55	Misafirperverlik	Ayşe Hanım'ın, kardeşinin sürpriz yaparak gelmesi üzerine onu rahat ettirmek için aç olup olmadığını, yatıp yatmayacağını vs. sorması.
07.55	Misafirperverlik	Emre'nin, dayısını rahat ettirmek için yatağını ona vermesi.

Tablo 3.44'te verilen bilgiler doğrultusunda ilgili bölümde “Sevgi, Selamlaşma, Misafirperverlik” kavramları öne çıkmış, işlerinden daha ziyade “misafirperverlik kavramı üzerinde durulmuştur. Bu değerler süreçte akrabalık ilişkisi, anne-çocuk ilişkisi çerçevesinde ele alınarak söz konusu değerlerin kazandırılması hedeflenmiştir. Mutlugiller çizgi filminin kırk beşinci bölümü ile ilgili bilgiler Tablo 3.45'verilmiştir.

Tablo 3.45. Kırk beşinci bölüm (Allah Her Şeyi Görür, İşitir) ile ilgili bulgular

DAKİKA	İŞLENEN DEĞER	DEĞERİN VERİLME ŞEKLİ
03.11	Sevgi	Emre ve Ömer'in, Şükran nineye “Allah nerede nine?” diye sorması üzerine Şükran ninenin onları tebrik etmesi.

Tablo 3.45'te verilen bilgiler doğrultusunda ilgili bölümde “Sevgi” değeri öne çıkmış, süreçte bu değer kazandırılması hedeflenmiştir. Mutlugiller çizgi filminin kırk altıncı bölümü ile ilgili bilgiler Tablo 3.46'da verilmiştir.

Tablo 3.46. Kırk altıncı bölüm (Anne ve Baba Sözü Dinlemenin Önemi) ile ilgili bulgular

DAKİKA	İŞLENEN DEĞER	DEĞERİN VERİLME ŞEKLİ
01.49	Hoşgörü	Asım dedenin Şükran nineye “bize Recep’in babası rahatsızlanmıştı ya bugün camiye çıkışı ona uğrayacağız arkadaşlarla. Seni çarşıya yarın götürsem olur mu?” diye sorması üzerine Şükran ninenin hoşgörüyle karşılaması.
05.01	Sevgi	Ayşe Hanım’ın bakkaldan çıkarken hayırlı işler dilemesi.
06.21	Yardımseverlik	Ayşe Hanım’ın alışveriş poşetlerini taşımada zorlandığını duyunca Esra Hanım’ın yardım etmek istemesi.
09.05	Öz Denetim Sorumluluk	Asım dedenin Ahmet Bey’e “Efendimiz bize ‘annenizin hizmetinde bulunun’ buyuruyor. Sen annenin gönlünü hoş tuttun, işine koştun, hayır duasını aldın ve işlerin rast gitti.” demesi. Emre’nin de annesine verdiği sözü yerine getirmediğini hatırlayarak özür dilemesi.

Tablo 3.46’da verilen bilgiler doğrultusunda ilgili bölümde “Hoşgörü, Sevgi, Yardımseverlik, Öz Denetim, Sorumluluk” kavramları öne çıkmış, süreçte bu değerlerin kazandırılması hedeflenmiştir. Mutlugiller çizgi filminin kırk yedinci bölümü ile ilgili bilgiler Tablo 3.47’de verilmiştir.

Tablo 3.47. Kırk yedinci bölüm (Teşekkür Etmenin Önemi) ile ilgili bulgular

DAKİKA	İŞLENEN DEĞER	DEĞERİN VERİLME ŞEKLİ
00.47	Yardımseverlik	Yaşlı birinin Emre ve Ömer’den kendisi için ekmek almalarını rica etmesi üzerine onların kabul etmesi.
01.57	Yardımseverlik	Ömer’in yaşlı teyzeye başka yapılabilecek bir işi olup olmadığını sorması.

Tablo 3.47’de verilen bilgiler doğrultusunda ilgili bölümde “Yardımseverlik” kavramı öne çıkan tek değer olup, süreçte bu değerın yaşlılara hürmet bağlamında ve komşuluk ilişkileri üzerinde de durularak kazandırılması hedeflenmiştir. Mutlugiller çizgi filminin kırk sekizinci bölümü ile ilgili bilgiler Tablo 3.48’de verilmiştir.

Tablo 3.48. Kırk sekizinci bölüm (Güzel Adetlerimiz) ile ilgili bulgular

DAKİKA	İŞLENEN DEĞER	DEĞERİN VERİLME ŞEKLİ
01.46	Selamlaşma	Dükkana gelen müşterinin Ahmet Bey ve çırağına selam vermesi.
02.01	Yardımseverlik Dostluk Duyarlılık	Esnafl içerisinde durumu pek iyi olmayan birinin yetim torunlarına sünnet düğünü yapacağını öğrenen esnaflın aralarında yardım toplaması.
02.25	Diğerkamlık	Paraya sıkışık olmasına rağmen Ahmet Bey’in, elindeki parayı yardım toplayan kişiye vermesi.
03.36	Sevgi Yardımseverlik Duyarlılık	Ahmet Bey’in bir ahilik geleneği olan ve yardımlaşma için yapılan ‘orta sandığı’ adetini anlatması.
06.30	Duyarlılık	Ahmet Bey’in paraya ihtiyacı olmasına karşın haftalığını yeni alan çırağının ona parayı geri vermek istemesi.

Tablo 3.48’de verilen bilgiler doğrultusunda ilgili bölümde “Selamlaşma, Yardımseverlik, Dostluk, Duyarlılık, Sevgi, Diğerkamlık” kavramları öne çıkmıştır. Mutlugiller çizgi filminin kırk dokuzuncu bölümü ile ilgili bilgiler Tablo 3.49’da verilmiştir.

Tablo 3.49. Kırk dokuzuncu bölüm (İnsanları Aldatmamak) ile ilgili bulgular

DAKİKA	İŞLENEN DEĞER	DEĞERİN VERİLME ŞEKLİ
00.41	Sevgi	Emre’nin bakkala hayırlı işler dileyerek girmesi.

Tablo 3.49. (devam) Kırk dokuzuncu bölüm (İnsanları Aldatmamak) ile ilgili bulgular

03.14	Doğruluk/Dürüstlük	Emre'nin Galip bakkala tartılacak ürünleri tartarken neden hassas davrandığını sorması üzerine galip bakkalın tartının üzerinde tarttığı şeyin aslında kul hakkı olduğunu söylemesi.
04.30	Dostluk	Emre'nin çıraklık yaparak kazandığı harçlıkla hasta olan arkadaşı Ömer'e şeker alması.

Tablo 3.49'da verilen bilgiler doğrultusunda ilgili bölümde “Sevgi, Dostluk, Doğruluk/Dürüstlük” kavramları öne çıkmış, süreçte bu değerlerin kazandırılması müşteri-esnaf ilişkisi çerçevesinde hedeflenmiştir. Mutlugiller çizgi filminin ellinci bölümü ile ilgili bilgiler Tablo 3.50’de verilmiştir.

Tablo 3.50. Ellinci bölüm (İnsanlara Zarar Vermekten Sakınmak) ile ilgili bulgular

DAKİKA	İŞLENEN DEĞER	DEĞERİN VERİLME ŞEKLİ
00.55	Öz Denetim	İnsanların ayakkabılarını saklayarak oyun oynamak isteyen Ömer’e Emre'nin zillere basarak kaçtıkları günü hatırlatarak insanlara zarar vererek oyun oynamanın doğru olmadığını anladığını söylemesi.
06.32	Yardımseverlik	Ayşe Hanım ve Elif Hanım'ın kimsesiz çocuklar için olan kermese örgü örerek yardım etmeleri.

Tablo 3.50’de verilen bilgiler doğrultusunda ilgili bölümde “Öz Denetim, Yardımseverlik” kavramları öne çıkmıştır. Mutlugiller çizgi filminin elli birinci bölümü ile ilgili bilgiler Tablo 3.51’de verilmiştir.

Tablo 3.51. Elli birinci bölüm (Yaşlılara Hürmet Göstermek) ile ilgili bulgular

DAKİKA	İŞLENEN DEĞER	DEĞERİN VERİLME ŞEKLİ
04.56	Sevgi	Esra Hanım'ın Emre'ye Hz. Ebubekir, Peygamber
	Saygı	efendimiz ve yaşlı babası arasında geçen kıssayı
	Duyarlılık	anlatması.

Tablo 3.51. (devam) Elli birinci bölüm (Yaşlılara Hürmet Göstermek) ile ilgili bulgular

06.12	Saygı	Çocukların, Elif'e hürmetin ne olduğunu sorması
	Yardımseverlik	üzerine onun "hürmet aslında saygı demektir. Yaşlı
	Sorumluluk	kimselere saygılı davranmalıyız. Onların işlerini
	Yardımseverlik	kolaylaştırmak için yardımcı olmalıyız." demesi.
06.48	Yardımseverlik	Emre ve Ömer'in Asım dedeye poşet taşımasında yardım etmeleri.

Tablo 3.51'de verilen bilgiler doğrultusunda ilgili bölümde "Sevgi, Saygı, Sorumluluk, Yardımseverlik, Duyarlılık" kavramları öne çıkmış, süreçte bu değerlerin kazandırılması hedeflenmiştir. Öyle ki söz konusu bölüm incelendiğinde bu değerlerin yaşlılara hürmetin önemi bağlamında çocuklara nasihat çerçevesinde işlendiği tespit edilmiştir. Mutlugiller çizgi filminin elli ikinci bölümü ile ilgili bilgiler Tablo 3.52'de verilmiştir.

Tablo 3.52. Elli ikinci bölüm (Yardımlaşmanın Önemi) ile ilgili bulgular

DAKİKA	İŞLENEN DEĞER	DEĞERİN VERİLME ŞEKLİ
01.30	Yardımseverlik	Elif ve Zeynep'in köy okuluna yardım için kermes hazırlama fikri sunması.
05.24	Yardımseverlik	Mahallelinin köy okuluna yardım için kermese katkıda bulunmaları.

Tablo 3.52'den elde edilen verilere göre bu bölümde "Yardımseverlik" kavramı öne çıkan tek kavram olmuş, süreçte bu değer kazandırılması hedeflenmiştir. Mutlugiller çizgi filminin elli üçüncü bölümü ile ilgili bilgiler Tablo 3.53'te verilmiştir.

Tablo 3.53. Elli üçüncü bölüm (Kader) ile ilgili bulgular

DAKİKA	İŞLENEN DEĞERİN	DEĞERİN VERİLME ŞEKLİ
00.39	Sevgi	Ayşe Hanım'ın bakkala hayırlı işler dileyerek girmesi.
05.08	Sevgi	Elif'in herkese hayırlı geceler dileyerek uyumaya gitmesi.

Tablo 3.53’te verilen bilgiler doğrultusunda ilgili bölümde “Sevgi” kavramı öne çıkan tek kavram olmuş, süreçte yalnızca bu değerin kazandırılması hedeflenmiştir. Söz konusu değer müşteri-esnaf ilişkisi ve aile içi ilişkiler bağlamında işlenmiştir. Mutlugiller çizgi filminin elli dördüncü bölümü ile ilgili bilgiler Tablo 3.54’te verilmiştir.

Tablo 3.54. Elli dördüncü bölüm (Sabrın Sonu Selamet) ile ilgili bulgular

DAKİKA	İŞLENEN DEĞER	DEĞERİN VERİLME ŞEKLİ
00.42	Sorumluluk Öz Denetim	Asım dedenin, çocuklara verdiği uçurtma yapma sözünü yerine getirmesi.
02.08	Sevgi	Ayşe Hanım’ın Elif ve eşini “selametle” diye uğurlaması.
02.53	Selamlaşma	Ahmet Bey’in Asım dedeye selam vermesi.
08.49	Sabır	Ahmet Bey’in “bir şeyi başarmak istiyorsak, bir bilgiye erişmek istiyorsak bir şeyi elde etmek istiyorsak önce sabredeceğiz.” demesi.

Tablo 3.54’te verilen bilgiler doğrultusunda ilgili bölümde “Sorumluluk, Öz Denetim, Sevgi, Selamlaşma, Sabır” kavramları öne çıkmış, süreçte bu değerlerin kazandırılması hedeflenmiştir. Öyle ki söz konusu bölüm incelendiğinde görülmüştür ki bu değerler, dede-torun ilişkisi ve baba-çocuk ilişkisi çerçevesinde işlenmiştir. Mutlugiller çizgi filminin elli beşinci bölümü ile ilgili bilgiler Tablo 3.55’te verilmiştir.

Tablo 3.55. Elli beşinci bölüm (Pencere Önü Çiçeği) ile ilgili bulgular

DAKİKA	İŞLENEN DEĞER	DEĞERİN VERİLME ŞEKLİ
01.30	Sevgi Yardımseverlik	Ahmet Bey’in, Ayşe Hanım’ı ve Esra Hanım’ı pazara arabayla götürüp getirmesi ve bunun için işlerini erteleme.
05.24	Sevgi Hoşgörü Duyarlılık	Osmanlıdaki ‘pencere önü çiçeği’ uygulamasını Zeynep’in okulda arkadaşlarına anlatması.

Tablo 3.56’da verilen bilgiler doğrultusunda ilgili bölümde “Sevgi, Yardımseverlik, Hoşgörü, Duyarlılık” kavramları öne çıkmış, süreçte bu değerlerin kazandırılması hedeflenmiştir. Mutlugiller çizgi filminin elli altıncı bölümü ile ilgili bilgiler Tablo 3.56’da verilmiştir.

Tablo 3.56. Elli altıncı bölüm (Abdest Nasıl Alınır?) ile ilgili bulgular

DAKİKA	İŞLENEN DEĞER	DEĞERİN VERİLME ŞEKLİ
10.45	Sevgi	Camiye giden Asım dedeyi eşinin “haydi selametle” diye uğurlaması.

Tablo 3.56’da verilen bilgiler doğrultusunda ilgili bölümde “Sevgi” kavramı öne çıkmış, süreçte bu değer kazandırılması hedeflenmiştir. Öyle ki söz konusu bölüm incelendiğinde görülmüştür ki bu değer eşler arası ilişki çerçevesinde işlenmiştir.

SONUÇ

Bu çalışma, Diyanet TV kanalında yayınlanan çizgi filmlerden olan Mutlugiller çizgi filmini değerler eğitimi açısından incelenmesi amaçlamaktadır. Bu bağlamda öncelikle kavramsal ve kuramsal bir çerçeve oluşturularak değer ve değerler eğitiminin tanımları yapılmış, değerlerden bazıları olan yardımseverlik, doğruluk/dürüstlük, sevgi, saygı, hoşgörü, öz denetim, sabır, diğerkamlik, misafirperverlik ve sorumluluk değerleri açıklanmıştır. Daha sonra da çizgi filmin ne olduğuna ve olumlu-olumsuz etkilerine değinilerek, Mutlugiller çizgi filmi hakkında genel bilgi verilerek karakterleri ve jenerik müziği ele alınmıştır. Son olarak da çalışmanın sınırlılığını oluşturan Mutlugiller çizgi filminin yayınlanan 56 bölümünün analizi yapılmıştır.

Yapılan analiz sonucunda elde edilen sonuçlar şu şekildedir:

- 1. bölümde; iki değer işlenmekle beraber kanaatkarlık değeri bir defa ve sabır değeri iki defa verilmiştir.
- 2. bölümde; üç değer işlenmekle beraber sevgi değeri üç defa, yardımseverlik değeri iki defa ve diğerkamlik değeri bir defa verilmiştir.
- 3. bölümde; üç değer işlenmekle beraber yardımseverlik değeri iki defa, hoşgörü ve selamlaşma değeri ise birer defa verilmiştir.
- 4. bölümde; üç değer işlenmekle beraber sevgi ve misafirperverlik değeri birer defa verilirken, yardımseverlik değeri üç defa verilmiştir.
- 5. bölümde; dört değer işlenmekle beraber sevgi değeri dört defa, saygı değeri altı defa, öz denetim ve sorumluluk değeri iki defa verilmiştir.
- 6. bölümde; on bir değer işlenmekle beraber sevgi ve saygı değeri dört defa, selamlaşma değeri iki defa, yardımseverlik ve hoşgörü değeri bir defa, öz denetim ve sorumluluk değeri iki defa, diğerkamlik değeri bir defa, dostluk değeri üç defa ve sabır değeri iki defa verilmiştir.
- 7. bölümde; altı değer işlenmekle beraber sevgi ve saygı değeri birer defa, öz denetim değeri iki defa, doğruluk/dürüstlük ve selamlaşma değeri iki defa, yardımseverlik değeri bir defa verilmiştir.

- 8. bölümde; beş değer işlenmekle beraber sevgi değeri beş defa, saygı değeri iki defa, sabır, sorumluluk ve yardımseverlik değeri birer defa verilmiştir.
- 9. bölümde; beş değer işlenmekle beraber sevgi değeri dört defa, kanaatkarlık değeri iki defa, dostluk değeri iki defa, diğerkamlık değeri bir defa ve öz denetim değeri iki defa verilmiştir.
- 10. bölümde; üç değeri işlenmekle beraber kanaatkarlık değeri bir defa, sevgi değeri iki defa, selamlaşma değeri de bir defa verilmiştir.
- 11. bölümde; yedi değer işlenmekle beraber sorumluluk değeri altı defa, yardımseverlik değeri bir defa, duyarlılık değeri beş defa, saygı değeri bir defa, sevgi değeri dört defa, hoşgörü ve öz denetim değeri birer defa verilmiştir.
- 12. bölümde; altı değer işlenmekle beraber sevgi değeri üç defa, saygı değeri iki defa, hoşgörü değeri iki defa, misafirperverlik değeri bir defa, sabır değeri iki defa, öz denetim değeri ise bir defa verilmiştir.
- 13. bölümde; iki değer işlenmekle beraber sevgi değeri ve sorumluluk değerleri ikişer defa verilmiştir.
- 14. bölümde; yedi değer işlenmekle beraber sevgi, saygı, hoşgörü, duyarlılık, öz denetim ve yardımseverlik değerleri birer defa, sorumluluk değeri iki defa verilmiştir.
- 15. bölümde; beş değer işlenmekle beraber sevgi değeri dört defa, öz denetim değeri üç defa, sorumluluk değeri iki defa dostluk ve hoşgörü değeri bir defa verilmiştir.
- 16. bölümde; üç değer işlenmekle beraber sevgi ve sorumluluk değeri iki defa, duyarlılık değeri ise bir defa verilmiştir.
- 17. bölümde; üç değer işlenmekle beraber sevgi değeri iki defa verilirken öz denetim ve selamlaşma değeri birer defa verilmiştir.
- 18. bölümde; beş değer işlenmekle beraber sevgi ve öz denetim değeri iki defa, yardımseverlik, duyarlılık ve dostluk değeri bir defa verilmiştir.,
- 19. bölümde; iki değer işlenmekle beraber yalnızca sevgi ve öz denetim değerleri birer kez verilmiştir.

- 20. bölümde; beş değer işlenmekle beraber sevgi ve dostluk değeri iki defa, sorumluluk, duyarlılık ve selamlaşma değeri birer defa verilmiştir.
- 21. bölümde; iki değer işlenmekle beraber sorumluluk değeri üç defa verilirken öz denetim değeri bir defa verilmiştir.
- 22. bölümde; iki değer işlenmekle beraber sevgi ve öz denetim değeri birer defa verilmiştir.
- 23. bölümde; dört değer işlenmekle beraber sevgi değeri dört defa, sorumluluk, yardımseverlik ve duyarlılık değerleri birer defa verilmiştir.
- 24. bölümde; dört değer işlenmekle beraber sevgi ve yardımseverlik değeri iki defa, hoşgörü değeri ise bir defa verilmiştir.
- 25. bölümde; üç değer işlenmekle beraber sevgi, sorumluluk ve yardımseverlik değeri ikişer defa verilmiştir.
- 26. bölümde; üç değer işlenmekle beraber sevgi değeri iki defa, yardımseverlik ve dostluk değeri birer defa verilmiştir.
- 27. bölümde; dört değer işlenmekle beraber sevgi, dostluk, selamlaşma, yardımseverlik değeri ikişer defa verilmiştir.
- 28. bölümde; iki değer işlenmekle beraber öz denetim değeri iki defa ve sorumluluk değeri bir defa verilmiştir.
- 29. bölümde; iki değer işlenmekle beraber duyarlılık ve selamlaşma değeri birer defa verilmiştir.
- 30. bölümde; üç değer işlenmekle beraber sevgi, dostluk ve yardımseverlik değeri birer defa verilmiştir.
- 31. bölümde; iki değer işlenmekle beraber sevgi değeri iki defa ve duyarlılık değeri bir defa verilmiştir.
- 32. bölümde; bir değer işlenmekle beraber yalnızca öz denetim değeri bir defa verilmiştir.
- 33. bölümde; iki değer işlenmekle beraber öz denetim ve sorumluluk değeri birer defa verilmiştir.,
- 34. bölümde; iki değer işlenmekle beraber yardımseverlik ve sabır değeri birer defa verilmiştir.

- 35. bölümde; bir değer işlenmekle beraber yalnızca duyarlılık değeri iki defa verilmiştir.
- 36. bölümde; bir değer işlenmekle beraber yalnızca öz denetim değeri bir defa verilmiştir.
- 37. bölümde; bir değer işlenmekle beraber selamlaşma değeri bir defa verilmiştir.
- 38. bölümde; bir değer işlenmekle beraber yalnızca duyarlılık değeri bir defa verilmiştir.
- 39. bölümde; iki değer işlenmekle beraber öz denetim ve doğruluk/dürüstlük değeri birer defa verilmiştir.
- 40. bölümde; iki değer işlenmekle beraber sevgi değeri bir defa verilirken kanaatkarlık değeri iki defa verilmiştir.
- 41. bölümde; beş değer işlenmekle beraber sevgi, dostluk, selamlaşma, duyarlılık ve yardımseverlik değeri birer defa verilmiştir.
- 42. bölümde; iki değer işlenmekle beraber selamlaşma değeri iki defa ve yardımseverlik değeri bir defa verilmiştir.
- 43. bölümde; iki değer işlenmekle beraber doğruluk/dürüstlük değeri iki defa ve öz denetim değeri ise bir defa verilmiştir.
- 44. bölümde; üç değer işlenmekle beraber sevgi ve selamlaşma değeri birer defa verilirken misafirperverlik değeri üç defa verilmiştir.
- 45. bölümde; bir değer işlenmekle beraber yalnızca sevgi değeri bir defa verilmiştir.
- 46. bölümde; beş değer işlenmekle beraber sevgi, hoşgörü, yardımseverlik, sorumluluk ve öz denetim değeri birer defa verilmiştir.
- 47. bölümde; bir değer işlenmekle beraber yardımseverlik değeri iki defa verilmiştir.
- 48. bölümde; beş değer işlenmekle beraber duyarlılık değeri üç defa, yardımseverlik değeri iki defa, selamlaşma, sevgi ve duyarlılık değeri birer defa verilmiştir.

- 49. bölümde; üç değer işlenmekle beraber sevgi, dostluk ve doğruluk/dürüstlük değeri birer defa verilmiştir.
- 50. bölümde; iki değer işlenmekle beraber öz denetim ve yardımseverlik değeri birer defa verilmiştir.
- 51. bölümde; beş değer işlenmekle beraber yardımseverlik değeri üç defa, saygı değeri iki defa, sevgi, duyarlılık ve sorumluluk değeri birer defa verilmiştir.
- 52. bölümde; iki değer işlenmekle beraber yalnızca yardımseverlik değeri ikişer defa verilmiştir.
- 53. bölümde; bir değer işlenmekle beraber sevgi değeri iki defa verilmiştir.
- 54. bölümde; beş değer işlenmekle beraber sevgi, selamlaşma, sabır, sorumluluk, öz denetim değeri birer defa verilmiştir.
- 55. bölümde; beş değer işlenmekle beraber sevgi, saygı, yardımseverlik, hoşgörü, duyarlılık değerleri birer defa verilmiştir.
- 56. bölümde; bir değer işlenmekle beraber yalnızca sevgi değeri verilmiştir.

Buna göre; Mutlugiller çizgi filminin 56 bölümünde işlenen tüm değerler analiz edildiğinde değerlerin sevgi, saygı, dostluk hoşgörü, kanaatkarlık, duyarlılık, yardımseverlik, misafirperverlik, öz denetim, sorumluluk, sabır, diğerkamlık, selamlaşma, doğruluk/dürüstlük ile sınırlı kaldığı açıkça ortaya koyulmuştur. Bu 14 değer kaç defa verildiğine bakılacak olursa;

- Sevgi değeri 78 defa,
- Saygı değeri 20 defa,
- Dostluk değeri 16 defa,
- Hoşgörü değeri 11 defa,
- Kanaatkarlık değeri 6 defa,
- Duyarlılık değeri 23 defa,
- Yardımseverlik değeri 38 defa,
- Misafirperverlik değeri 5 defa,
- Öz denetim değeri 30 defa,
- Sorumluluk değeri 31 defa,
- Sabır değeri 9 defa,

- Diğerkamlık değeri 2 defa,
- Selamlaşma değeri 18 defa,
- Doğruluk/Dürüstlük değeri 7 defa sunulmuştur.

Bu da göstermektedir ki Mutlugiller çizgi filminde en fazla işlenen değer sevgi değeri iken en az işlenen değer diğerkamlık değeridir. Sevgi değerinin bu kadar uç noktada fazla olması göstermektedir ki bu değer diğer değerlerle iç içe bir değer olup kök niteliğindedir. Yani yardımseverlik, sorumluluk, öz denetim, duyarlılık, saygı gibi değerlerin içerisinde sevgi değerinin de sunulduğu açıktır. Bu değerler dışında öz denetim, duyarlılık, sorumluluk, saygı ve selamlaşma değerlerin işlenme miktarı ve verilme şekilleri tüm çizgi film boyunca üzerinde durulduğunu göstermektedir. Ayrıca bölümlerin tamamında işlenen değerlerin verilme şekline bakılacak olursa hitap ettiği yaş ortalamasına uygun olduğunu söylemek yerinde olacaktır.

Elde edilen veriler doğrultusunda değinilmesi gereken diğer bir husus ise çizgi film boyunca işlenen değerlerin, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programında yeniden gündeme getirilen değerler eğitiminin, okulların görevlerinden olduğu ve bu konu özelinde öğretmenlerin yeterliliklerinin geliştirilmesi gerektiği, materyal geliştirmenin artırılması, değerler eğitime okul öncesinden itibaren yer verilmesi gerektiği, medya ve değerler eğitimi ilişkisi ile ilgili çalışmalar yapılması gerektiği noktalarına yardımcı olabilecek nitelik taşımasıdır. Öyle ki söz konusu çizgi filmde yer alan değerler, tezin üçüncü bölümünde detaylandırılan çizgi filmlerin değer kazandırmalarına yönelik kullanılabilecek örnek öğrenme alanları temelinde birçok öğrenme alanına hizmet edecek konumdadır. Bununla birlikte Mutlugiller çizgi filminde, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programında yer alan kök değerlere (adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik) sıkça vurgu yapıldığı ve bu bağlamda da temel değerleri benimsemiş bireylerin yetiştirilmesi düsturu ile derslerde çizgi filmin öğelerinin kullanılması alana katkı sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

(Bu tez çalışmasında İSNAD 2 atıf sistemi kullanılmıştır.)

Akbaş, Oktay. *Türk Milli Eğitim Sisteminin Dyuşsal Amaçlarının İlköğretim II. Kademedeki Gerçekleşme Derecesinin Değerlendirilmesi*. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, 2004.

Akyürek, Süleyman. *Din Öğretiminde Kavram Öğretimi: Doğruluk Kavramı Örneği*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2003.

Allport, G.W. “Personality and Social Encounter”. Boston: Press, 1960.

Alvani, Mustafa Cabir Feyyaz el-. *Makasıdı Tefsir: Kur'an-ı Kerim'i Amaç ve Hikmet Eksenli Anlamak*. İstanbul: Kuramer Yayınları, 2018.

Arlı, Burcu. *Milli Eğitim Bakanlığı Mevzuatında Yer Alan Kök Değerler Açısından Harfler Köyü Çizgi Filminin İncelenmesi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022.

Arpacı, Mücahit. “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni Adaylarının Değer ve Değerler Eğitimine İlişkin Görüşleri”. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 13/2 (2013).

Aslan, Ferda – Osmanoğlu, Cemil. “2010 ve 2018 Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programlarının Değerler Eğitimi Yaklaşımları Açısından İncelenmesi”. *Erciyes Akademi* 36/3 (2022), 1085-1111.
https://dergipark.org.tr/tr/pub/erciyesakademi/issue/72599/1132288#article_cite

Aydın, Hasan vd. *Kamerasız, Senaryosuz, Sinema: Norman Mc Laren*. İstanbul: Hil Yayınları, 1987.

Aydın, Mehmet Zeki. *Okulda Ahlak Eğitimi ve Ahlak Öğretiminde Örnek Olay İncelemesi Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2011.

Aydın, Nurşen. “Nitel Araştırma Yöntemleri: Etnoloji”. *Uluslararası Beşeri ve Sosyal Bilimler İnceleme Dergisi* 2/2 Aralık 2018.

Berkowitz, Marvin W. – Bier, Melinda. “Roserach-Based Character Education” *Annals of the American Academy of Political and Social Science* 591/Ocak (2004), 72-85.
<https://ideas.repec.org/a/sae/anname/v591y2004i1p72-85.html>

Binnetoğlu, Semanur vd. “Din Eğitiminde Girişimcilik Becerisinin Etkinliklerle Kazandırılmasına Yönelik Bir Değerlendirme”. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi* 12/5 (2023), 2928-2950. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/itobiad/issue/80738/1374616>

Bülbül, Sevgi. *Çizgi Filmlerin 2. Sınıf Öğrencilerinin İngilizce Dersine İlişkin Akademik Başarılarına ve Tutum Geliştirmelerine Etkisi*. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.

Çelikkaya; Hasan. *Fonksiyonel Eğitim Sosyolojisi*. İstanbul: Alfa Yayınları, 1996.

Doğan, İsmail. *Sosyoloji Kavramlar ve Sorunlar*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2010.

Demirci, Mehmet. “Kur'an-ı Kerim Işığında Sabır Kavramı”. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 12 (2002), 263-285. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/erusosbilder/issue/23745/252953>

DiyanetTV. “Tekne Orucu – Mutlugiller 1.Bölüm”. YouTube, Yayın Tarihi 13 Nisan 2021.
https://youtu.be/YvMy2oC9dzw?si=WC6OgEyPr-H_kBC0

- Eroğlu, Ayşenur. *Ergenlerde İnternet Bağımlılığı ve Dindarlık İlişkisinde Öz Denetimin Aracılık Rolü (Karaman Örneği)*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Fishter, Joseph H. *Sosyoloji Nedir?*. çev. Nilgün Çelebi. Ankara: Anı Yayıncılık, 2019.
- Güler, Deniz. “Çocuk, Televizyon ve Çizgi Film”. *Kurgu Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Uluslararası Hakemli İletişim Dergisi* 5/1 (1989), 144-158. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kurgu/issue/59617/858959>
- Güloğlu, Hatice. *Çizgi Film Karakterleri ve Yan Ürünlerinin Çocuklar Üzerindeki Etkileri (Winx Club Çizgi Film ve Yan Ürünleri Örneği)*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Gültekin, Mürşide – Özcan, Zeynep. “Kur’an Ayetleri Bağlamında Bir Değer Tahlili: Yardımseverlik”. *Mutalaa* 1/2 (Aralık 2021), 181-206. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/mutalaa/issue/68745/1081390>
- Güngör, Erol. *Ahlak Psikolojisi ve Sosyal Ahlak*. İstanbul: Ötüken Yayınevi, 1996.
- İmİK, Ünal. *Çizgi Film Müziklerinin Yapısal Olarak İncelenmesi ve Değerlendirilmesi*. Malatya: İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2011.
- Karataş, Zeki. “Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri”. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi* 1/1 (2015), 62-80. https://avys.omu.edu.tr/storage/app/public/ozgubulut/129744/Sosyal_Hizmet_E_Dergi_SOSYAL_BILIMLERDE.pdf
- Kaymakcan, Recep. – Meydan, Hasan. “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Programları ve Öğretmenlerine Göre Değerler Eğitimi”. *Değerler Eğitimi Dergisi* 9/21 (2011), 29-55. https://dergipark.org.tr/tr/pub/ded/issue/29179/312454#article_cite
- Kerschenstainer, George. *Karakter Kavramı ve Terbiyesi*. çev. H. Fikret Kanad. Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 1977.
- Kirschenbaum, Howard. *Enhance Values and Morality in Schools and Youth Settings*. Massachusetts: Allyn & Bacon, 1994.
- Levent, Sinan. *Modern Değerler Eğitimi ile İslami Değerler Eğitiminin Mukayesesi*. Van: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020.
- MEB, Milli Eğitim Bakanlığı. “Geçmişten Günümüze Milli Eğitim Şuraları”. Erişim 10 Ocak 2024. <https://ttkb.meb.gov.tr/www/gecmisten-gunumuze-mill-egitim-sralari/icerik/328>
- Meydan, Hasan. “Okulda Değerler Eğitiminin Yeri ve Değerler Eğitimi Yaklaşımları Üzerine Bir Değerlendirme”. *Bülent Ecevit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1/1 (2014), 93-108. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/beuifd/issue/3453/47056>
- Muraven, Mark – Baumeister, Roy. “Self-Regulation and Depletion of Limited Resources: Does Self-Control Resemble a Muscle?”. *Psychological Bulletin* 126/2 (2000), 247-259. https://www.academia.edu/28661846/Self_regulation_and_depletion_of_limited_resources_Does_self_control_resemble_a_muscle
- Namdar, Tuğgehan. *Çizgi Filmlerde Din ve Değerler Eğitimi: Diyanet TV Çizgi Film Örnekleri*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2023.
- Oruç, Şahin – Teymuroğlu, Burcu. “Sosyals Bilgiler Öğretiminde Çizgi Film Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarılarına Etkisi”. *International Journal of Field Education* 2/2 (2016), 92-106. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ijofe/issue/28468/303428>
- Özgüven, İbrahim E. *Psikolojik Testler*. Ankara: Psikoloji Danışma Rehberlik ve Eğitim Merkezi Yay., 1994.
- Parlatır, İsmail vd. *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu, 1998.
- Rıza, Şeyh Muhammed Abduh Reşid. *Tefsiru'l-Menar*. Mısır: 1954.
- Roberts, Donald F. *Communication and Children: Developmental Apporoach*. ed. Ithiel De Sola Poolwilbur Schramm ve diğerleri. Chicago: Rand Mc Nally, 1973.
- Roceach, M. *The Nature of Human Values*. New York: Free Pres., 1973.
- Stachel, Günther. *Religiöse Erziehung in Der Familie Von Hetue*. çev. Mustafa Önder. Tokat: Arı Ofset Basımevi, 2009.

- Şenler, Filiz. “Animasyon Tarihi, Teknikleri ve Türkiye’deki Yansımaları” *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)* 3/99 (2005), 99-114.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/turkiyat/issue/16673/330713>
- Tangney, J. vd. “High Self-Control Predicts Good Adjustment, Less Pathology, Better Grades and Interpersonal Success”. *Journal of Personality* 72/2 (2004), 272-322.
https://www.academia.edu/18522422/High_Self_Control_Predicts_Good_Adjustment_Less_Pathology_Better_Grades_and_Interpersonal_Success
- Tunca, Nihal. *İlköğretim Öğretmenleri İçin Mesleki Değerler Ölçeğinin Geliştirilmesi ve İlköğretim Öğretmenlerinin Mesleki Değerlerinin Belirlenmesi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, 2012.
- Turan, Selahattin – Aktan, Dilek. “Okul Hayatında Var Olan ve Olması Düşünülen Sosyal Değerler” *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 6/2 (2008), 227-259.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/tebd/issue/26112/275108>
- Ulusoy, Kadir – Dilmaç, Bülent. *Değerler Eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2020.
- Ulutaş, Tolga vd. *Genel Kültür Ansiklopedisi*. İstanbul: Patıltı Yayınları, 2006.
- Uysal, Enver. “Değerler Üzerine Bazı Düşünceler ve Bir Erdem Tasnifi Denemesi: İnsani Erdemler-İslami Erdemler”. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 12/1 (2003).
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/uluifd/issue/13494/163054>
- Vatandaş, Celalettin. “Toplumsal Bir Değer Olarak “Yardımlaşma” ve Dilenciler”. *Sosyal Bilimler Dergisi* 5/1 (2003), 149-160. <https://acikerisim.aku.edu.tr/xmlui/handle/11630/3150?locale-attribute=tr>
- Yaşar, Mustafa – Paksoy, İpek. “Çizgi Filmlerdeki Saldırgan İçerikli Görüntülerin, Çocukların Serbest Oyunları Sırasındaki Saldırganlık Düzeylerine Etkisi”. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 20/2 (2011), 279- 298. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/cusosbil/issue/4387/60290>
- Yazıcı, Kubilay. “Değerler Eğitimine Genel Bir Bakış”. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi* 19 (2006).
<https://dergipark.org.tr/en/pub/tubar/issue/16960/177116>
- Yetim, Gamze – Sarıçam, Hakan. “Çizgi Film Programlarının Çocuklara Etkisi Konusunda Ailelerin Bilgi ve Farkındalık Düzeylerinin İncelenmesi”. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi* 6/11 (2016), 341-364.
https://www.academia.edu/30654489/%C3%87izgi_Film_Programlar%C4%B1n%C4%B1n_%C3%87ocuklara_Etkisi_Konu_sunda_Ailelerin_Bilgi_ve_Fark%C4%B1ndal%C4%B1k_D%C3%BCzeylerinin_%C4%B0ncelenmesi_1_Gamze_Yetim_Hakan_Sar%C4%B1%C3%A7am
- Yiğittir, Süleyman. “İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Değer Yönelimlerinin Rokeach ve Schwartz Değer Sınıflandırmasına Göre Değerlendirilmesi”. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi* 19 (2012) 1-15. <https://dergipark.org.tr/en/pub/zgefd/issue/47945/606592>